

การวิเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชัยสิทธิ์ พิศเพ็ง

๒๘ ต.ค. ๒๕๓๙

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม ๒๕๓๙

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖ ๖๐๒๖

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(อาจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์วินัย ภูระหงษ์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(อาจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์วินัย ภูระหงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพุธ โสภวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยได้รับความกรุณาอย่างยิ่ง จากอาจารย์ สมเกียรติ คูทวีกุล ประธานกรรมการ และอาจารย์วินัย ภูระหงษ์ กรรมการ ที่กรุณาให้คำปรึกษาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจกับผู้วิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพุธ โสภวงศ์ ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ที่คอยให้คำปรึกษาแก้ไข ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรนิสิตปริญญาโท วิชาเอกภาษาไทย รุ่น 34 ทุกท่าน โดยเฉพาะอาจารย์ปรีดา คหะวงษ์ ที่ช่วยเป็นกำลังใจ และช่วยตรวจทานแก้ไขจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ นายโสภณ สุวรรณวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสี่สุก และคณะครูทุกท่าน ที่ให้ความสะดวก ให้ความห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขออ้อมรำลึก และกราบขอบพระคุณมาด้วยความรักและเคารพยิ่ง

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดามารดาและคุณครูทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนมีส่วนในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัย

ชัยสิทธิ์ พิศเพ็ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
วิธีดำเนินการและขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2 วิเคราะห์โลกทัศน์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ.....	14
โลกทัศน์ทางการเมืองการปกครอง.....	15
โลกทัศน์ทางการศึกษา.....	20
โลกทัศน์ทางเศรษฐกิจ.....	24
โลกทัศน์เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์.....	26
โลกทัศน์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ.....	51
โลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	67
โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม.....	72
3 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	91
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	92
อภิปรายผล.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	94

บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	102
ภาคผนวก ก ชีวประวัติและผลงาน ของอัศศิริ ธรรมโชติ.....	103
ภาคผนวก ข บทสัมภาษณ์อัศศิริ ธรรมโชติ จากเอกสารต่าง ๆ.....	108
ประวัติของผู้วิจัย.....	159

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมเป็นผลงานของมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเจตนาสนองทางด้านความบันเทิงใจของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ล้วนต้องการความจรรโลงใจ ในส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในสังคมนั้นเกือบทุกคนได้อาศัยความบันเทิงเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจให้ชุ่มชื่น ดังที่เสฐียรโกเศศ (2507 : 2) ได้กล่าวว่า “คนไม่ใช่สิ่งมีชีวิตอยู่ตามลำพังได้ด้วยอาหารปากอย่างเดียว ถ้าขาดอาหารทางใจตามระดับชั้นแห่งจิตใจของประชาชน โรคไข้ใจก็ตามมาแน่” อาหารทางใจของบุคคลนั้น ได้แก่ การได้รับความบันเทิงจากศิลปะการแสดงแขนงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการดูภาพยนตร์ ละคร ฟังดนตรี และอ่านเรื่องประเภทบันเทิงคดี นวนิยาย เรื่องสั้น หรือบทละครก็ตาม

ปัจจุบันนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ทำให้วรรณกรรมไทยได้แพร่หลายไปในวงกว้าง โดยเฉพาะงานเขียนร้อยแก้วประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก/งานเขียน^๗ประเภทนั้นๆ จะมีคุณค่าต่อผู้อ่านมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประพันธ์ซึ่งแตกต่างกันไป ผู้ประพันธ์แต่ละคนมีศิลปะการใช้ภาษาหรือการเสนอพรรณนาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ดังที่ วิภา กงกะนันทน์ (2525 : 2) ได้กล่าวถึงงานวรรณกรรมว่า “วรรณกรรมเป็นผลงานประเภทหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ มีเนื้อหาเป็นเรื่องราว หรือให้ข้อคิดซึ่งอาจปรากฏออกมาในรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง/วรรณกรรมจะมีบทบาทในการบันทึก สะท้อนหรือชี้นำสังคมได้มากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างวรรณกรรมนั้น”

วรรณกรรมเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนสังคมที่วรรณกรรมนั้นถูกสร้าง ช่วยให้ชนรุ่นหลังได้เข้าใจสภาพสังคมสมัยก่อนและสังคมร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี ดังที่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2518 : คำนำ) กล่าวว่า "ปรากฏการณ์ที่สำคัญที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ คือ วรรณกรรมสะท้อนสังคม และชีวิตผู้คนในสังคมแต่ละยุคสมัย แสดงความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ สภาพวัฒนธรรม ระดับการศึกษาและการรับรู้ต่างๆ ซึ่งสะท้อนออกมาให้เราเห็นไม่ทางตรงก็ทางอ้อม"

เรื่องสั้นเป็นความเรียงร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดี เริ่มมีขึ้นในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในระยะแรกนี้ไทยได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมแนวใหม่ทางตะวันตก ทั้งรูปแบบของบันเทิงคดีและสารคดี เรื่องสั้นเป็นบันเทิงคดีที่มีวิวัฒนาการ และได้รับความนิยมมากกว่านวนิยายเพราะเป็นเรื่องที่มีโครงเรื่องเดียว มีสาระหรือแก่นของเรื่องเพียงอย่างเดียว เนื้อเรื่องกระชับ ใช้เวลาอ่านน้อย และจบเรื่องโดยสมบูรณ์ ผู้อ่านไม่ต้องเสียเวลาขบคิดกับเนื้อเรื่องที่สลับซับซ้อน ในยุคนี้ผู้ประพันธ์เขียนขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการเขียนเพื่อความบันเทิงอารมณ์เป็นสำคัญ โครงเรื่องส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว และรักโศกสะเทือนใจ เป็นเรื่องที่เขียนขึ้นเพื่อสนองอารมณ์ส่วนตัวของผู้อ่านมากกว่าจะคำนึงถึงผลประโยชน์ในทางอื่นที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวม (สุภา ศาตวรรณ. 2525 : 2) แต่ในปัจจุบันนี้เรื่องสั้นได้พัฒนาการขึ้นมากทั้งรูปแบบและเนื้อหา ลักษณะโครงเรื่องและเนื้อเรื่องมีความเกี่ยวพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมมากขึ้นกว่าเดิม เรื่องสั้นปัจจุบันส่วนมากเสนอภาพสังคมในด้านความเป็นอยู่ วิถีชีวิต จารีตประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เป็นส่วนใหญ่ นอกเหนือจากการบันทึกเหตุการณ์ ซึ่งผู้อ่านต้องใช้การวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น วรรณกรรมช่วงนี้สะท้อนความแปลกแยกของมนุษย์ต่อสังคมมากขึ้น และสะท้อนปัญหาชนบททางไกลน้อยลง มุ่งสะท้อนปัญหาในเมือง ตลอดจนสังคมใกล้ตัวที่คนมักจะประสบกันอยู่ในชีวิตประจำวัน (สุดารัตน์ เสรีวัฒน์. 2522 : 215)

ในบรรดานักเขียนเรื่องสั้นของไทยนั้น อัครศิรี ธรรมโชติ เป็นผู้หนึ่งที่มีความสามารถในการเขียนเรื่องสั้นแนวเสนอปัญหาสังคม จนกระทั่งมีชื่อเสียง มีความสามารถ

ในการใช้ภาษาได้สะดวกมาก จนได้รับการยกย่องจาก คอลัมน์สโมสรศิลปวรรณกรรม ในศิลปวัฒนธรรม (2536 : 37) ว่า เป็นกรวยแก้ว เพราะใช้ภาษาได้คมคายและลุ่มลึก ใช้ภาษาสอดคล้องกับเนื้อหาได้เป็นอย่างดี และมีศิลปะในการเขียนเรื่องสั้นแตกต่างจาก นักเขียนคนอื่น ๆ ทำให้รวมเรื่องสั้นชุด ขุนทอง เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง ได้รับรางวัล วรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปี พ.ศ. 2524 เขาเป็นนักเขียนไทยคนที่สามที่ได้รับรางวัลนี้ และเป็นคนแรกที่ได้รับรางวัลประเภทเรื่องสั้น

ผลงานในชุดต่อมาที่ได้รับรางวัลก็มี ชุด โลกสิ้นน้ำเงิน ได้รับรางวัลชมเชย วรรณกรรมเยาวชนในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2529 ชุด มหกรรมในท้องทุ่ง ได้รับรางวัลวรรณกรรมเยาวชนดีเด่นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2530 ชุด ขอทาน แมว และคนเมา ได้รางวัลชนะเลิศวรรณกรรมบัวหลวง ปี พ.ศ. 2532 และได้รับ พระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2536

สุภัทร สวัสดิรักษ์ (2530:22) เขียนไว้ในบทนำชุด ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้า สว่าง ว่า "ในเรื่องสั้นของอัศศิริ เป็นเรื่องสั้นที่มีเนื้อความกระชับ ชวนให้ตีความ ลักษณะ เด่นคือใช้ภาษาได้รัดกุม ไพเราะ บางช่วงบางตอนราวกับภาษากวี" เช่นเดียวกับ จำนงศรี รัตนิน เขียนไว้ในคำนำผู้แปล ชุด ขุนทอง เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง (2530 : 26) ว่า "ร้อยแก้วของ อัศศิริ ละเมียดละไมไพเราะ จนบางครั้งฟังเหมือนเสียงกวี เป็นการ ใช้ภาษาที่ละเอียดเบาบางเหมือนการสรวด์ตัวละครของเขา อัศศิริไม่ได้เจาะจงปั้นตัวละคร ของเขาให้เป็นจริงเป็นจังจนเหมือนจะจับต้องได้เขาเพียง "ตะ" มนุษย์ของเขาขึ้นมาเป็น ตัวแทนนาาประเภทของมนุษยชาติได้ผลในการสื่อความลึกซึ้งของความรู้สึก....." และ พิชญ์ นิลกลัด ได้เขียนไว้ในบทแทนคำนำในชุด มหกรรมในท้องทุ่ง (2530 : 6) ว่า "ภาษาของอัศศิริพลิ้วไหวคล้ายชีวิต นักวิจารณ์วรรณกรรมเคยกล่าวถึงภาษาของอัศศิริ ว่า "เขาเขียนร้อยแก้วด้วยลีลาเหมือนร้อยกรอง" นอกจากใช้ภาษาเก่งแล้ว คุณอัศศิริ ยังเป็นนักสังเกตการณ์ทางการเมือง เป็นคอลัมนิสต์การเมืองระดับแนวหน้า เป็นนัก

เดินทาง เป็นคนช่างจดช่างจำสิ่งที่พบบ เป็นนักวิเคราะห์ที่มีพรสวรรค์เขียนคมบนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล"

เจตนา นักวิเคราะห์ เขียนบทความ เรื่อง "วรรณกรรมในชีวิตไทย" ตอนหนึ่งว่า "...จะขอเอ่ยถึงผลงานของอัศศิริ ธรรมโชติใน ชุด ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง มีเรื่องสั้นอยู่สองเรื่องในชุดนั้นที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางปัญญา และทางจริยธรรมของคนไทย นั่นก็คือเรื่อง "แล้วท้าวแพรกกัณฑ์" ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การปลดแอกจากความเป็นทาส ซึ่งรวมถึงการเป็นทาสในทางความคิดด้วยนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้แม้ว่าจะต้องเสียสละด้วยชีวิตก็ตาม อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง "ถึงคราวจะหนีไกลไปจากคลองสายนั้น" ซึ่งเป็นเรื่องของแม่ ซึ่งแม่จะยากจนสักเพียงใดก็ตาม ก็พร้อมที่จะสละที่ซุกหัวนอนซึ่งหาได้ยากยิ่งเพื่อที่พาลูกน้อยของตัวเองให้พ้นจากมลภาวะทางจริยธรรม...."

กวีกับวรรณกรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน เพราะเมื่อกวีสร้างวรรณกรรมจึงย่อมจะถ่ายทอดโลกทัศน์ออกมาไว้ในวรรณกรรมของตนอันเป็นการสนองอารมณ์ส่วนตัวของกวีที่เกิดจากการได้สัมผัสกับสภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคมในสมัยของกวีเอง ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมของกวีคนใดคนหนึ่ง จะทำให้ทราบถึงโลกทัศน์ของกวีคนนั้นได้ ผู้วิจัยซึ่งได้ติดตามอ่านผลงานเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ มาโดยตลอด ได้พบว่าอัศศิริ ธรรมโชติ พยายามที่จะสะท้อนเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ คนยากจน และชีวิตชาวประมงอย่างเด่นชัด ผลงานส่วนมากมักจะผูกพันกับท้องทะเล

เรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ นั้นแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเขียนอย่างสูง และเป็นที่สนใจทั่วไปทั้งผู้อ่าน และวงการวิจารณ์วรรณกรรมปัจจุบัน นอกจากนั้นเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ยังสะท้อนภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมปัจจุบันได้อย่างเด่นชัด สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงจูงใจและเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องสั้นของนักเขียนผู้นี้ถึงลักษณะเฉพาะตัวในด้านโลกทัศน์ที่มีต่อชีวิตและสังคม ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมเฉพาะด้าน โดยเฉพาะด้านโลกทัศน์หรือแนวคิดที่นักเขียนได้เสนอไว้ในเรื่องสั้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาโลกทัศน์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบโลกทัศน์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ที่ผู้อ่านได้รับ อันเป็นอิทธิพลที่วรรณกรรมมีต่อสังคม
2. ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการเผยแพร่ผลงานวรรณกรรมเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

วิเคราะห์เรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ จำนวน 115 เรื่อง จากหนังสือรวม เรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ จำนวน 16 เล่ม ซึ่งเขียนในช่วงเวลา พ.ศ. 2521-2535 มีรายชื่อ ดังนี้

1. ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง	พ.ศ.2521
2. ทะเลและกาลเวลา	พ.ศ.2524
3. เหมือนทะเลมีเจ้าของ	พ.ศ.2524
4. ขอบฟ้าทะเลกว้าง	พ.ศ.2525
5. ฟุตบอลล้านนอก	พ.ศ.2526
6. ดาราลับฟ้า	พ.ศ.2526
7. บ้านริมทะเล	พ.ศ.2527
8. โลกสีน้ำเงิน	พ.ศ.2528
9. งามแสงเดือน	พ.ศ.2529

10. มหกรรมในท้องทุ่ง	พ.ศ.2530
11. ขอทาน แมว และคนเมา	พ.ศ.2531
12. นวลน้อย	พ.ศ.2531
13. ผู้หญิง คนแก่ เด็ก แมว และผม	พ.ศ.2531
14. ชีวิตคือวัยอันผ่านพ้น	พ.ศ.2532
15. หลายๆครั้งในชีวิต	พ.ศ.2533
16. ทะเลร้างโลก	พ.ศ.2535

นิยามศัพท์เฉพาะ

โลกทัศน์ หมายถึง ความคิดเห็นหรือการมองโลกของ อัครศิริ ธรรมโชติ ที่ปรากฏในเรื่องสั้น ด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา ด้านชีวิต-มนุษย์ ด้านการประกอบอาชีพ รวมทั้งค่านิยม และความเชื่อต่างๆ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองประกอบกันและเสนอผลงานการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาผลงานของอัครศิริ ธรรมโชติ ทุกประเภท และรวบรวมผลงานประเภทเรื่องสั้นจากหนังสือรวมเรื่องสั้นจำนวน 16 เล่ม ตามรายชื่อในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า
2. เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของ อัครศิริ ธรรมโชติ จากตำราและเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า
3. ศึกษาและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เรื่องสั้น และการศึกษาโลกทัศน์ เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์
4. วิเคราะห์โลกทัศน์ของ อัครศิริ ธรรมโชติ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 4.1 โลกทัศน์ที่มีต่อสังคม
 - 4.2 โลกทัศน์ที่มีต่อชีวิต

4.3 โลกทัศน์ที่มีต่อการประกอบอาชีพ

ฯลฯ

5. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลงานการประพันธ์ของ อัครศิริ ธรรมโชติ

เกี่ยวกับผลงานการประพันธ์ของอัครศิริ ธรรมโชติ นั้น ได้มีผู้กล่าวถึงในที่ต่าง ๆ กันดังนี้

สมหมาย วงษ์ตระกูล (2530 : 36) ได้กล่าวถึง อัครศิริ ธรรมโชติว่า " เขาคือ นักข่าว นักเขียน นักวิจารณ์ คอลัมนิสต์ ที่ทำงานเพื่อผลของงานมาตลอดระยะเวลาสิบกว่าปี น้ำหมึกทุกหยาดหยดจากปลายปากกาของเขามีคุณค่า เปี่ยมด้วยสาระประโยชน์ต่อมวลชนเสมอมา ไม่ว่าจะเป็นบันเทิงคดี งานด้านการเมือง หรืองานด้านวรรณกรรม เขา 'ทำได้ดี' โดยเฉพาะงานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น

อัครศิริ ธรรมโชติ 'เป็นคลื่นลูกใหม่' ของวงการนักเขียน เป็นนักเขียนร่วมสมัยที่บรรจงสร้างสรรค์งานวรรณกรรมเพื่อสังคม เพื่อชาติบ้านเมือง โดยใช้ศิลปะในการนำเสนอที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จริงใจและมีความกล้าที่จะนำเสนอ เท่าที่เคยติดตามผลงาน เรื่องสั้นของเขาทุกเรื่องนอกจากชวนอ่านชนิด 'สะใจ' ด้วยสำนวนและเนื้อหาที่น่าสนใจแล้ว ผู้อ่านยังได้ข้อคิดแนวสร้างสรรค์จากงานเขียนของเขาด้วย มิใช่เป็นการยกยอปอปั้น หรือเอาความรู้สึกของตนเองมาเป็นเครื่องกำหนด แต่ผลงานเรื่องสั้น 'ขุนทอง เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง' ซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ประเภทเรื่องสั้นปี พ.ศ. 2524 ย่อมจะเป็นหลักฐาน เป็นประกาศนียบัตรรับรองความคิดเห็นดังกล่าวว่า เขา....อัครศิริ ธรรมโชติ เป็นนักเขียนเรื่องสั้น 'ชั้นเยี่ยม' คนหนึ่งของเมืองไทย...."

กลุ่มวรรณกรรมพินิจ ได้เขียนไว้ใน ชุด บ้านริมทะเล (2533 : 119-120) ว่า 'อัศศิริ เป็นหนึ่งในบรรดานักเขียนกลุ่มที่ไม่ละสาย 'สังคม' พาคนอ่านหลุดออกไปในความเพื่องผัน แม้ว่าเป้าหมายในการเขียนของเขาจะไม่ใช่ว่าเป้าหมายทางการเมืองจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า งานของอัศศิริ ทุกเรื่องจะมีส่วนสะท้อนสังคมในด้านต่างๆ กว้างบ้าง แคบบ้าง หรือเป็นกระทั่งจุดเล็กๆ จุดหนึ่งออกมาอย่างตั้งใจ ด้วยความคิดกำหนดสูงงานเขียนโดยตรงมิใช่การสะท้อน 2 ชั้น เช่นที่เราพูดถึงเรื่อง 'พาฝัน' ว่าการเขียนเรื่องที่ห่างไกลจากชีวิตจริง แต่มีคนอ่านมากแสดงให้เห็นว่าสังคมนี้ทำให้คนอยากฝันอะไรในทำนองนี้ เป็นต้น'

เจตนา นาควัชระ (2538 : 12) ได้เขียนบทวิจารณ์ไว้ในชุด ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่างว่า 'ถ้าจะกล่าวกันในด้านเทคนิคการประพันธ์แล้ว เรื่องสั้นชุด ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง ชี้ให้เห็นถึงความสามารถของผู้แต่งที่จะแหวกแนวมาจาก 'เรื่องสั้น' แบบประเพณีที่จำเป็นจะต้อง 'เล่าเรื่อง' ที่น่าสนใจเรามีนักเขียนเรื่องสั้นที่มีความสามารถในการ 'เล่าเรื่อง' ได้อย่างดีเยี่ยมอยู่หลายคนเช่น อาจินต์ ปัญญาพรค์ แต่ อัศศิริ มิได้เขียนเรื่องสั้นในลักษณะนั้น ถ้าจะว่ากันอย่างตรงไปตรงมาแล้ว เรื่องสั้นของเขาบางเรื่อง 'ไม่เป็นเรื่อง' คือไม่มี 'เรื่อง' จะ 'เล่า' เราความรู้สึกไม่ได้ว่า ดอกไม้ที่เธอถือมา เป็นกวีนิพนธ์มากกว่าเป็นเรื่องเล่า...'

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโลกทัศน์

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า 'โลกทัศน์' ต่างๆ กัน เช่น วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2504 : 144) กล่าวว่า โลกทัศน์ คือ ท่าทีของกวีที่มีต่อชีวิตและโลกและเพื่อนมนุษย์ ฯลฯ

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523 : 11) กล่าวว่า แนวคิดคือโลกทัศน์หรือทัศนะต่อโลก หมายถึง ความคิดเห็นของนักเขียนในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตนกับโลก

สมบัติ จันทรวงศ์ (2521 : 172 - 211) อธิบายว่า โลกทัศน์หมายถึงระบบรวมทั้งหมดของความคิดความอ่าน ความเชื่อของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหนึ่งๆ ที่มีต่อ

ปัญหาทั้งหมดของชีวิตมนุษย์ ซึ่งจะปรากฏออกมาในลักษณะที่เป็นผลจากความคิดของมนุษย์อีกชั้นหนึ่ง เช่น ภาษา นิยายปรัมปรา ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา ศิลปะ และวรรณกรรม เป็นต้น นอกจากนั้นโลกทัศน์ยังมีความหมายกว้างรวมไปถึงการพยายามอธิบายว่า บุคคลเข้าใจฐานะและบทบาทของตนในฐานะเป็นปัจเจกชน และในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมอย่างไร เข้าใจเป้าหมายชีวิตและสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอย่างไรและเข้าใจธรรมชาติของสรรพสิ่งอย่างไร โลกทัศน์ของบุคคลใดๆ ก็ตาม ย่อมได้รับอิทธิพลหรือขึ้นอยู่กับสถานภาพและฐานะของบุคคลในสังคมนั้น

✓ กุหลาบ มลลิกะมาส (2520 : 105) กล่าวว่า นักเขียนย่อมมองดูโลกและชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ กัน และต่างก็มีแนวคิดของตนที่มีอยู่ต่อโลก ต่อสังคม และต่อชีวิตมนุษย์แตกต่างกัน แนวคิดหรือปรัชญาของนักเขียนจึงมีหลายแนว แตกต่างก็พยายามถ่ายทอดความคิดหรือปรัชญาต่างๆ นั้นในวรรณคดีที่ตนแต่งขึ้นเสมอ

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2511 : 10) กล่าวถึงทัศนะหรือปรัชญาของผู้ประพันธ์ว่า สิ่งนี้ไม่ใช่สิ่งที่แลเห็นง่ายนัก ยิ่งถ้าหากผู้ประพันธ์ไม่ค่อยมีความคิดเห็นของตนแน่นอน มีแต่พრაๆ หรือมีไปตามความนึกคิดของผู้อื่น ยิ่งทำให้แลเห็นทัศนะในนวนิยายของนักประพันธ์นั้นยากขึ้นไปอีก บางคราวนักประพันธ์บางคนมีทัศนะที่น่าสนใจ อาจแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกันไปในตัว แต่นักอ่านย่อมพยายามจับความคิดเห็นของนักประพันธ์ให้ได้ การอ่านจึงจะออกรส

จากคำนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า แนวคิดหรือโลกทัศน์ก็คือทัศนะ ความคิดเห็น การมองโลกของนักเขียนที่มีต่อสังคม ชีวิตมนุษย์ โลก ซึ่งอยู่ล้อมรอบตัวเราอันปรากฏอยู่ในวรรณกรรมที่เขาเขียน

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นปัจจุบันได้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ของนักเขียนประเภทต่างๆ มากขึ้น จึงมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อยู่มาก ซึ่งได้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในเรื่องของหลักเกณฑ์ และวิธีการวิจัยหลายแง่มุม เช่น

งานวิจัยของ สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (2521) ซึ่งได้ศึกษาโลกทัศน์ชาวไทยภาคใต้ ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์นั้น ชาวใต้เป็นคนรักถิ่นฐาน เข้มงวดกวดขันในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ ถือว่าเป็นหน้าที่ของบิดามารดาที่จะต้องอบรมสั่งสอน ยกย่องผู้อาวุโส คนที่มีฐานะดีตระกูลสูง มีความรู้ มีความกตัญญูต่อบุพพการี ยกย่องชาวเมืองมากกว่าคนในชนบท ไม่รังเกียจชาวต่างชาติ นิยมความเป็นอิสระ ยึดมั่นในประเพณี รักความสนุกสนาน รักพวกพ้อง และมีความจริงจังตรงไปตรงมา ความสัมพันธ์ในแง่มนุษย์กับธรรมชาติ ชาวใต้เห็นประโยชน์และโทษของธรรมชาติ เชื่ออำนาจเร้นลับของธรรมชาติ เชื่อถือธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับวิญญาณ เชื่อว่าพืชบางชนิดเกิดจากสัตว์ และสัตว์บางชนิดเกิดจากพืช และโลกทัศน์ของที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ พบว่าชาวใต้มีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เชื่อเรื่องความฝัน ฤกษ์ยาม เชื่อเรื่องวิญญาณ เรื่องขวัญ เรื่องคำสาบาน ความเชื่อต่อศาสนา เชื่อว่า ศาสนาเป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์ความดี เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่าชาติ ภพมีจริง เชื่อว่าพระพุทธคุณมากกว่าพระธรรมคุณ

สิทธิ บุตรอินทร์ (2523) ได้ศึกษาโลกทัศน์ชาวล้านนา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ชาวล้านนาเห็นคุณค่าของความกตัญญูกตเวที ซึ่งแสดงออกด้วยความนอบน้อม เชื่อฟังการเคารพ ให้เกียรติกัน ความยำเกรง การถือศักดิ์ศรีตามอาวุโสทางวัยวุฒิและคุณวุฒิ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ชาวล้านนาได้ความคิดประสมกันระหว่างพราหมณ์กับพุทธ และความเชื่อพื้นบ้านดั้งเดิมถือว่าเทพเจ้าเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ เชื่อว่าอวิชชาเป็นตัวสร้างมนุษย์ให้มีสภาวะคงอยู่ และสืบต่อกระบวนการชีวิตของเราภายใต้กฎแห่งกรรมและวิกฎสงสาร ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ชาวล้านนามีความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของธรรมชาติว่าธรรมชาติมีสิ่งที่ควบคุมอยู่เบื้องหลังผสมกับความคิดที่เกิดจากประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้วนั้น ยิ่งทำให้มั่นใจขึ้นอีกว่า ธรรมชาติเหล่านี้ต้องมีสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งสิ่งอยู่ด้วยจึงสามารถดลบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ขึ้นทั้งในทางบวก และทางลบ

ในปีเดียวกันนี้อีกเช่นกัน ปัญญา บริสุทธิ์ (2523) ได้ศึกษาโลกทัศน์ของคนไทย โดยวิเคราะห์จากวรรณคดีสมัยสุโขทัย ผลจากการศึกษาพบว่า โลกทัศน์ของคนไทย แบ่งออกเป็น 5 อย่างคือ โลกทัศน์ของคนไทยที่เกี่ยวกับศาสนา พบว่าคนไทยสมัยสุโขทัย ได้รับการอบรมทางครอบครัว ทางประเพณี และทางศาสนาให้ประพฤติตนสมควรด้วย เหตุผล ไม่เบียดเบียนผู้อื่น โลกทัศน์ด้านการปกครองพบว่า การปกครองเป็นไปแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ไม่มีการบีบบังคับผู้น้อย โลกทัศน์ด้านเศรษฐกิจพบว่า คนสุโขทัยมีอาชีพค้าขายกันอย่างเสรีภาพ ไม่มีการเก็บภาษี ส่วนโลกทัศน์ด้านจริยธรรม พบว่าคนสุโขทัยเป็นผู้ที่ยึดถือในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด และมีความสามารถสูงในทางการช่าง

ต่อมาก็ได้มีผู้ศึกษาโลกทัศน์ของกวี โดยสมบัติ จันทรวงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523) ได้ศึกษาโลกทัศน์ทางการเมืองของสุนทรภู่ พบว่าสุนทรภู่อิงลักษณะความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในความเชื่อดิถีทางศาสนาที่ว่า โลกนี้เป็นอนิจจัง ทุกขัง และนิพพานเป็นทางออกสุดท้ายของมนุษย์ ยอมรับความต่อเนื่องของชีวิตทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม สุนทรภู่มองว่าชีวิตที่มีความหมายจริงๆ คือชีวิตปัจจุบันเท่านั้น มิใช่หนีพพานอันเป็นทางออกสำหรับทุกกาลเวลา

สุรารัตน์ พงษ์แก้ว (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์โลกทัศน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมของอังคาร กัลยาณพงศ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์และกลวิธีการนำเสนอโลกทัศน์ในวรรณกรรมของอังคาร กัลยาณพงศ์ ผลจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่าปรากฏโลกทัศน์ด้านต่างๆของอังคาร กัลยาณพงศ์ ดังนี้คือ โลกทัศน์ที่มีต่อมนุษย์ โลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติ และโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ โลกทัศน์ที่มีต่อมนุษย์ ปรากฏทัศนะที่เกี่ยวกับสถานภาพของบุคคล สถาบันทางสังคม และการดำเนินชีวิตในสังคม โลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติปรากฏทัศนะที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการทำลายธรรมชาติ ส่วนโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาตินั้นปรากฏทัศนะที่เกี่ยวกับโลกและจักรวาล คติความเชื่อทางศาสนา และความเชื่อในเรื่องสิ่งลึกลับ สำหรับกลวิธีการ

นำเสนอโลกทัศน์ที่มีต่อมนุษย์ ธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ พบว่า อังคาร ใช้กลวิธีต่าง ๆ ดังนี้ การใช้สัญลักษณ์ การใช้บุคลาธิษฐาน การใช้คำถามชวนคิด การสนทนาของตัวละคร การเล่าเรื่อง ตลอดจนการใช้ภาษาิต ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ทำให้ทราบว่าอังคารมีทัศนะที่เกี่ยวกับมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ อันจะช่วยทำให้เข้าใจถึงวรรณกรรมของอังคารได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการศึกษาโลกทัศน์ในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการศึกษาคั้งนี้

วิเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี ^{ในจินตนาการ} ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากจินตนาการ และประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ออกมาเป็นเรื่องราวต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความคิดโลกทัศน์ ของตนที่มีต่อสังคม ชีวิตมนุษย์ นักประพันธ์มักอาศัยวัตถุดิบ จากชีวิตจริงของมนุษย์ และสภาพสังคมในขณะนั้นมาเขียน ข้างเรื่องเสนอโลกทัศน์เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของ มนุษย์ เช่น ความรัก ความโลภ ความโกรธ และความหลง เป็นต้น บางเรื่องเสนอโลกทัศน์ ด้านสังคม เช่น การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น สิ่งที่ผู้อ่าน วรรณกรรมจะได้รับนอกเหนือจากความบันเทิงใจแล้ว ยังได้รับทั้งความรู้และความคิดที่ ปรากฏในวรรณกรรมด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่มนุษย์และสังคม ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความคิดที่เรียกว่า โลกทัศน์

นักประพันธ์เสนอโลกทัศน์ของตนมิได้ตัดสินว่าสิ่งใดถูกต้องหรือไม่ถูกต้องเพียง แค่อเสนอให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณคิดไตร่ตรองหาข้อสรุปเอาเอง นักประพันธ์บางคนเสนอ โลกทัศน์ไว้อย่างชัดเจน ผู้อ่านสามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายและตรงประเด็น แต่นัก ประพันธ์บางคนเสนอโลกทัศน์ด้วยรูปแบบทางวรรณศิลป์ที่ซับซ้อน ผู้อ่านต้องพยายาม พินิจและตีความ ซึ่งบางครั้งอาจจะตีความไม่ตรงกับผู้ประพันธ์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์และวัยของผู้อ่านด้วย

การศึกษาโลกทัศน์ของกวี หรือนักประพันธ์นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการ ศึกษาวรรณกรรม ในแง่ที่แสดงอิทธิพลของกวีหรือนักประพันธ์ที่มีต่อสังคมดังที่ วิทย์ ติวะศรียานนท์ (2518 : 186-187) ก็เชื่อว่านักประพันธ์ทุกคนย่อมเขียนไปตามความคิดเห็น และมโนคติของตนโดยจะรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม หนังสือทุกเรื่องแม้เรื่องอ่านเล่นตื้นๆ ที่มุ่ง แต่เพียงทำความเพลิดเพลินให้แก่ผู้อ่านด้วยวิธีง่ายๆ หรือเรื่อง

จักรๆ วงศ์ๆ ทั้งหลายย่อมแสดงโลกทัศน์ของผู้แต่งไม่มากนักน้อย ถึงแม้ผู้แต่งจะไม่แสดง
อุดมคติของเขาออกมาอย่างแจ่มแจ้งเปิดเผย แต่จากวิธีดำเนินเรื่อง จากการเลือกตัด
ตัดตอน จากการลำดับเหตุการณ์ แม้จากทางเสียงของตัวละคร เราก็อาจอนุมานได้ว่า
เขาเห็นโลกและชีวิตเป็นอย่างไร *

ในวรรณกรรมเรื่องสั้นของ อัคริธี ธรรมโชติ แม้จะมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความ
เพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่ก็ได้แสดงโลกทัศน์ของผู้แต่งที่มีต่อโลกและชีวิตออกมา
อย่างน่าสนใจ ทั้งแสดงทัศนะไว้อย่างนัยอ่านแล้วต้องตีความ และแสดงไว้อย่างตรงอ่านเข้า
ใจง่าย โลกทัศน์ของ อัคริธี ธรรมโชติ แยกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. โลกทัศน์ทางการเมืองการปกครอง
2. โลกทัศน์ทางการศึกษา
3. โลกทัศน์ทางเศรษฐกิจ
4. โลกทัศน์เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์
5. โลกทัศน์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
6. โลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม

1. โลกทัศน์ทางการเมืองการปกครอง

1.1 การกระจายอำนาจ

การเมืองการปกครองในทัศนะของอัคริธี ธรรมโชติ พบว่า อัคริธีได้ให้ความสำคัญ
ต่อการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นมาก ดังข้อความว่า

...เมื่อเรามีผู้ปกครองไม่ยืนห่างจากประชาชน ประชาชนจึงไม่ถูกทอดทิ้ง เมื่อ
เรามีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่เสียสละและมีน้ำใจ บ้านเมืองของเราจึงไม่มีใครขูดรีด

และกดขี่กันอีก และเมื่อเรามีระบบที่เป็นธรรมกับชนทุกชั้นทุกชีวิต กฎเกณฑ์ของ
เราจึงไม่ถูกเหวี่ยงล้มและไม่ขาดความเคารพจากชนทุกชั้นในสังคม-สังคมของ
พวกเราจึงสงบสุขอย่างที่เราเห็นและเป็นอยู่...

(วันนั้น เมื่อไหร่...จะมาถึง : 57)

จากข้อความดังกล่าว อัครศิรีชี้ให้เห็นว่า กระบวนการแห่งความสำเร็จของการ
ปกครองนั้น อยู่ที่ ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงประชาชน เข้าชิดประชาชน และมีความ
เสียสละ มีความจริงใจ ต่อประชาชนมากน้อยแค่ไหน ทั้งจะต้องดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม
และให้ความเคารพแก่ชนทุกชั้น และทุกอาชีพอย่างเสมอกัน ตราบใดที่ผู้ปกครองมีคุณสมบัติดังกล่าวดังนี้ บ้านนั้นเมืองนั้นก็จะประสบแต่ความสงบสุขโดยทั่วหน้า

อีกทั้งยังได้แสดงโลกทัศน์เกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้ว่า ถ้าหากมีการกระจาย
อำนาจอย่างทั่วถึง ก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถช่วยยับยั้งปัญหาคนข้ามแดนได้ ดัง
ข้อความที่ว่า

"...กำหนดบอกว่าการเมืองต้องกักคนเหล่านี้ไว้" แก่นไต้ยีน ไม่ใส่ใจ
คำว่าเมืองอยู่ไกลเกินเหมือนทะเลน้ำลึก และแม้จะมีคนมาบอกว่า "พวกนี้
เป็นภัยต่อชาติ ทางบ้านเมืองสั่งห้ามเข้า มันมีพวกคนไทยขายชาติเที่ยวรับจ้าง
ชนคนพวกนี้เข้าฝั่ง" แก่นรับฟังเหมือนกับว่าเขาหูซ้ายอุดหูขวา เขากลับ
สงสัยด้วยซ้ำว่าชาติใหญ่โตถึงปานนี้ก็ยังซื้อขายกันได้อย่างสินค้าน้ำหรือ
เหมือนกับปลา เหมือนกับผัก เจ้าคนอพยพก็เช่นกัน มันเป็นผักเป็นปลาหรือ
และซอมซออย่างนั้นจะเป็นพิษเป็นภัยต่อใครได้"

"มึงไม่รู้หรือยกแก" เพื่อนชาวเรือคนหนึ่งบอกเขา "ไอ้พวกนี้มันรวนนะ มันมีทองคำขนกันมาเพียบล่ำเรือทีเดียว ถ้าอยากจะรวยก็เสี่ยงเอาหาก ปะมันในทะเล"

(ขายชาติ : 111)

จากข้อความดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่รัฐยังไม่สามารถแก้ได้คือปัญหา ชายแดน ปัญหาคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่ถ้าหากมีการกระจายอำนาจอย่างเต็มรูปแบบ โดยการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ก็จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ อัครศิริ แสดงให้เห็นว่า ผู้นำระดับท้องถิ่นต้องใจดี มีคนนับถือ ดังข้อความที่ว่า

"...ตาเพิ่ม เป็นผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านบ้านไร่ ชายอาวุโสคนนี้มีผมขาว สีเดียวกับหนวดเพิ่มอยู่กับบ้านหลังใหญ่หลังคากระเบื้องที่เต็มไปด้วยขี้วัว หนาขาวของผู้ใหญ่บ้านใหญ่และกว้างกว่าคนอื่น ซึ่งแกก็ทั้งจ้ำทั้ง"เอาแรง" จากลูกบ้านผู้คั่นเคย เฒ่าเพิ่มชอบทำหน้าดุกับลูกบ้าน แต่ทุกคนรู้ว่าแกเป็นคนใจดี มีน้ำใจงานเลี้ยง"ลงแขก"ของตาเฒ่าใหญ่ไม่ต่างจากงานบุญในวัด..."

(ใบเอ๋ยใบข้าว มหกรรมในท้องทุ่ง : 72)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้ปกครองคือผู้ใหญ่บ้านเป็นที่รักของลูกบ้านแล้ว ขอความร่วมมือให้ทำอะไรก็ได้ทุกอย่าง ดังจะเห็นได้ในการเอาแรงเกี่ยวข้าว

1.2 ความถูกต้องและความไม่เป็นธรรมในสังคม

อัศศิริ ธรรมโชติ มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในข้อที่ว่า การที่เราจะทำให้เกิดความถูกต้องขึ้นในบ้านเมือง ลบล้างอำนาจอันเลวร้ายและความไม่ถูกต้องออกไปจากบ้านเมือง การลบล้างนั้น จำเป็นที่ทุกคนในบ้านเมืองจะต้องมีความมุ่งมั่นกล้าหาญและเด็ดเดี่ยว เฉากเช่นขุนทองตัวละครในเรื่อง ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง อัศศิริ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งนี้ไว้ในตัวขุนทอง ดังข้อความว่า

"...เจ้าขุนทอง มันสะพายย่าม ทั้งเรือนหายลับไปนับแต่กลางฤดูฝน ปีที่แล้วโดยไม่รู้ว่าลาอาลัย และโดยไม่บอกใครแม้แต่แม่ ข้าว่ามีคนเห็นมัน กลับสิ้นไปคนเดียวด้วยสองมือว่างเปล่าเข้าไปในป่ากว้างอันอ้างว้าง มีดมน และเมื่อมีคนถามว่า 'ดาบล่ะ เอ็งไม่เอาไปด้วยหรือ' ขุนทองตอบอย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและมุ่งมั่นว่า 'ไม่ต้อง ข้าไปหาเอาข้างหน้า...'"

อัศศิริ ธรรมโชติ เสนอให้ผู้อ่านเห็นว่า ชีวิตของมนุษย์ต้องรู้จักการเอาตัวรอดจากสังคมที่ไม่มีความเป็นธรรม ดังเช่น

ในเรื่อง ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก อัศศิริเสนอทัศนะผ่านชายชราขอทานที่ต้องต่อสู้กับชีวิตที่โหดร้าย ด้วยการเล่นดนตรีขอทาน เพื่อเป็นความอยู่รอดของตนในสังคม ดังข้อความว่า

"...ชายขอทานคนหนึ่งนั่งอยู่บนทางเท้า ตาสองข้างของเขามีแต่สีน้ำขาว เขาั่งอยู่ใต้ร่มเงาอันร่มรื่นของเจ้า ได้เห็นไหม ได้ยินไหม เขากำลังตีโทนอยู่ด้วย ฝ่ามือทั้งสอง และขัดจังหวะด้วยฉิ่งอยู่ด้วยทั้งคู่ ขณะที่ปากของเขา ร้องเพลงรักรำพัน"

(ฤดูร้อนใต้ต้นตะแบก : 87)

อัศศิริ ให้ทัศนะต่อการเรียกร้องสิทธิบางอย่าง และเหตุผลที่เจ้าหน้าที่ตอบผู้
ร้องทุกข์ ดังข้อความว่า

"...เจ้าของเพิงร้านและรถเข็นในตลาดกลางคืน และรวมทั้งนางด้วย
ต่างรวมตัวกันเป็นกลุ่มนับได้กว่าสามสิบคนเข้าร้องทุกข์ต่อหน่วยงานแห่ง
หนึ่งของกรุงเทพฯ ขอให้มีการมาหาทัก โดยให้มีตลาดกลางคืนแห่งนี้ต่อไป
, อีก เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มากไปด้วยสง่าราศีลุกขึ้นชี้แจงเสียงกังวาน

"ประชาชนในกรุงเทพฯ มีมากกว่าห้าล้านคน เปรียบกับพวกท่านสามสิบ
กว่าคนเท่านั้น จะไม่ยอมเลยหรือ พวกเราต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตนให้
แก่คนส่วนใหญ่บ้าง พวกท่านทั้งหลายก็รู้ดีอยู่แล้วว่าตลาดกลางคืนที่พวกท่าน
ยึดครองตั้งร้านรวงกันอยู่นั้นเป็นที่ดินสาธารณะ เป็นเรื่องผิดกฎหมาย ที่ดินนี้
เป็นของหลวงที่รัฐถึงเวลาที่จะต้องนำไปใช้ประโยชน์เพื่อคนกรุงส่วนรวม ทางเรา
ก็ได้ปล่อยให้ท่านทำมาหากินกันมานานพอแล้ว" เสียงคนประกาศแข็งกร้าว..."

(ณ กาลครั้งหนึ่ง : 79)

จากข้อความนี้ ชี้ให้เห็นว่า คนเรานั้นเมื่อได้รับความเดือดร้อนก็ต้องเรียกร้อง
ตามความเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย

อัศศิริ ธรรมโชติ ชี้ให้เห็นว่าชีวิตของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมนี้ มนุษย์จะมี
การเอารัดเอาเปรียบกันและมีการติดต่อสัมพันธ์กันโดยไม่บริสุทธิ์ใจ และการติดต่อกันนั้น
ก็หวังผลประโยชน์ต่อกัน ดังข้อความว่า

"...ท่านเจ้าเมืองมองลอดแว่น พอรู้ว่าเป็นใครก็ตะโกนด่าอยู่ในใจว่า
" ไอ้ฉิบหาย..มาอีกแล้ว! " ขณะที่พรายยิ้มแล้วรีบลุกขึ้นต้อนรับ "
" ไส ! น้องชาย หายหน้าหายตาไป ยังคิดถึงอยู่ " ท่านเจ้าเมืองทัก

นักข่าวหัวเมืองยกมือไหว้ 'หมูนี้น่าจะไม่ค่อยได้รับใช้ท่านโครงการพัฒนา
การเกษตรไปถึงไหนแล้วครับ'

'จะออกข่าวให้หรือ ดิฉัน ! ช่วยบอกด้วยว่า พี่ไปเยี่ยมชาวไร่ ชาวนามา
เกือบจะทุกตำบลบ้านแล้ว รู้สึกพวกเขาชอบใจในโครงการนี้มาก ไฉน
ประมาณมากก็จะเริ่มลงมือทันที' ท่านเจ้าเมืองร่ายยาว...

2. โลกทัศน์เกี่ยวกับการศึกษา

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม เพราะมนุษย์ทุกคนต้องผ่าน
ระบบการศึกษา สถาบันนี้จึงมีบทบาทต่อจิตใจและการกระทำของมนุษย์ เกี่ยวกับการ
ศึกษานี้ ประเวศ วะสี (2537 : 31-33) ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนของไทยในสถาบัน
การศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย เป็นการศึกษาที่สร้างความอ่อนแอ
ทางสติปัญญา หรือสร้างคนที่พิการทางปัญญาและทำลายศักยภาพในการเรียนรู้ เราสร้าง
คนที่ขาดความรอบรู้ ไม่รู้ความจริง คิดไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็น ขาดความรักในหัวใจ ไม่มี
ฉันทะและขาดความสามารถในการสร้างความรู้ ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะการ
ศึกษาของเราเน้นที่การถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียน และการท่องจำจากตำราเป็นใหญ่ ผู้
เรียนขาดประสบการณ์และการศึกษาจากความเป็นจริงรอบตัว ทั้งใกล้และไกล การเรียน
ไม่เห็นวิธีคิด จึงขาดวิจารณญาณว่า อะไรจริงอะไรไม่จริง และนำประสบการณ์หรือ
ข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นปัญญาที่สูงขึ้น การศึกษาไทยเป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดความเจ็บ
ปวดและทุกข์ทรมานให้แก่ผู้เรียนอย่างมาก และยากที่จะหาการศึกษาในประเทศใด
เปรียบเทียบได้

อภิชัย พันธเสน (2536 : 34-35) กล่าวว่าหลักสูตรการเรียนการสอนของ
ประเทศไทยส่วนมากไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชนบท เด็กที่สำเร็จการศึกษาจาก
โรงเรียนในชนบทก็จะพบว่าในไม่ช้าหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ทักษะที่ได้รับจาก
ระบบโรงเรียนนั้นไม่ค่อยมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

2.1 ผลของคนที่มีการศึกษา

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้ชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามถ้ารักในการศึกษาหาความรู้แล้วก็จะทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต สำหรับชาวบ้านแล้วการศึกษาสูงเป็น เครื่องมือที่จะทำให้คนสามารถเป็นเจ้านายคนได้ คนที่มีการศึกษาเท่านั้นที่จะมีโอกาสเป็นเจ้าเป็นนายคน ส่วนคนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับสูงก็ต้องประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเจริญรอยตามพ่อแม่

ในเรื่อง **นักรบ** อัศศิริ แสดงทัศนะผ่านเรื่องราวของซานหนุ่มคนหนึ่ง ที่ปัจจุบันทำงานในหน้าที่ การทำงานที่ใหญ่โตมั่นคง เพราะว่าในวัยเด็กเขาเป็นคนขยันหมั่นศึกษาหาความรู้ แม้ว่าร่างกายเขาจะไม่แข็งแรงก็ตาม ดังข้อความว่า

“...การศึกษา เมื่อก่อนเขาเป็นอย่างไรนะ...เป็นวัยรุ่น หุ่นสาวงาม นักเรียนหญิงติดกันกรอ เป็นคนสุภาพเรียบร้อยและเรียนหนังสือเก่ง สมุดรายงานจนถึงมัธยมชั้นสุดท้ายของโรงเรียนนั้น ครูทุกคนต้องเขียนถึงเขาเอาไว้ว่า ‘ความประพฤติดีเยี่ยม การเรียนดีที่สุดในชั้น’ ซึ่งไม่ผิดความจริงเขาสอบได้ที่หนึ่งในทุกชั้นตลอดมา ยกเว้นสุขภาพ เขาเป็นคนค่อนข้างบอบบางไม่แข็งแรงและอ่อนแออยู่มากในหัวใจที่ซ่อนลึก...”

(นักรบ : 59)

จากข้อความแสดงให้เห็นว่า การได้รับการศึกษาทำให้คนนั้นได้ประสบความสำเร็จ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพอ่อนแอ

2.2 ปัญหาทางการศึกษา

อัคริ ธรรมโชติ ได้เสนอภาพปัญหาทางการศึกษาของคนในชนบทว่าคนในชนบทไม่ได้รับการศึกษา เพราะรัฐบาลไม่เอาใจใส่ในการศึกษาของประชาชนในสังคมชนบท ดังเช่น

ในเรื่อง เจ้าขุนทอง อัคริ ธรรมโชติ แสดงทัศนะผ่านตัวละครเป็นครูในชนบทที่มองเห็นปัญหาการศึกษาของคนในสังคม ดังข้อความว่า

"...ดูเหมือนความไร้เดียงสาอีกเหมือนกัน ที่ทำให้ฉันขาดการประเมินตัวเองต่อปัญหาการศึกษา ฉันลืมนึกไปว่าฉันเป็นเพียงครูตัวเล็กๆ เป็นส่วนประกอบชิ้นหนึ่งที่ไร้ความหมายต่อปัญหาการศึกษาของชาตินั้น ปัญหาแม่ในหมู่บ้านอันเล็กและคับแคบอย่างนี้ ไม่เพียงใหญ่โต เท่ากับภูเขาที่ฉันเคยคิด ที่จริงมันมหึมาเหมือนท้องฟ้าที่ครูอย่างฉันก็ต้องถูกรอบงำเอาไว้ด้วย..."

(ขุนทอง : 66)

นอกจากนี้ อัคริ ยังมองเห็นสภาพของเด็กที่ต้องขายพวงมาลัยเพื่อหาเงินไปเรียนหนังสือ ดังข้อความว่า

"...เจ้าของมาลัยตัวน้อยก็ยังไม่ไปไหน..."

"เหลืออีกพวงเดียวเท่านั้น" เสียงย่ำมาอีก..."นำช่วยซื้อให้หนูเก็บเงินไว้เป็นทุนเรียนหนังสือ หนูเรียนอยู่ชั้นปอสามโรงเรียนวัด..." เสียงแจ้วๆ เหมือนสวดมนต์นั้นซ้ำๆ ย่ำแล้วย่ำอีก

ผมอดอดเหลือเกิน

ผมอ่านหนังสือพิมพ์ไม่รู้เรื่อง นึกถึงดวงตาแป๋วแหววกระปริงสีน้ำเงินจาง และเสื้อขาวหม่นเหมือนดอกพิทูลที่เร่ขายแล้วก็นึกถึงเด็กนักเรียนบ้านนอกตัวเล็กๆ ยืนบนฝ่าเท้าเปลือยเปล่าท่องสูตรคูณส่งเสียงดังอยู่ตรงหน้าชั้นเรียน..."

(พวงมาลัยหรือไม่ไปจากห้อง : 101)

จากข้อความที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่ดี การหาเงินมาเป็นทุนเพื่อศึกษาต่อ เป็นข้ออ้างที่ทำให้คนสงสารได้ และทัศนคติต่อการศึกษาลำเรียนนั้น อัคริรีได้แสดงไว้ เช่น

"...พ่อจะพาเข้าไปอยู่ที่หลังภูเขาโน้นไกลจากที่นี่มาก ไร่ถ้าตัดมันบอกย้ายโรงเรียนไปแล้ว ครูตาบจะส่งมันไปเรียนต่อในอำเภอ เพชร!...แกละไปอยู่ไหน"
 พ่อบอกว่า จะไปอยู่ในจังหวัด ตั้งร้านค้าขาย เราจะได้เรียนหนังสืออยู่ที่นั่น
 แกไม่เรียนต่อหรือ...หย่องคู่! เพชรถาม
 หย่องคู่สายหน้า
 "ม่ายหละ...ไม่สนุกแล้ว ไม่มีเพื่อน..."

(ลาก่อนบ้านไร่ มหกรรมในท้องทุ่ง : 136)

ทัศนคติที่ยกมานี้อัคริรีเห็นว่า การเรียนต่อเป็นสิ่งที่ดี การค้าขายไปด้วยเรียนไปด้วย เป็นการกระทำที่น่ายกย่องชมเชย ขณะเดียวกันก็เห็นว่า การค้าขายดีกว่าการเรียนหนังสือต่อ ดังข้อความว่า

"...กูช่วยแม่ขายของดีกว่าเรียนหนังสือเยอะ มึงกับไอ้ตัดจะแต่งงานไปซื้อทองร้านกุนะ" บังอรเย้า พลงเอาสองแขนเกาะไหล่ผมและตัดเอาไว้วินสุดท้ายในชุดนักเรียน เราสามคนส่งตากันน่ารัก ด้วยการไปดูหนังรอบกลางวันด้วยกัน-มีน้ำตาอยู่บ้างไหม,ผมจำไม่ได้ตอนนี้ นอกจากรู้สึกเจิบๆว่า ชีวิตโรงเรียนอันยาวนานระหว่างเราสามนั้น ได้สลายลงแล้ว และแต่ละคนกำลังจะก้าวไปสู่โรงละครของโลก....."

(เพื่อนร่วมชั้น : 45)

3. โลกทัศน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ

3.1 ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

อัศศิริมีทัศนะว่า ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นผลทำให้สังคมชนบทจากเดิมที่เคยมีค่านิยมที่ยึดถือด้านจิตใจกลับกลายมาเป็นการยึดถือ และให้ค่านิยมทางวัตถุแทน ในเรื่อง เหมือนทะเลมีเจ้าของ ตัวละครได้กลับมาบ้านเกิดแล้วพบว่าสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชนบทเดิมได้เปลี่ยนแปลงไปดังข้อความว่า

"....ถนนจากสถานีรถเป็นเนินสูงลาดลงถึงสู่หมู่บ้านทะเลผ่านตลาดและร้านรวงต่างๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างคาดหมายไม่ถึง โรงหนังเกิดใหม่ขึ้นอีกหลายโรงหนึ่ง ติดแอร์เย็นสบายป้ายหน้าโรงบอกอย่างนี้ ตามตลาดและร้านค้ามีรถยนต์และรถสองล้อเครื่องจอดหนาตากว่ารถจักรยาน นอกจากนี้ผู้คนแปลกหน้าที่แต่งกายดีอยู่ตามโรงแรมร้านอาหารและเครื่องดื่มที่ตกแต่งอย่างหรูหราที่ทำให้บ้านเกิดของฉันสง่างามน่าเกรงขามมากขึ้น...."

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ : 1)

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เสนอให้เห็นภาพของคนในสังคมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุทรัพย์สินเงินทอง มากกว่าการให้ความสำคัญทางจิตใจดังเช่น

ในเรื่อง หมายเหตุความรักและการเมืองบ้านไร่ โดยการเสนอผ่านชวาน ตัวละครเอกที่ไม่สมหวังกับหญิงคนรัก เพราะทางครอบครัวของเธอเห็นว่าชวานเป็นคนยากจน ดังคำประพันธ์ว่า

"...ชวานไม่มีพ่อตาที่ไหนหรอกจะรับผู้ชายมือเปล่าให้เข้ามาอยู่ชายคาบ้าน

มานอนกับลูกสาวของเขา มารับผิดชอบอนาคตที่หมั่นหม่อมต่อการอดตายของลูก
ประเพณีของเราวางไว้ดีแล้ว จริงอยู่ เป็นการขัดกันด้วยวัตถุ แต่ถ้าปรารถนา
วัตถุเหล่านี้ เอ็งจะต้องนอนร้องให้กับเมียและลูกอย่างไม่มีวันสิ้นสุด..."

(หมายเหตุ ความรักและการเมืองบ้านไร่)

อัศศิริ มีความเห็นว่า ภาพสะท้อนของระบบทุนนิยมนำหาวาติคมมากขึ้นทุกที
เมื่อฝ่ายที่มีทุนมากเข้ามาแทนที่ ผู้ประกอบการรายย่อยก็ต้องพังทลายไปไม่เป็นท่า การ
แข่งขันกันอย่างชอบธรรมพลอยหายไป เพราะทะเลแต่ละแห่งจะมีผู้ครอบครองรายใหญ่
อยู่เพียงไม่กี่ราย ขณะที่ชาวบ้านกลับกลายมาเป็นลูกจ้างบ้างหรือเปลี่ยนอาชีพไปเลยดัง
ปรากฏในเรื่อง ทะเลกับกาลเวลา ขอบฟ้าทะเลกว้าง เหมือนทะเลมีเจ้าของ บ้านริมทะเล
เป็นต้น

3.2 สภาพเศรษฐกิจทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น

อัศศิริเห็นว่าสภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันเป็นเหตุทำให้ผู้คนใน
สังคมนี้ถึงแต่ตัวเอง ขาดซึ่งน้ำใจที่พึงมีให้ต่อผู้อื่นที่ร่วมสังคมเดียวกัน ดังเช่น ชายปลุก
แดงโม ในเรื่องบนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ ที่ต้องขายเหมาแดงโมให้กับพ่อค้าคนกลางในตลาด
ในราคาถูก เพราะปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจที่มีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายสิน
ค้าเกษตรในตลาด เกษตรกรตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบและต้องจำ ยอมเพราะ...จะทำ
อย่างไรได้ ตลาดแดงโมของเขามีเจ้าของครอบครอง ตัวละครในเรื่องจึงต้องขายแดงโมใน
ราคาที่ไม่คุ้มกับความเหนื่อยยากที่ต้องลงทุนลงแรงไป ตามคำแนะนำของเพื่อนที่แนะนำ
เขาว่า..."ขายให้เขาเหอะ แกขายเองมันจะเหลือเน่าทิ้งคลองเปล่าๆ แกจะเสียตาย
มากกว่านี้ ด้วยระบบการค้าขายที่เป็นอยู่ทำให้ขายขายแดงโมไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อหา
เสื้อผ้าเครื่องประดับสวยงามตลอดจนของเล่นให้กับลูกเมียได้ เพราะเงินที่ได้จากผลผลิต
เพียงน้อยนิด จำเป็นต้องถูกเก็บไว้เพื่อการที่จำเป็นมากกว่า และเมื่อเขาได้พบว่าศพของ
เด็กผู้หญิงลอยน้ำในระหว่างพายเรือกลับบ้าน และที่ศพมีสร้อยทองคำอยู่ที่ข้อมือ ความดี

ใจที่ได้สร้อยข้อมือทองคำ ซึ่งจะทำให้เขาสามารถซื้อหาเสื้อผ้าลูกไม้สวยๆ และตุ๊กตาของเล่นให้กับภรรยาและลูกสาวของเขา ทำให้เขาแล้งน้ำใจเมินเฉยต่อศพของเด็กหญิงที่พบเห็นซึ่งเป็นเจ้าของสร้อยข้อมือทองคำ อัศศิริได้สื่อสารถึงผู้อ่านไว้ว่า เขาไม่มีเวลาจะคิดว่าศพของเด็กน้อยผู้นี้ลอยมาจากไหนแน่ จะมีใครที่เป็นพ่อแม่จะมีโอกาสรู้หรือเปล่า? ภายในใจส่วนลึกของเขาเพียงแต่รู้สึกสลดและเสียใจให้กับโชคชะตาของเพื่อนมนุษย์บางเด็กน้อยเท่านั้น ต่อจากนั้น เขาก็เร่งพายจี่ดีกระทบน้ำดังสะท้านไปภายใต้แสงดาวยามค่ำอย่างเร่งใจ

(บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ)

4. โลกทัศน์เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์

โลกทัศน์เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ของอัศศิริ ธรรมชาติจำแนกออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้

4.1 โลกทัศน์เกี่ยวกับดำเนินชีวิตในสังคม

ด้านการดำเนินชีวิต อัศศิริ ธรรมชาติ ปฏิเสธ การดำเนินชีวิตให้ไหลไปตามกระแสของโลก ของสังคมที่เปลี่ยนไป โดยผ่านตัวละครในเรื่อง ดำเนินแห่งกาลเวลา คือ ตัวละครในเรื่องในอดีตสมัยที่เป็นเด็กเคยตั้งความหวังไว้ว่าจะเป็นครูที่ดี ต่างจากครูที่ตนเคยพบเห็น ครูที่ดีในความคิดของเขา คือ...ใจดี ไม่ตีเด็กทุกคนที่ไม่ยอมมาเรียนและอ่านหนังสือไม่ออก เหลวไหลเพราะกินเหล้ามาสอนหนังสือจนเหม็นกลิ่นเมื่อเข้าใกล้และมักมานั่งหลับให้นักเรียนเห็นเสมอ เขาคิดว่าเขาจะต้องมีวิธีการที่ดีกว่าสำหรับการทำไม้เรียวจากก้านสนต่อเด็กที่ไม่ยอมเรียน และอ่านหนังสือไม่ได้เขาจะไม่ยอมกินเหล้า นั่งหลับให้นักเรียนรังเกียจและแอบซุบซิบกัน แต่เมื่อเขาได้เป็นครูจริงๆ สภาพสังคมเปลี่ยนไปผู้คนในสังคมให้ความสำคัญกับการอยู่รอด การมีฐานะและเศรษฐกิจที่ดี แม้จะต้องละทิ้งหน้าที่ความรับผิดชอบของตนก็ตาม เช่น ครูแทนที่จะทุ่มเทร่างกายแรงใจเพื่อการอบรมสั่งสอนนักเรียนก็ได้แบ่งเวลาของการทำหน้าที่ครูไปในการหารายได้พิเศษให้ตนเอง แต่ตัวละครในเรื่อง ไม่สามารถทำตัวตามแบบที่กล่าวมาได้ เพราะเขามีความมุ่งมั่นและ

ตั้งความหวังต่อการทำหน้าที่ไว้สูง แต่เขาเพียงคนเดียวไม่อาจจะต้านทานกระแส
 ความเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปที่ปรากฏอยู่ได้ และเมื่อเขาปล่อยให้ความท้อแท้
 อ่อนแอ หมดหวังเข้าครอบงำทำให้เขาเป็นครูที่ไม่ต่างไปจากครูของเขาในอดีตที่เขาเคย
 ดำเนิน คือ เขากินเหล้า ขาดสอน การที่มองว่าตัวละครตัวนี้ปฏิเสธการดำเนินชีวิตให้ไหล
 ไปตามกระแสโลก และสังคมที่ปรากฏอยู่ก็คือ เขาคิดประชดว่า...ถ้าฉันมีสติปัญญา เป็น
 คนฉลาด ของยุค ฉันควรทำความรู้จักกับปลัดอำเภอ หรือไม่ก็คนโตในวงราชการครูที่
 อำเภอนี้ไว้เป็นเจ้านายสักคน เผื่อว่าฉันจะได้ปลีกเวลาการสอนเด็กไปทำมาค้าขายได้
 หรือโชคดียังอาจได้ร่วมงานพัฒนาอะไรสักอย่าง ซึ่งเป็นโครงการของอำเภอ ฉันจะไม่
 ต้องถูกลืม ถูกทอดทิ้ง ปล่อยเมียและลูกแร้นแค้นอย่างวันนี้แต่ด้วยเพราะเขาไม่อาจทำ
 อย่างนั้นได้ เขาจึงกลายเป็นเหมือนคนที่ถูกสังคมลืม อคติริ พยายามที่จะเสนอความคิด
 ว่า ขอเพียงให้เรามีความเข้มแข็ง และเป็นตัวของตัวเอง เราก็สามารถที่จะดำเนินชีวิตไป
 ตามแนวทางที่เราหวัง และตั้งใจท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่สวนทางกับความคิดของ
 เรา ในเรื่องกระแสแห่งกาลเวลา ตัวละครได้เรียกความเข้มแข็งกลับมาได้อีกครั้ง จึงทำให้
 เขากลับไปสอนหนังสือเด็กนักเรียนที่ทิ้งไว้ที่โรงเรียน และขณะที่เขาเดินกลับไปโรงเรียน
 พบเด็กนักเรียนคนหนึ่งหนีโรงเรียนกลับบ้าน เขากับเด็กว่า 'ครูมานี้แล้วไง! กลับไป
 เรียนได้แล้ว' และเมื่อเด็กถามว่าจะตีแกลไหมที่หนีโรงเรียน เขากับบอกว่า 'ไม่ดีหรอกไปเถอะ
 'ค่ากล่าวและทำที่ดังกล่าวนี บอกให้รู้ว่าเขาจะกลับไปเป็นครูอย่างที่เขาเคยตั้งความหวัง
 ไว้

(ตำนานแห่งกาลเวลา)

อคติริ ธรรมโชติ ได้เสนอถึงแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ว่ามีความ
 แตกต่างกันออกไป มนุษย์อาจมีจุดหมายมีความต้องการเหมือนกันได้ แต่ในบางครั้ง
 มนุษย์ก็ไม่อาจกระทำตามจุดหมายของตนได้ ดังเช่น

ในเรื่อง บ้านคือวิมานของเรา โดยเสนอผ่านแม่ที่ครอบครัวมีฐานะยากจน มีบ้านอยู่ในสลัม แต่แม่มีความใฝ่ฝัน อยากมีบ้านใหญ่โตสวยงามตามรูปที่ลงในนิตยสาร แต่แล้วไม่กี่ไม่สามารถทำตามความใฝ่ฝันของแม่ได้ จึงทำลายนิตยสารฉบับนั้นทิ้งไป ดังคำขอความว่า

"... นางยกหม้อลงจากเตา ไฟจากถ่านกระทบให้เห็นใบหน้าอันสงบ"

"มากินข้าวกันเถอะ" นางบอกลูกแล้วหยิบหนังสือเล่มนั้นทิ้งลงกับเตา มันลุกโชติช่วงอยู่สักครู่หนึ่งก่อนดับไหม้กลายเป็นเถ้าที่ถูกลมภายนอกเป่าฟุ้งปลิวว่อน เหมือนกับยุง

(บ้านคือวิมานของเรา : 66)

อัศศิริมีทัศนะว่ามนุษย์ มีความก้ำกึ่งคล้ายคลึงกันไม่ต่างไปจากสัตว์มากนัก ทั้งในสภาพร่างกายและสภาวะอารมณ์ ความไม่แตกต่างกันของคนและสัตว์ในด้านสภาวะร่างกายเห็นได้จากสภาพของหมาบ้าดังข้อความว่า

"...นัยน์ตาของมันค้าง-ว่างเปล่าราวกับนัยน์ตาของคนทีเลวปวดร้า
เลื่อนลอยเสียเหลือเกิน..."

สภาพแห่งดวงตาของหมาบ้าที่บรรยายไว้ไม่ต่างไปจากดวงตาของคนซึ่งเป็นตัวละครในเรื่องชายที่สิ้นกระหายในตัณหาราคะ ซึ่งภรรยาของเขามองดวงตาของเขาแล้วพบว่า นัยน์ตาคู่นั้นว่างเปล่าเต็มไปด้วยความปวดร้า เลื่อนลอย... เรอมองเห็นว่ามันไม่ต่างไปจากตาของหมาบ้า!

นอกจากสภาพแห่งดวงตาแล้ว อัศศิริยังเสนอให้เห็นว่าพฤติกรรมอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกายบางอย่างเกิดได้ทั้งในร่างกายมนุษย์และร่างกายสัตว์ เช่น หมาบ้าจะมีอาการที่เห็นได้โดยทั่วไปคือ....มันส่งเสียงครางและหายใจพิศพาด้วยอาการตามที

กล่าวนี้ สามารถเห็นว่าเกิดในตัวคนได้เช่นกัน คือเกิดกับตัวละครซึ่งเป็นพ่อที่ติดเหล้า ขณะที่วิ่งไล่ตามลูกชายเพื่อแย่งเงินไปซื้อเหล้ากิน...น้ำลายของเขาค่อยๆ ไหลออกจากริมฝีปากที่ลิ้นห้อยจุกคา หอบหายใจพืดพาดและส่งเสียงครางในลำคอ..."

(บนเส้นทางของหมาบ้า)

หมาบ้าเป็นสัตว์ที่มีความร้ายน่าขยะแขยง ชวนหวาดหวั่น ผู้คนทั่วไปเกลียดกลัว อัคริริมองเห็นว่ามิใช่แต่สัตว์เท่านั้นที่มีความร้ายน่ากลัว มนุษย์เองด้วยกันที่แม้เป็นทั้งสามีและพ่อก็มีความร้ายน่ากลัวไม่ต่างไปจากหมาบ้า หากมนุษย์ที่เป็นสามีนั้น มัวเมาในกิเลสตัณหาาราคะ ปล่อยให้เรื่องเหล่านี้ครอบงำจิตใจอารมณ์ของตนเอง จนปฏิบัติทำทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจภรรยาซึ่งผู้อ่านสามารถเห็นได้จากภรรยาของสามีที่มีอายุ ไล่ทำร้ายร่างกายภรรยาสาวพร้อมกับด่าด้วยถ้อยคำหยาบคายต่างๆ เพียงเพราะภรรยาไม่สามารถให้ความสุขในกามตัณหาได้เป็นที่พอใจหรือมนุษย์ที่เป็นพ่อ หากแต่ไม่ได้ทำหน้าที่ความรับผิดชอบของพ่อที่พึงกระทำ ตกเป็นทาสของสุรายาเมากจน ขาดสติและสำนึกที่ดี ก็เป็นหมาบ้าได้เช่นกัน ดังพ่อที่ไล่ตื๊อลูกเพื่อแย่งชิงเงินไปซื้อเหล้าในเรื่องบนเส้นทางของหมาบ้า คนที่เป็นสามีและพ่อไล่ทำร้ายลูกเมียด้วยความขาดสติและสำนึกผิดชอบดั่งาม จนลูกเมียไปปะทะหมาบ้าเบื้องต้นและลูกเมียนั้นก็วิ่งผ่านไปได้โดยไม่ได้ทำร้าย แต่เบื้องหลังของลูกและเมียนั้นได้มีหมาบ้าในความเป็นมนุษย์กำลังไล่ล่าพวกเธออยู่ตลอดชีวิตตราบเท่าที่คนผู้เป็นสามีและพ่อยังขาดสติและขาดสำนึกที่ดีงาม

4.1.1 การดิ้นรนต่อสู้ชีวิต

อัคริรีได้เสนอโลกทัศน์ของการใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ที่ต้องต่อสู้

ดังข้อความว่า

"...เมืองหลวงเหมือนโรงหลอมผู้คนให้เปลี่ยนไป เขารู้ดีและยอมรับอย่างจำยอมไม่ขัดขืน ให้กลายเป็นคนแปลกหน้า สำหรับบ้านเกิดที่จากมา มากลาย

เป็นคนเหงาว่าเหว่ท่ามกลางเพื่อนฝูงคนและครอบครัว มีจิตใจที่เข้มแข็งกระด้างขึ้น จากที่อ่อนแอไหวง่าย มีกายที่งดงามสะอาดเอี่ยม ด้วยการประดับตกแต่งจากที่เคยมอมแมมมั่งง่าย และมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่เคยมีมา เช่นบ้านที่ดิน รถยนต์ และการงานอันมีเกียรติ ชีวิตอย่างนี้แทบจะไม่มีเวลาให้สำหรับตนเองและครอบครัวและไม่มีเวลาเลยสำหรับคนอื่น ๆ..."

(เกมใหม่ : 95)

จากข้อความข้างต้น อัศศิริ แสดงทัศนคติต่อการเป็นอยู่ในเมืองหลวงว่าต้องดิ้นรนต่อสู้ทุกอย่างเพื่อความอยู่รอด เมืองหลวงเหมือนกับโรงหลอมคนให้เปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นคนอ่อนแอก็กลายมาเป็นคนที่เข้มแข็งขึ้น จากที่เคยเป็นคนมอมแมมก็กลับมาแต่งกายสะอาด มีเครื่องประดับตกแต่งสวยงาม อันเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพของคนกรุงเทพฯ

สำหรับทัศนะของคนที่ต้องดิ้นรนมาแสวงหางานทำในเมืองหลวงนั้น อัศศิริได้แสดงทัศนะไว้ในเรื่อง ฉากสุดท้าย ดังข้อความว่า

"...เขากับเมียขายบ้านเก่า หลังจากแม่เหลืออยู่คนเดียวตายจากไป และได้เข้ามาเมืองหลวงตามใฝ่ฝัน เขารู้สึกว่ามันน่ากลัวหลังจากหลายปีผ่านไป แม้ว่าจะเป็นเมืองที่ไม่มีความมืดเหมือนกับบ้านเก่าก็ตามที ทว่าความมืดนั้นซ่อนอยู่กับการต่อสู้ที่มองไม่เห็นหนทางสว่าง เขากับเมียทำงานหนักยิ่งกว่าครั้งยังอยู่ในท้องไร่ท้องนา แต่ชีวิตก็อยู่อย่างนั้น และที่มืดยิ่งกว่าเขากับเมียก็ได้แก่ลูกๆ ที่เกิดตามกันมา เขาเป็นช่างปูนก่อสร้าง เมียเป็นช่างเย็บเสื้อผ้า ลูกชายคนโตเป็นทหารเกณฑ์ ลูกสาวคนรองลงมาเป็นคนเสิร์ฟร้านอาหาร และเมื่อเขาล้มเจ็บลง มีโรคภัยประจำตัว ลูกเล็กๆ อีกสองคนต้องไปวิ่งขายพวงมาลัย ทุกคนหลับนอนอยู่ในบ้านเช่าท่ามกลางในซอกมุมของเมืองหลวงที่มีดมืดมูมหนึ่ง..."

(ฉากสุดท้าย : 106)

จากข้อความนี้แสดงว่า เมืองหลวงเป็นที่พึ่งของคนจนที่ต้องเข้ามาหางานทำ
 ทั้งๆที่รู้ว่าย่ำแย่ต้องลำบากแต่ก็ต้องสู้เพื่อความอยู่รอด กรุงเทพฯ สว่างด้วยแสงไฟ แต่ตรง
 กันข้ามชีวิตต้องต่อสู้แบบมองไม่เห็นทางสว่าง ต้องทำงานหนักเพื่อชีวิตและครอบครัว

นอกจากนี้ อัศศิริ ยังได้แสดงโลกทัศน์ต่อการประกอบอาชีพทำนาว่า ไม่ร่ำรวย
 ต้องหางานอื่นทำ เพื่อความอยู่รอด ดังข้อความที่ว่า

"บ้านอยู่ที่ไหนละเรา"

"อุทัยธานีครับ"

"อ้าว!...อยู่อุทัย ทำนาไม่รวยหรือ ที่นั่นชาวนาสบายนะ มีคลอง
 ชลประทาน ข้าวดี ทำกันปีละตั้งหลายครั้งจะมอล้างท่ออยู่กรุงเทพฯ ทำไมละ
 จะไหวหรือ?"

"ข้าวดีครับ แต่ขายไม่ได้ อีกอย่างต้องเช่าที่เช่าทำ ชาตทุนไม่พอกิน"

"อืมม...ไอน้าที่ไหนๆ เดียวนี้มันก็เหมือนกัน แม่! ขายไม่ออก..."

"หัวหน้าคนงานเพิ่งมองเขาอยู่หลายครูก่อนจะว่า 'เฮา!...ลองดู ยังหนุ่มยังแน่น
 ว่าแต่จะพอกินหรือเปล่า อยู่บ้านเช่าข้าวซื้อ...'"

(หยุดหนึ่งในน้ำครำ : 91)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อัศศิริ มองอาชีพชาวนาว่าถึงแม้จะทำปี
 ละหลายครั้งก็จริง แต่ก็ต้องพบกับภาวะการขาดทุน เพราะต้องเช่าที่เช่าทำ ขายก็ไม่
 ออกจึงต้องดันดันเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ก็ต้องพบกับ
 ภาวะบ้านก็ต้องเช่า ข้าวก็ต้องซื้อ

4.1.2 การอยู่ร่วมกันในสังคม

อัศศิริ ธรรมโชติ เสนอทัศนะว่า มนุษย์เมื่อมีการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ควรจะมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน มีความกตัญญูต่อกันอันจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุขได้ ในเรื่อง โลเกียไม่วิสัย เสนอผ่านตัวละครคือ พร ที่เป็นคนมีน้ำใจ มีความกตัญญูรู้คุณคน ดังข้อความว่า

"...พรเอาน้ำฝนใส่โรยดอกมะลิมาให้ 'นายตี๋มะให้ชื่นใจ ที่กรุงเทพ ฯ หายากครับ แต้มเค้าว่านายพักอยู่โรงแรม ไปเสียเงินเปล่า ๆ น่าจะค้างที่นี่ ผมจะแกงป่าให้กิน บ้านผมเย็น นอนสบายนะ ถ้าเจ้านายไม่รังเกียจ..."

(โลเกียไม่วิสัย : 72)

และเสนอให้เห็นว่าเพราะความดี ความซื่อ ความมีน้ำใจ ของพร ทำให้นายตัดสินใจกลับกรุงเทพ ฯ โดยไม่นำภรรยาของพร ที่นายรักไปกรุงเทพ ฯ ด้วยยอมแพ้มักความดีของพร และตั้งคำบรรยายที่ว่า นายจึงข่มใจไม่ยอมแพ้มักโลเกียวิสัย ดังข้อความว่า

"... เขานั่งรถกลับกรุงเทพ ฯ เอาหน้าดูกับหน้าต่างกระจก อยากให้มันแตกออกเป็นเสี่ยง ๆ แล้วทิ่มแทงเข้าใบหน้าของเขา บางทีอาการมินชาและหนาหนักอยู่นี้จะได้เบาบางลงได้บ้าง..."

(โลเกียไม่วิสัย : 75)

4.2 ความรัก

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงต้องการให้คนในสังคมยอมรับตนเอง และต้องการความรักความอบอุ่นจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ผู้ที่ต้องการความรักมาก ๆ อาจ

จะแสดงพฤติกรรมต่างๆออกมา โดยไม่ได้คิดถึงผลลัพธ์ บางครั้งอาจจะนำภัยมาสู่ตน แต่บางคนเมื่อมีเหตุทำให้ต้องพลาดหวังจากความรัก ก็ทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวัง ว่าเหว่ สิ้นหวังได้ อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับความรักของชายหญิง สะท้อนให้เห็น ภาพความรักของหนุ่มสาวที่ไม่สมหวังในความรักอันทำให้เกิดความทุกข์ทรมานใจดังเช่น

ในเรื่อง งามแสงเดือน เสนอผ่าน มัน ชายหนุ่มผู้หลงรักพลึงหญิงสาวใน หมู่บ้าน แต่แล้วพลึงกลับไปมีใจให้หนุ่มต่างถิ่นที่มาอยู่ในหมู่บ้านจนทำให้มันเสียใจ ดังข้อความที่ว่า

".....เสียงโทนกระแทกกระทั้นดังสนั่นก็ก้องขึ้นกลางความวิเวกประหนึ่ง เสียงระเบิดของหัวใจและความรู้สึกหลากหลายอันเจ็บปวดรวดร้าวมาตั้งแต่ เพลงรำเริ่มต้น ค่อยๆ คลายออกมา ใบหน้าของเขาบูดเบี้ยว ปากเหยเก

เสียงเครือแหบพริ้วและน้ำตากก็ไหลอาบใบหน้า ขณะที่เขาพยายามทอดจังหวะ ของเนื้อเพลงนั้นให้เข้าทำนองสอดคล้องกับเสียงโทนที่ค่อยๆ ซ้ำลงและแผ่วเบา..."

(งามแสงเดือน : 34)

และอีกตัวอย่างหนึ่ง จากเรื่องนางรำ ดังข้อความว่า

"... ผมกับเพื่อนหนุ่มชาวเรือ เราต่างก็ตกอยู่ในห้วงอกเดียวกัน คือความ ซอกซำและแค้นเมื่อรู้ว่านางหนีห่างจากบ้าน "โรงน้ำเค็ม" ไปเป็นนางรำเสียแล้ว เจ้าของคณะรำวงมาโลมเลียพานางไปหัดรำนต์เมื่อไหร่ก็ไม่เคยมีใครในพวกเราที่ จะเจเลียวใจเลยสักคน

เราไม่อยากให้นางเป็น...หรือว่าไม่อยากให้นางไป จริงแล้วก็ตอบกันไม่ได้..."

(นางรำ : 43-44)

อัศศิริ ธรรมโชติ สะท้อนภาพความรักที่มีต่อกันของคนในสังคมยุคปัจจุบันที่มีความผิดแผกไปจากเดิมที่เคยมี ความรักของหนุ่มสาว ระหว่างชายกับหญิง แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นความรักของชายกับชายอันต่างกับความรักแบบเดิม จนทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ ดังเช่น

ในเรื่อง ตุ๊ดเอ๋ย...ตุ๊ดตุ๋เสนอผ่านตัวละครคือผม ที่มองเห็นถึงความรักของตุ๊ดตุ๋กับก๊อง ซึ่งมีความรักต่อกันฉันทุ่มสาว แต่ทั้งสองเป็นชายทั้งคู่ ต่อมาก๊องได้พบกับหญิงที่เขารัก ก๊องจึงปลื้มตัวออกห่างตุ๊ดตุ๋ เป็นเหตุให้ตุ๊ดตุ๋เกิดความทึ่งหวง จนถึงขั้นฆ่ากันตาย ดังข้อความว่า

“...ข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์ล้อมกรอบเล็กๆ แต่มีรูปภาพใหญ่ ภาพผู้หญิงแต่งตัวเสียวสะสวย นั้นหรือจะจำไม่ได้ว่าคือตุ๊ดตุ๋ ส่วนภาพล้อมกรอบดำ ชายหนุ่มหน้าตาคมสัน แม้ว่าจะเปลี่ยนแปลงไปมาก ผมก็จำได้ดีว่าเขาคือก๊องเมื่อสิบกว่าปีก่อน

พาดหัวบนเนื้อข่าวความว่า

รักวิบัติการทึ่งหวงแทงกันดับ

เนื้อข่าวเล่าความสัมพันธ์รักของคนทั้งคู่ซึ่งเป็นชายด้วยกันว่า ฝ่ายหนึ่งหนุ่มใหญ่เลี้ยงหนุ่มน้อยมาแต่เด็ก ทั้งส่งเสียให้เรียนหนังสือจนจบวิทยาลัยครูแห่งหนึ่ง ทั้งคู่มีรักวิปริตแบบรักร่วมเพศแต่หนุ่มน้อยซึ่งเป็นครูสอนหนังสืออยู่นั้นคิดปลื้มตัวออกห่าง มีรักใหม่กับครูสาว

หนุ่มใหญ่แค้นทึ่งหวงทวงหนี้รักด้วยมีดซุ่ยเป็นชุดจนครูหนุ่มดับคาเตียงภายในบ้านหลังเดียวกันที่ครองรักครองสวาทมาร่วมสิบปี...”

(ตุ๊ดเอ๋ย...ตุ๊ดตุ๋ : 93-94)

อัศศิริ มีความเห็นว่า ความรักระหว่างเพื่อน ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดังข้อความว่า

"...ความเป็นเพื่อนร่วมวงเหล้า? เปล่าเลยในอาการกิริยา นอกจากวาจา อันคุ้นเคยเพียงอย่างเดียว และผมก็ลืมเสียแล้วว่าครั้งหนึ่งเขาชื่อใคร ภาพถ่ายที่ให้ไว้วันสุดท้ายของโรงเรียนพร้อมถ้อยคำติดตลกแด่ไอ้ตัดเพื่อนรัก มีหรือจะจำได้ วันนี้อย่างหากที่ตัดวิ่งไปมา เฝ้าเอาอกเอาใจ เพื่อนสนิทคนหนึ่งซึ่งถูกกาลเวลาฆ่าความเป็นเพื่อนจากใจของเขาตายไปแล้ว และโดยที่เขาไม่เคยคิด เคยรู้สึก เคยฉงน..."

(เพื่อนร่วมชั้น : 46)

และยังได้กล่าวถึง "ตัด" เพื่อนที่ยากจน เรียนน้อย มีความจริงใจต่อเพื่อนเสมอ ยินดีที่จะรับใช้ทำทุกอย่างให้เพื่อน ว่า

"...ไอ้ตัด มึงมันอ่อนต่อโลกอันมายนี้นะมาก เพราะมึงเรียนน้อย คิดน้อย และมึงจริงใจเกินไป-ผมเขย่าไหล่ตัดให้ฟื้นตื่นจากอาการง่วงเจีย ก่อนจะฉีกภาพเก่าเก็บเครื่องรำลึกแห่งความหลังระหว่างเราสามคน ที่ผมดึงออกมาดูเป็นครั้งสุดท้ายนั้นออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย..."

(เพื่อนร่วมชั้น : 48)

"...บังอร, เธอช่วยเหลือตัดในด้านการเรียนเกือบทุกวิชาอย่างที่ว่า เช่น ให้ตัดลอกเลขคณิตการบ้าน, ให้อ่านหนังสือสมุดเรียนเมื่อเวลาท่องหนังสือ และแม้แต่จัดให้ ทำให้คะแนนเรียนตัดไม่ตกหล่น บังออร์ก็น้อมทำและหลายครั้งครูก็เฉย ส่วนตัดก็ไม่ยอมเชื่อผมในเรื่องนี้"

"...เสร็จยังวะ ส่งมาทางนี้มึงบังอรกูไม่รู้เรื่องเลยข้อนี้" ตัดกระซิบไปที่โต๊ะ ตั้งติดกันในวันสอบของปีหนึ่ง พลังก็กระดกข้อสอบขึ้น

"ข้อห่า่ง่ายนิดเดียวตัด มึงเอาห่าคุณแปดสิบห่า ห่าด้วยห่า ได้ห่าไหร่แล้ว
คุณสอง" ผมอยู่โต๊ะถัดมากระซิบไป

"แม่ง! มึงเคยดีกว่า เดี่ยวครูได้ยิน ว่าโงะบังอร ทำมาให้อูเสร็จเลยนะ
ได้ข้อสองข้อก็ยังมี" ตัดว่า..."

(เพื่อนร่วมชั้น : 41)

"...เค้าอยากอยู่ใกล้ลำไยสาวที่เนื้อแน่นคล้ายมะนาวหน้าฝนและมีผิวสี
ที่ไม่ต่างไปจากพริกหยวกนวลงามเขาอยากเห็นเธอมาอยู่ข้างๆ ใกล้ชิด แต่
มิใช่มาจอละเฝ้าใต้ตามอยู่แต่เรื่องกลองยาวเพียงเท่านั้น แม้นแต่รำเขาก็หวง...
เขาอยากให้เธอนอนใกล้และให้เขาได้เคล้าคลออยู่ทุกคืนค่ำและคนเดียว..."

(ไบเอ๋ยไบข้าว มหกรรมในท้องทุ่ง : 75)

"...แม่ไม่รักเขาก็ได้ ขอเพียงอย่าเกลียด อย่างไรก็ตามก็ขอให้แม่เห็นแก่ฉัน
ฉันรักเขามาก ขอรับรองว่าเขาเป็นผู้หญิงที่ฉันควรรัก และจะเป็นลูกสะใภ้ที่ดี

ของแม่ได้"พี่ชายของผมพูดเสียงเบากับแม่ หลังจากที่ส่งเธอเข้าห้องของเขา
ไปแล้ว..."

(สะใภ้แพศยา : 33)

"...ความรักของนางกับผัวในเมืองหลวงที่ผ่านมาช่างจืดชืดเพราะอมทุกข์
โศกเศร้า และแม้ว่าต่อมาด้วยอาชีพนางจะได้พบกับผู้ชายแปลกหน้าที่พาเอา
บทบาทต่างๆ กันมาสู่อย่างเหลือจะนับได้ไหว นางก็ไม่เคยรู้สึกอะไรที่เป็นอย่าง
นี้มาก่อนไม่ปรารถนา, ไม่ดื่มด่ำและไม่เร้าร้อน นอกจากเมื่อครั้งแรกข้างกองฟาง
ที่ท้องนาของคันทันนางก็รู้สึกแต่เพียงว่ามันเป็นภาระหน้าที่ที่จะให้ผ่านไปเสีย
โดยไว..."

(หอมกลิ่นฟางข้าวเมื่อคืนแรม : 99)

จากตัวอย่างทั้งหมดนี้ อัคริได้โลกทัศน์ต่อการที่คนเรามีความรักต่อกันไว้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความรักเพื่อน รักแบบหนุ่มสาว รักแบบสามีภรรยา เป็นความรักที่ต้องประสพกับความสุขความสมหวัง และระคนกับความทุกข์ในบางครั้ง

4.3 ความสุขและความสำเร็จ

อัคริ ธรรมโชติ เสนอให้เห็นถึงความสุขของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเพราะการประสพความสำเร็จในชีวิตหน้าที่การงาน ในเรื่อง มนเทียร พันธชาติ ดังข้อความที่ว่า

"...นักมวยดังๆ จากกรุงเทพฯ เคยถูกเราเผาเครื่องมาแล้วเยอะ" เทียรแทนตัวเองว่า "เรา" กับเพื่อนทุกๆ คน "หัวหน้าค่ายดังๆ เขาก็แห่มาชวนเรา อ้ายเรามันไม่รักดีเอง ตอนรุ่นๆ ก็อยากจะเที่ยว ไม่ยอมจะสังกัดค่ายไหนให้เขาใช้ประโยชน์ อีกอย่างเราซี้เกียจซ้อม ถึงอย่างนั้นก็เถอะ ขณะนี้ออกอยู่บ่อยๆ " เทียรชอบทำหน้าที่ระอาในความเก่งกาจของเขา ดูเหมือนเขามีความสุขเมื่อพูดถึงความเป็นนักมวย..."

(มนเทียร พันธชาติ : 122)

และในเรื่อง มาลัยของจำเวย ดังข้อความว่า

"...หลวงพ่อกับ, เมื่อก็ผมกวักมือเรียกเด็กชายพวงมาลัยตรงปากซอย เขาพากันวิ่งหนีผมไปหมด ผมไม่มีพวงมาลัยจะมาถวายให้วันนี้ หลวงพ่อรับกราบผมไปอย่างเดียวก่อนเถิด..."

จำเวยก็กราบพระด้วยความรู้สึกที่หอมหวานกลิ่นพวงมาลัยดอกไม้พุ่งไปทั้งบ้าน!..."

(มาลัยของจำเวย : 38)

อัศศิริ ธรรมโชติเสนอให้เห็นถึงความสุขในชีวิตของมนุษย์ ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการ มนุษย์ทุกคนสามารถทำให้ตนมีความสุขได้ ถ้ารู้จักปฏิบัติตนให้พบทางแห่งความสุข ดังเช่น

ในเรื่อง ใบ้ ผู้ชนะที่แท้จริง อัศศิริเสนอทัศนะผ่านตัวละครเอกชื่อใบ้ที่เป็นใบ้ใบ้ยอมรับสภาพความบกพร่องทางการพูดของเขาได้ ก็สามารถทำให้ใบ้อยู่อย่างมีความสุขในสังคม ดังที่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเห็นใบ้เหมือนกับบุคคลทั่วๆ ไปในสังคมและให้ความรักแก่ใบ้มาตลอด ดังข้อความว่า

"... เด็กๆ ตีลังกาทันด้วยความดีใจก่อนเข้ารุมล้อมใบ้ เรียกชื่อเขาอีกครั้ง ขณะที่ใบ้ยิ้มเห็นปากแห้ง ฟันขาว และแววตาเลิกลั๊กพลางก็ให้เสียง
แบะ-แบะ เหมือนที่เคยได้ยิน

ผมเห็นร่างของเขาไหวเป็น"เส้นสายสีเหลือง"เคลื่อนไหวอยู่ในฝูงคน..."

(ใบ้ ผู้ชนะที่แท้จริง : 103)

4.4 ความทุกข์และความผิดหวัง

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เสนอให้ผู้อ่านได้เห็นวามมนุษย์ทุกคนจะต้องพบกับปัญหาอุปสรรค หรือความทุกข์ที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงไปได้ โดยที่ความทุกข์ของคนจะมีความแตกต่างกันออกไป ดังเช่น

ในเรื่อง ทุกข์ของลุง อัศศิริชี้ให้เห็นว่า ความทุกข์เป็นสิ่งที่คู่กับมนุษย์ ดังคำบรรยายที่ว่า

"...แต่อย่างไร,ความทุกข์ก็ไม่มีฤดูกาล เขารู้เหมือนคนอื่นรู้ว่าตรานที่ยังมีมนุษย์อยู่ ความทุกข์เศร้าโศกก็จะคงอยู่คู่ด้วยอย่างไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไรเกิด

นานสักแค่วัน แล้วเมื่อไหร่จะหาย..."

(ทุกข์ของลุง : 46)

และในเรื่อง ทุกข์ของลุง อัคริ เสนอทัศนะผ่านตัวละครนักหนังสือพิมพ์ที่ลุงมาร้องเรียนและเสนอว่าทุกข์ของลุงนั้นมีความแตกต่างจากคนอื่น ๆ ในสังคมอีกหลายคน เพราะความทุกข์ของลุงคือลุงต้องสูญเสียที่นาไปเพราะลุงยากจนและไร้การศึกษา จนทำให้ลุงถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ดังข้อความว่า

"...เพราะเขารู้ดีว่าความทุกข์ที่ลุงมีมันจะไปจบสิ้นที่ตรงไหน ถ้าเดินไปถึงที่สุดแล้ว...เมื่อลุงกลับไปถึงบ้านนอก ได้เห็นผืนดินหรือท้องนาที่ลุงรักอย่างคนหมดสิ้นทางจะเอาคืนมาได้ ลุงคงจะหาทางออกให้กับมันได้เอง..."

(ทุกข์ของลุง : 49)

4.5 ความตาย

อัคริ ธรรมโชติ ได้สะท้อนภาพชีวิตของมนุษย์ที่ต้องมีการเกิด การตาย การทำงาน อุปสรรคต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญ อันเป็นปรากฏการณ์ของชีวิตมนุษย์ และได้สะท้อนสภาพของชีวิตมนุษย์ทุกคนว่าจะต้องพบกับความตายไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังเช่น

ในเรื่อง สายน้ำแห่งความท้อแท้ อัคริเสนอทัศนะผ่านตัวละคร ที่คำนึงถึงความเศร้า ความตาย ดังคำรำพันของชายหนุ่มที่ว่า

"...มาเกิด...ความเศร้า" เขาค่ำครวญ

"จะมีอะไรมากคนเรา นอกจากความตาย การกลับไปสู่ธรรมชาติคืน

สู่แม่พระธรณี อา...ดิน น้ำ ลม ไฟ และการไร้วัดตน..."

(สายน้ำแห่งความท้อแท้ : 51-52)

และดังที่เด็กน้อยได้พบว่าชายชราอนตายอยู่ในกระท่อมอันทำให้เด็กน้อยต้องมีความเศร้าโศกเสียใจ ทุกข์ใจ ดังคำบรรยายที่ว่า

"...เด็กน้อยวิ่งหนีหอบฝ่าความมืดมาตามทางริมแม่น้ำ จนกระทั่งถึงกระท่อมที่มีแสงไฟอวมวาม ทั้งคู่ผลัดประตูลงเข้าไปพบร่างชราผ่ายผอมนอนตายแข็งคล้ายกับโครงกระดูกกองอยู่ เสียงร้องไห้หวนก้องไปทั้งลำแม่น้ำ เป็นเสียงร้องที่หิวโหยและเต็มไปด้วยความเจ็บปวด สายน้ำแห่งความท้อแท้ได้ไหลผ่านเมืองอีกแล้ว..."

(สายน้ำแห่งความท้อแท้ : 55)

อัศศิริ ธรรมโชติ ชี้ให้เห็นว่าชีวิตทุกชีวิตจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่วัยชรา และยอมรับความตายไปไม่พ้น ดังเช่น

ในเรื่อง ชรา โดยเสนอผ่านตัวละครเอกคือ คนเฒ่า ที่ลูกหลานต้องคอยดูแลเอาใจใส่และคนเฒ่าได้พบเห็นว่าทั้งภรรยาของตน และเพื่อน ๆ ของตนได้ตายก่อนตน ดังข้อความว่า

"...'คนไม่อยากจะตาย' ได้จากไปเสียนานปี ปล่อยคนเฒ่าคู่หูให้เดียวดายอยู่ข้างหลังเป็นภาระนำหน้าของลูกคนเดียวที่มีอยู่ คนเฒ่าเฝ้าคิดถึงวันที่นำร่างเมียไปขึ้นเมรุ แล้วเห็นลูกสาวร่ำไห้เหมือนใจจะขาดนั้นแล, ให้อดระแวงลึกๆ อยู่ในหัวอกอันชรายามว่าวุ่นไม่ได้ เจ้าน้าติใจนะลูกที่ปลดภาระไปเสียได้แล้วหนึ่งคน ยังเหลืออีกหนึ่งคนก็คงจะไม่นานนักหรอก ยังจะร้องไห้อยู่อีกหรือ..."

...เมียตายในครั้งนั้นรู้สึกเหมือนเพื่อนตายจาก, เพียงแต่เป็นเพื่อนสนิทมากที่มีภาพเก่าความหลังผุดมามากกว่าคนอื่น-พบกันเมื่อหนุ่มสาว มีความรักและคืนแรกของวันแต่งงาน จนกระทั่งมีลูกสาวที่ลืมตาแดงแต่มีชีวิตคู่ให้รื่นรมย์เหมือนกับ

ได้ยินเสียงเพลงรักท่อนใหม่ ต่างจากวันนี้ คนเฒ่าได้แต่ไปงานศพเพื่อนที่จากไป
คนแล้วคนเล่า และได้เฝ้าตามเพื่อนเหมือนกับที่ตามเมียบนเมรุเฝ้าเมื่อไหร่จะถึง
ตาข้างข้างเสียทีนะ ไม่อยากเอาเข้าไปด้วยรี...

(ชรา : 116)

ในเรื่อง ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง อัคริเสนอภาพของพิธีการทำศพ โดย
เสนอทัศนะผ่านวัยเด็กของตัวละคร ที่ได้เห็นประเพณีการทำศพของแม่ ว่ามีพิธีการ
อย่างไร ดังคำบรรยายที่ว่า

‘...เมื่อสิบสองปีก่อน ฉันร้องไห้เหมือนเด็ก เมื่อเดินถือรูปแม่ไปกับขบวน
แห่ศพ มีวงดนตรีหน้าหน้า มีผู้คนชุดขาวดำเกาะกลุ่มเป็นแถวยาวราวกับขบวนรถไฟ
พระजूด้ายสีขาวที่โยงไปจากรถลากบรรทุกศพ รถมียหลังคาคลุมโลงที่เรียบง่าย คล้าย
ไปจำลองศาลาวัด ขบวนค่อยเคลื่อนคล้อยไปพร้อมกับเสียงเพลงโหยไห้ และแดด
กลางวันส่องต้องแดดรที่เป่าตัวหนึ่ง ดูเป็นประกายขาววาวไม่ต่างไปจากขอบตา...’

(ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง)

อัคริ ธรรมโชติ ได้สะท้อนให้เห็นภาพของความเปลี่ยนแปลงไปในเรื่อง
ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต คือ ประเพณีการทำศพ ว่าในสมัยปัจจุบันนี้จะมีค่านิยมต่อ
ประเพณีอันคำนึงถึงหน้าตา, เกียรติยศ แตกต่างไปจากเดิมที่เคยประกอบพิธีกรรม
ตามประเพณีเพื่อระลึกถึงผู้ตาย ดังเช่น

ในเรื่อง ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง เสนอผ่านตัวละครเอก คือฉันที่ได้รับรู้
ถึงความเปลี่ยนแปลงในการประกอบพิธีงานศพ ดังที่ฉันในวัยเด็กได้พบว่าในงานศพแม่
นั้น จะกระทำการขึ้นเพื่อระลึกถึงแม่ แต่ต่อมา ฉันเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉันก็ได้เห็นถึงความ

เปลี่ยนแปลงในการประกอบพิธีงานศพ ที่ทำขึ้นเพื่อรักษาหน้าตาของเจ้าภาพในงานศพของพ่อ ที่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการจัดทำพิธีมาก ดังคำที่ญาติผู้ใหญ่ของฉันทันแนะว่า

"... เลี้ยงงานศพเดี๋ยวนี้ อย่างน้อยต้องมีถ้วยเตี๋ยเปิด ตามด้วยของหวาน อย่างรวมมิตร ลูกตาลเชื่อม แขนกของพ่อก็มากอย่างน้อยค่าใช้จ่ายก็ตกคืบละสี่ห้าพันบาท เอ็งจะตั้งศพก็สิ้นค่านวณเงินให้ตีชะก่อน ญาติผู้ใหญ่แนะนำด้วยสีหน้าเป็นห่วง ..."

(ความตาย (ที่ต่างกัน) สองครั้ง : 39)

"...ครูจวง เป็นคนบ้านเหนืออยู่ห่างจากบ้านไร่ไปไม่ไกลนัก แต่ก็มาทิ้งหัวใจลงฝังไว้กับบ้านไร่จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินที่นี่ เมียของครูจวงเป็นคนเกิดในบ้านไร่ เมื่อเธอเจ็บหนักใกล้ตายได้ขอร้องให้ครูจวงสามีพาร่างอันหาชีวิตไม่แล้วมาฝังที่แผ่นดินเกิด ครูจวงทำตามและได้จัดการเผาเมียรักไปแล้ว ตั้งหลายปีก่อน เหลือผงกระดูกในโกศที่ครูจวงประดับไว้กับส่วนหนึ่งของกำแพงวัด..."

(ครูจวง มหกรรมในท้องทุ่ง : 126)

อัศศิริ มีทัศนคติคนแก่ที่ใกล้ตายว่าอยากได้รับความอบอุ่นจากครอบครัวมากกว่าจะอยู่อย่างว่าเหวในโรงพยาบาล ดังข้อความว่า

"...บู่ปิดฉากสุดท้ายของชีวิตอำลาจากโลกและครอบครัวเชื้อสายไปอย่างงามสง่าและยิ่งใหญ่ เขารู้สึกอย่างนั้น เป็นการลาจากไปสู่อีกโลกหนึ่งอย่างสวยงามและเต็มไปด้วยความอบอุ่นในท่ามกลางคนที่รักและเคารพบูชา ซึ่งพวกเขาพากันร่ำไห้เหมือนเสียงดนตรีส่งท้ายละครเรื่องยิ่งใหญ่จะปิดฉากอันเป็นโศกนาฏกรรมลงช่วงแตกต่างกับเขาอย่างเหลือเกินในขณะนี้"

เขานึกถึงเมียลูกๆ และหลานๆ คิดถึงญาติพี่น้องคนอื่น ๆ และเพื่อนบ้าน
ที่แสนดีที่อยู่ในบ้านเกิด ท่างไกลไปจากเมืองหลวงและโรงพยาบาลแห่งนี้ แต่ดู
ซิ! คนเหล่านี้ไปอยู่เสียที่ไหนหมด-เขากำลังจะตายในท่ามกลางคนแปลกหน้า
ช่างเหงาอ้างว้างและโดดเดี่ยวเสียจริงๆ

เขาไม่เคยคิดเลยว่า จะมาปิดฉากสุดท้ายของชีวิตที่น่าเศร้าอย่างนี้..."

(ฉากลา...ไกลบ้าน : 127)

"...ถ้าเขาตายกับแม่น้ำ เขาคงไม่ทุกข์ทรมานแต่จะหลับเย็นเหมือนฝัน
เหมือนที่เขาเคยรู้สึก นี่เป็นความตายทางเดียวที่เขาเลือกหมายมาเมื่อยามโรค
กำเริบเข้าคุกคามช่องท้องเขา เขาจะแน่นในอกเหมือนมีหินหนักงอกได้แทง
อยู่ในท้องของเขา และจะรู้สึกเจ็บแปลบคล้ายว่ามีเข็มร้อยเล่มพุ่งทิ่มแทงลำไส้
เหงื่อกาฬจะแตกไหล หน้าจะมืด หัวจะหมุน และเขาจะรู้สึกโกรธแค้นมากกว่า
จะทุกข์ทรมาน เขาเป็นอย่างนี้มานานแล้ว หมอบอกเขาว่า "คุณเป็นโรคประจำตัว
ที่ไม่มีทางหาย" เขาปลงรอวันตาย แต่เมื่อไหร่กันเล่า?"

เขาพยายามจะฆ่าตัวตายกับแม่น้ำมาหลายครั้ง แต่เมื่อความเจ็บปวด
คลายลง สติคืนมา เขาก็เกิดความกลัว..."

(ฉากสุดท้าย : 105)

จากตัวอย่างอัตศิริแสดงให้เห็นว่า ความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยง ไม่ช้าก็
เร็ว ฉะนั้นจึงต้องปลงเสียบ้าง ควรมีสติตลอดเวลาว่า ไม่ช้าเราก็ต้องตาย แต่ไม่ควรตาย
ด้วยวิธีการฆ่าตัวเอง

4.6 คุณค่าของมนุษย์

ในเรื่อง เมื่อเย็นย่ำ...ของวันอันเลวร้าย อัตศิริ ธรรมโชติ มองคุณค่าของ
ความเป็นมนุษย์ว่า คุณค่าของมนุษย์ไม่ได้อยู่ที่ความมั่งคั่งร่ำรวยในทรัพย์สินเงินทองที่

เป็นวัตถุ หากแต่อยู่ที่ ความดีงามที่มีอยู่ในตัวตนของบุคคลนั้น และความดีงามนี้ได้สร้างคุณค่าของมนุษย์ผ่านตัวละครสองตัว ในเรื่อง เมื่อเย็นย่ำ...ของวันอันเลวร้าย คือชาย กวาดถนนซึ่งถูกรถชนกับเด็กหนุ่มที่เป็นคนขับรถชนชายกวาดถนน โดยอัศศิริ ได้แสดงคุณค่าในตนเองของชายกวาดถนนไว้ว่า เขามีความรู้จบชั้น ป.4 ฉลาดและเรียนดีเขามีประวัติอันดีงาม นับแต่อยู่บ้านนอก เป็นลูกที่ดีของพ่อ เป็นคนงานในไร่ที่นายจ้างชอบ ความประพฤติเมื่ออยู่กรุงเทพของเขาก็เป็นไปโดยสม่ำเสมอ เขาเป็นคนที่อดทนต่อความเลวเป็นอย่างยิ่ง บ่อยครั้งในบ้านสลัม และช่วงชีวิตอันแร้นแค้นลำเค็ญในกรุงเทพฯ นั้น ความเลวได้มาทำให้เขากระโจนเข้าหามันอยู่บ่อยๆ มันบีบคั้นลำไส้อันทวิโหย และรัดท่อนอันว่างเปล่าของเขาและเธอจนแทบขาดใจพ่ายแพ้ เขาเคยกล่าวว่า "ฉันไม่อยากจะชั่ว แม้แต่สักขโมยของๆ ใครสักชิ้น" และนอกจากคุณค่าในตัวเองแล้ว อัศศิริได้แสดงคุณค่าของชายกวาดถนนที่มีต่อบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างและสังคมไว้ว่า

"...เขาเป็นสามีที่ซื่อสัตย์ของเธอเป็นเพื่อนที่ดีของลูกและเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งแห่งครอบครัว เขาตั้งความหวังให้ลูกไ้สูงโดยเขาเคยกล่าวกับภรรยาว่า 'ฉันจะให้มันเรียนหนังสือให้เก่ง ให้มันเรียนสูงๆ เป็นครูหรือเป็นหมอก็ได้' สำหรับภรรยาและลูกของเขา ชีวิตกำลังจะเริ่มขึ้น อะไรต่อมิอะไรกำลังจะดีขึ้น ความทุกข์ความเดือดร้อนกำลังจะหมดไป แทนด้วยความหวัง ความสุขความพอมิพอได้เมื่อเขาได้งานประจำมั่นคงเป็นหลักฐาน เป็นคนงานกวาดขยะของเทศบาล ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำอยู่บนถนนสายหนึ่งของกรุงเทพ ฯ เขาเคยพูดอวดภรรยาอย่างภาคภูมิใจว่า 'ถนนของฉันสะอาดเรียบร้อย...'

คุณค่าในความเป็นมนุษย์ของชายกวาดถนนทรงคุณค่าอันยิ่งใหญ่ยิ่งขึ้น เมื่อนำมาเทียบกับคุณค่าของเด็กหนุ่มผู้ขับรถชนชายกวาดถนน เป็นคุณค่าที่อัศศิริวาดผ่านตัวละครซึ่งเป็นแม่ของเด็กหนุ่มไว้ว่า

"...คุณนายเหนียวอ่อนอยู่ข้างเหมือนกัน ที่เห็นเขาอ่อนแอเหมือนยังไม่พ้นจากอ้อมอก ดุยังไม่เติบโตเข้มแข็ง อย่างที่เธออยากจะเห็นทั้งที่เธอได้บุทางไว้ให้เขามานานแล้ว เขาจะต้องเป็นตัวแทนสำหรับพ่อเขา เป็นใหญ่เหนือกิจการ และทุกอย่างที่เธอมี เมื่อทำผิดเขาก็ต้องหัวนไหว เศร้าซึมใจอย่างที่เราเห็นนี้ นี่ถ้าเธอไม่ตายไปเสียก่อน เขาจะปล่อยให้อะไรต่อมิอะไรที่เธอและสามีอุตสาหะสมไว้ให้วิบัติฉิบหายไปหมดหรือ เธอจะต้องส่งเขาไปยังประเทศที่ไกลและรุ่งเรืองมากกว่าที่นี่ เพื่อเสริมสร้างตัวตนและชาติตระกูลแห่งเขาเอง เธอยังต้องเสี่ยงอีกมาก เธอรู้เพราะเขาเป็นผู้มีความอดทนต่อความเลวร้ายน้อยมาก..บ่อยครั้งที่ความชั่วช้ามาทำร้ายเกี่ยวพันเขา และเขาได้พ่ายแพ้หวิดจะทำตระกูลอัปยศอดอยากก็หลายหน การพนัน ผู้หญิง และเพื่อนซี้ต่ำ เขาไม่พ่ายแพ้มันเสมอ..."

(เมื่อเย็นย่ำ...ของวันอันเลวร้าย)

อัศศิริไม่จำเป็นต้องชี้แนะว่า ระหว่างชายกวาดถนนกับเด็กหนุ่ม ใครมีคุณค่าในความเป็นมนุษย์มากกว่ากัน อัศศิริได้มอบให้ผู้อ่านได้ตัดสินแล้ว

อัศศิริมีความคิดว่า สภาพแวดล้อมจะดูรับชีวิตของคนให้มีวิถีชีวิตตามสภาพแวดล้อมนั้นๆ แต่ชีวิตก็สามารถทำให้ตัวเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่ทางที่ดีได้ ถ้าหากมีความสำนึกในทางที่ดีงาม ดังเช่น ชีวิตชาวเรือยากจนที่อาศัยอยู่ในลำคลองแห่งหนึ่ง มีผู้หญิงที่ดำรงอยู่และหาเลี้ยงชีวิตด้วยการขายตัว โดยแต่งตัวพาทากาแก้มรับผู้ชายบนฝั่งแล้วพาผู้ชายหนึ่งเรือออกไปปล้ำกันในที่มืดๆ ข้างคลอง ในสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ มีหญิงชาวเรือยากจนคนหนึ่งที่ถูกสามีทิ้ง เธอใช้ชีวิตต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดกับลูกชายและลูกสาวที่ยังเล็กอยู่ โดยการขอทานและเก็บเศษอาหาร แม้เธอจะยากจนและมีชีวิตอยู่ในลำคลองเดียวกับผู้หญิงพ่ายเรือขายตัว แต่เธอไม่ต้องการให้ลูกสาวของเธอดำเนินชีวิตแบบเดียวกับหญิงพ่ายเรือขายตัวในลำคลองแห่งนี้ ดังนั้นเมื่อลูกสาวถามเธอด้วยความไร้เดียงสาว่า "ฉันพ่ายเรืออย่างน้าดาวเรืองได้ไหม" และเมื่อพี่ชายของเด็ก

หญิงบอกว่า "ไม่ได้หรอก เอ็งไม่สวย เอ็งต้องโตกว่านี้ มีสีแดงที่ปาก ที่เล็บ ที่แก้ม ตอนนี้อะยังพวยไม่ไหว ถึงพวยได้ก็ไม่มีผู้ชายนั่งเรือของเอ็ง" เด็กหญิงได้ร้องบอกว่า "เออะ ฉันจะพวยให้ได้ ฉันจะพวยเรือให้ได้และให้สวย" คำพูดนี้ออกจากปากของเด็กหญิงที่ยังไร้เดียงสา ซึ่งไม่เข้าใจความหมายของการพวยเรือ แต่สำหรับคนเป็นแม่เธอเข้าใจดีว่า มันคืออะไร ซึ่งเธอไม่ต้องการให้ลูกสาวของเธอเป็นเช่นนั้น ดังนั้นเธอจึงตั้งใจว่า "ฉันจะต้องไปจากที่นี่ พาลูกไปให้ไกลจากสิ่งนี้....ไกลแสนไกล..." และครั้นรุ่งสางเธอก็พาลูกจากลำคลองสายนั้นไกลสภาพแวดล้อมที่จะชักนำให้ลูกสาวของเธอต้องเป็นหญิงพวยเรือขายตัวนั่นเอง

เขารู้สึกว่าโลกกำลังเกิดพายุร้าย ด้วยลมแห่งฝ่ามือของผู้ที่ใหญ่กว่าและเกิดมาก่อน เทียวร่วมกันล้างผลาญทำลายชีวิตเล็กๆ และไร้เดียงสาให้ปั่นป่วนยับเยิน อย่างพ่อแม่ของเธอคนนี้ อย่างเพื่อนและอย่างเขา-ชายอายุเข้าห้าสิบและเป็นพ่อของเด็กในโลกคนหนึ่ง

(นิยายกลางคืน : 31)

การให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ เห็นเงินสำคัญกว่าความเป็นเพื่อน
อัศจรรย์ได้แสดงทัศนะไว้

ในเรื่อง เพื่อนร่วมชั้น ดังข้อความว่า "...โอ้ยไม่ไหวหรอกยะ ช่วยเรื่องคะแนนเรียนหนังสือมันมาพอลั๊วๆ จะให้ช่วยเรื่องเงินอีก ประเดี้ยวฝัวๆตะเอง..."

(เพื่อนร่วมชั้น : 47)

"...มึงอย่ามาพาลออกรับแทนไอ้ต๊ตนะ เพื่อนก็เพื่อนซี๊ว้ย เงินมันอีกเรื่องหนึ่ง มึงนะดีต่อมันนักหรือ มีแต่ไอ้ต๊ตโชดาหน้อย ไอ้ต๊ตซื้อเหล้าให้กลมสิ ไอ้ต๊ตย่างปลาแก้มเหล้าวะ มึงทำตัวเป็นเจ้านายมันอยู่ตลอด..."

(เพื่อนร่วมชั้น : 48)

แต่ด้วยคุณธรรม แก่นจึงต้องช่วย คนอพยพทั้งๆ ที่รู้ว่าตัวเองจะได้รับความเดือดร้อน แก่นพยายามไม่มองภาพนั้น เขาเร่งเครื่องเรือหนี แต่ก็ถูกคลื่นยักษ์ตีกลับเข้าที่เก่าและแคว้นหนึ่งที่เขานึกถึงวัด นึกถึงพระครู และคำสอนเรื่องบุญ-บาป การเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เขาเหลียวกลับไปมองตามนั้น ดูจะละลายวิบไหวไม่เห็นได้ ฟังเสียงร้องก็อ่อนล้าโรยแรงลงทุกที เขาตัดสินใจเหวี่ยงออกไปรับคนทั้งสามขึ้นมา..."

(ขายชาติ : 114)

4.6.1 ความร่ำรวย

อัศศิริชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจนไว้ในเรื่อง 'ต้นชมพูช้างที่พักรดเมล์' ผ่านความคิดคำนึงของตัวละคร ดังข้อความว่า

"...ไอ้เจ้าของรดเก้ง เมื่อชาติปางก่อนนี้ แหม่ง ทำอะไรกันวะ ชาตินี้มันถึงได้มีवासนาสุขสบายและร่ำรวยกว่ากู... คนรอรดเมล์หลายคนระหว่างมองดูผลพวงบนต้นชมพูชู้นั้นด้วยอารมณ์รันทบ พวกเขามักหดหู่เมื่อมองเห็นรดเก้งที่สวยงามถูกลูกตาและทำให้เสียความรู้สึก..."

(ต้นชมพูช้างที่พักรดเมล์ : 84)

และได้แสดงทัศนะต่อคนร่ำรวยอีกว่า

คนที่ร่ำรวยไม่จำเป็นจะต้องใจดำเสมอ บางทีก็อาจจะเป็นคนที่ดีมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ในขณะที่คนยากจนกลับไม่กล้าช่วยเหลือ ดังข้อความว่า

"...เรื่องคงจะน่าเศร้าอย่างจำเป็นต่อไป ถ้าไม่มีชายหนุ่มแต่งตัวดี ภูมิจานเดินแหวกคนมุ่งเข้าไปหาเด็ก เขาก้มตัวลงอุ้ม เลือดไหลหยดรดกางเกงของเขาเป็นทางยาว "ผมจะพาไปโรงพยาบาลเองครับ" เขาว่า "แต่ใครมาช่วยอุ้มเด็กไว้ก่อน ผมจะไปไขกุญแจรถ" มีหลายคนเข้าช่วยพยุงเด็กน้อยไว้

ชายหนุ่มคนนี้เดินไปที่รถเก๋งคันงามสีบาดลูกตาที่จอดเคียงอยู่โคนต้นชมพู
คูนี..

เขาพารถออกไปอย่างรวดเร็วในท่ามกลางหัวใจที่โล่งโปร่งเบาของคนร
รถเมล์..."

(ต้นชมพูข้างที่พักรถเมล์ : 86-87)

4.6.2 ความยากจน

อัศศิริ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับคนยากจนไว้ว่าคนยากจนมักจะอยู่กับ
ความหวัง ชอบเสี่ยงโชค ดังข้อความว่า

"...ห่วยออกไปหมดแล้ว สีหน้าของผู้คนมีทั้งที่ปิติ ลิงโลด และผิดหวังหม่น
หมอง แต่ก็เพียงบัดเดียวเท่านั้นทุกอย่าง รอบ ๆ ข้างก็กลับไปเหมือนเดิม ผู้คน
ออกไปจากร้านกาแฟหมดแล้ว พร้อมกับเสียงพิมพ์ จ่าวยยุทธ์ คุยฟุ้งที่เก้งผัด
ไปตัวเดียว ส่วนเขาคิดหวังว่างวดใหม่คงจะפלัคหรือผลัะบ้าง ลักที่หนึ่ง สำหรับ
บ้ำสายใจ เงินชและคนอื่น ๆ อีกหลายคน เขายังไม่รู้ชะตา แต่ถึงกระนั้นก็เกิด
แม้ผิดหวังก็หวังใหม่ และทุกอย่างก็เหมือนเดิม..."

(วันพิเศษ : 73-74)

"...ผู้คนตึกคัก และเคลื่อนไหวกันเป็นพิเศษสำหรับวันนี้ เขาเห็นผู้คน
ขวัักไขว่เดินออกจากบ้านไปบนสะพานไม้ ตรงไปยังร้านกาแฟ ที่นั่นมีคนรอ
อยู่แล้ว พร้อมกับกระดาศปากกา เป็นคนเดินโพยที่มีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง
ในการจดตัวเลขที่ยาวเป็นข้อศอก..."

(วันพิเศษ : 71)

"...เสียงหัวเราะและรอยยิ้มจะดังและเคลื่อนไปรอบ ๆ ร้านกาแฟและบนใบหน้า ของคนที่มาชุมนุมกันแน่น คนเดินโฉบงานหนักเหงื่อเต็มใบหน้า จนต้องสะบัดทั้งหน้าและมือทิ้งอหังกเป็นหลายครั้ง จากเข้านันเที่ยงถึงบ่าย และใกล้ห่วยจะออกแล้ว คนเดินโฉบถึงได้จากไปพร้อมกับที่ไม่ลืมอวยชัยให้พรแก่ลูกค้าภายในร้าน..."

(วันพิเศษ : 72)

จากข้อความที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่า คนยากจนนั้นมักจะอยู่กับความฝัน หวังรวยทางลัดด้วยการงมขายอยู่กับการซื้อห่วย บรรยาการและความรู้สึกในวันห่วยออก อัคริรแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า คนถูกห่วยก็ปิติดีใจ คนไม่ถูกก็ผิดหวัง แต่ก็ยังมี ความหวังใหม่ในงวดต่อไป สภาพทั้งหมดนี้ สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตของคนยากจนในยุคปัจจุบัน

ในด้านผลของความเจริญทางวัตถุ อัคริรมีความเห็นว่า

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยี หลายคนอาจจะมองว่าความเจริญดังกล่าวนำมาซึ่งประโยชน์แก่ผู้คน เงินสามารถทำให้คนมีความสุข ความพอใจ เพราะเงินซื้อวัตถุได้ทุกอย่างทุกชนิดที่ต้องการ แต่อัคริรคงได้มองเห็นว่า ความเจริญทางวัตถุและเงินได้เป็นตัวทำลาย นำมาซึ่งความสูญเสียแก่ผู้คน ดังเช่นได้ทำลายตัวละครในเรื่องเสียแล้วเสียไปของเขาคือนาง หมึงสาวบ้านนอกที่จากบ้านไปหาเลี้ยงพ่อแม่พี่น้องและปู่ในกรุงเทพฯ โดยเป็นคนงานในโรงงาน เครื่องจักรกลซึ่งเป็นผลจากความเจริญทางเทคโนโลยีได้ ทำลายร่างกายของนางโดยตัดข้อมือของนางขาด เธอได้รับเงินหนึ่งหมื่นบาทเป็นค่าตอบแทนการสูญเสียข้อมือไปข้างหนึ่งซึ่งนับเป็นสิ่งแรกที่ชีวิตเธอสูญเสียไป ความเห็นใจความเอื้ออาทรจากพ่อแม่ และน้องของเธอเพราะทั้งพ่อแม่และน้องไม่ได้แสดงความเสียใจ ความเห็นใจและเอื้ออาทรเธอต่อเคราะห์ร้ายที่ได้รับ ทุกคนพูดถึงแต่เรื่องการวางแผนที่จะใช้เงินก้อนนั้นของนางในการซื้อหาสิ่งที่ตนเองไม่เคยมีมาก่อน จนปู่พูดว่า "มันตื่นเต้นเงินกัน จนจะบ้ากันทั้งบ้าน คนเราก็เป็นอย่างนี้"

แหละ" เป็นคำพูดของบุญ ซึ่งเป็นเพียงผู้เดียวที่เสียน้ำตาให้กับเคราะห์ร้ายของนางในครั้งนี้ การสูญเสียน้ำจิตน้ำใจจากพ่อแม่และน้องเป็นความสูญเสียอย่างที่สองที่นางได้รับจากเงิน ซึ่งเป็นผลพวงมาจากความเจริญของเทคโนโลยีคือเครื่องจักรที่ตัดข้อมือเธอไป และความสูญเสียใดดังที่กล่าวมาก็ไม่สำคัญเท่าการสูญเสียชีวิตบุญ จากการทำร้ายของคนร้ายที่หวังมาปล้นเงินค่าตอบแทนของเธอ มันเป็นความสูญเสียอันยิ่งใหญ่สำหรับตัวละครตัวนี้ของ อัคริ เพราะสำหรับเธออยู่เป็นเพียงบุคคลเดียวที่รักและมีน้ำจิตน้ำใจให้แก่เธอ

(เสียแล้วเสียไป)

ทักษะต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ อัคริรู้สึกไม่เห็นด้วย รู้สึกผิดหวังมาก ดังข้อความว่า

"...วงเหล้ายามนี้ตึกมากโขแล้ว...

หน้าตาของตึกก็ยับยั้งลงทุกที และนัยน์ตาของผมนั้นก็หริ่ลาลงเรื่อย ๆ
สามะหาอะไร จะคงรูปดังเดิมทะเลน้อยถมไปแล้วกลายเป็นลานจอดรถ,
ป่าละเมาะหลังโรงเรียนกลายเป็นบ้านจัดสรร ดงลำเจียกหายไปเหลือแต่
ตัวตึกทันสมัย พร้อมกับถนนดินสีแดง แปรเป็นคอนกรีตเรียบผ่านกำแพง
อันตระหง่านล้อมโรงเรียนเจ้าศเอาไว้อย่างหมดแล้ว ตึกเก่าเกล็ดพญานาคถูก
รื้อทิ้งลง ไม่ได้เห็นผอยผนตกระแทบอีกต่อไป..."

(เพื่อนร่วมชั้น)

จากตัวอย่างข้างต้น อัคริชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
จากธรรมชาติที่สวยงาม มาเป็นตึกหลังใหญ่ ซึ่งเป็นสภาพที่อัคริไม่พึงประสงค์ต่อ
การเปลี่ยนแปลงทางวัตถุเช่นนี้

4.7 ชีวิตสมรส

อัศศิริ มองการใช้ชีวิตคู่ว่า เป็นชีวิตที่มีความสุข ดังข้อความว่า

"...เมื่อวันแต่งงานเรามองหน้าเจ้าสาวเหมือนกับมองนางเอกในนิยาย
พาฝัน ชีวิตครอบครัวที่เขานึกถึงครบเครื่องด้วยความสุขหลากหลาย มีสีสัน
อันสวยอยู่ด้วย บ้านหลังน้อย, เมียงามและลูก ๆ น่ารัก คั่นวันอันยิ่งใหญ่ที่
กำลังจะมาหา วาดไว้ด้วยความหวัง และการคาดหวังอันสูง..."

(เพลงสุรา : 61)

และข้อความว่า

"...กาลเวลาผ่านไปพร้อมกับฤดูกาลต่าง ๆ ที่มาเยือน แล้วก็จาก
ดอกไม้บานแล้วก็โรย, ฝนตกแล้วก็หนาว แล้ว ดูธรรมดาเหลือเกินสำหรับโลก
และชีวิต ชีวิตคู่ ของเขากับเมียนั้นเขาก็มิได้มีอะไรแตกต่างจากธรรมชาติ
ที่ว่่านั้น ที่เมื่อแรกก็ตื่นเต้น และต่อไปก็ชินชา..."

(เพลงสุรา : 61)

จากข้อความข้างต้น อัศศิริมีทัศนะต่อการครองชีวิตคู่ว่า ตั้งอยู่บนความไม่แน่นอนเหมือนสภาพของธรรมชาติที่เปลี่ยนไปตามฤดูกาล กล่าวคือ ชีวิตคู่เข้าลักษณะว่า เมื่อแรกเริ่มก็ว่าหวานแต่พอนานก็กลับขม และชินชาไปในที่สุดหาความแน่นอนไม่ได้

5. โลกทัศน์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

สถานภาพทางอาชีพในระบบสังคมเปิดโดยทั่วไปแล้ว เปิดโอกาสให้บุคคลสามารถแข่งขันกันเข้าไปอยู่ในกลุ่มอาชีพที่ตนต้องการอย่างที่ตั้งคมยอมรับ เช่น ชาวประมง ครู ขอทาน ทหาร ตำรวจ นักมวย กรรมกร ฯลฯ ดังที่อาณนัฏ อภาภิรม (2525 : 56) กล่าวถึงสถานภาพทางอาชีพว่า สังคมประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้บุคคลได้มี

โอกาสแข่งขันกัน ในด้านความสามารถในการประกอบอาชีพ บุคคลย่อมได้รับสถานภาพตามประเภทอาชีพ เช่น กรรมกร ช่างฝีมือ และผู้ประกอบการวิชาชีพต่าง ๆ จากการศึกษาโลกทัศน์ของ อัคริธี ธรรมโชติ ที่มีต่อสถานภาพทางอาชีพพบว่า อัคริธี ยกย่องบุคคลที่ประกอบอาชีพที่สุจริต เช่น ชาวประมง ถีบสามล้อ นักมวย เป็นต้น และตำหนิบุคคลที่ประกอบอาชีพทุจริต เช่น พ่อค้าที่เอารัดเอาเปรียบประชาชน ข้าราชการที่ทุจริต หรือนักการเมืองที่โกงกินบ้านเมือง ซึ่งจะได้กล่าวถึงโลกทัศน์ที่ อัคริธี มีต่ออาชีพต่าง ๆ ดังนี้

5.1 โลกทัศน์ที่มีต่ออาชีพชาวประมง

อัคริธี ธรรมโชติ ได้กล่าวถึงอาชีพประมงในเชิงตำหนิ ชาวประมงที่มีเครื่องมือขนาดใหญ่ และแสดงความเห็นใจต่อชาวประมงที่มีเครื่องมือขนาดเล็ก ดังข้อความว่า

"...ไปหมดแล้วละ ทั้งอวน ทั้งเรือ ขายถูก ๆ ไม่เลวหรอก ปลาขายฝั่งมันหมด โน่นแน่ะ ไอ้เรือใหญ่ ๆ มันเอาไปกินหมด ..." เขาชี้มือตรงไปยังทะเลที่กำลังโกลั้วตัวเราเข้ามาทุกขณะ "เรือใหญ่ ๆ" ที่เขาว์ลลยอยู่นับหลายสิบลำ ล้อมรอบสะพานท่าเรือที่ท่าสีขาวหม่น "เรืออวนลาก" เป็นชื่อที่ชาวประมงเรียกเรือลำใหญ่ และเป็นของ "เถ้าแก่" ชื่อนายจ้างที่ปากเขาเรียกกัน "เครื่องมือมันทันสมัย...มันจะเข้ามาลากปลาขายฝั่งเมื่อไหร่ก็ได้ ทั้งวันทั้งคืน ปลาเล็กปลาน้อยมันก็ไม่เหลือตกมาถึงเรืออวนลลยอย่างพวกเรา ก็ต้องเลิกอาชีพกัน หมอทางหากินกันไป ใครไปทางอื่นไม่ได้ ก็ต้องไปรับจ้างออกเรืออยู่กับเขา ก็อยู่กับเรืออวนลากนั่นแหละ เขาให้เงินเดือนประจำเลย ..."

(เหมือนทะเลมีเจ้าของ : 8-9)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า อัคริธี ได้มีโลกทัศน์ต่ออาชีพประมงคือ กล่าวตำหนิพวกชาวประมงที่มีเรือใหญ่ ที่ไม่เอื้อเฟื้อต่อชาวประมงที่มีเรือขนาดเล็กจนทำ

ให้ชาวเรือขนาดเล็กต้องขายเครื่องมือต่าง ๆ ไปเพราะไม่สามารถออกจับปลาในทะเลลึกได้

อีกทั้งยังกล่าวยกย่องชาวประมงที่เป็นสตรีไว้ ดังข้อความว่า

"...พ่อของเธอตายใคร ๆ ก็คิดว่าเธอคงเปลี่ยนอาชีพ แต่เธอก็ทำให้ชาวประมงไม่คาดคิด และเหมือนว่าจะไม่เคยมีมาก่อน คือเป็นผู้หญิงคนเดียวที่ได้คลีนไต้ลมอยู่กับเรือเล็ก ๆ กลางทะเล เธอไม่มีผัวใหม่ เป็นห่วงลูกรักแม่ เขาว่าเธออดทนขยัน กล้าหาญเหมือนกับผู้ชายชาวประมงคนหนึ่ง ท้าวอาวไทยเธอเป็นผู้หญิงคนเดียวนะที่อยู่กับคลื่นลม ความมืด ความเปล่าเปลี่ยว รวมทั้งความไม่แน่นอนของทะเล..."

(นางรำ : 47)

จากข้อความดังกล่าว อัคริได้แสดงให้เห็นถึงการประกอบอาชีพประมงนั้นผู้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายที่มีพละกำลังในการทำงานมาก แต่อัคริ ได้เสนอให้เห็นถึงความสามารถของผู้หญิงที่มีความอดทนในการทำงานเฉกเช่นเดียวกับผู้ชาย

5.2 โลกทัศน์ที่มีต่อชีวิต

อัคริ ได้กล่าวสรรเสริญครูว่าเป็นบุคคลที่ประเสริฐ เพราะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ศิษย์ ดังข้อความว่า

"...ครูประจำชั้นประถมปีที่สามของโรงเรียนเทศบาลแห่งนี้เป็นครูหนุ่ม เครื่องแบบครูของเขายังใหม่-ซิดเล็ก ๆ สีทองบนบ่าส่องประกายเหลืองอร่าม คล้ายสีระฆังในวัด เด็กนักเรียนเล็ก ๆ คนหนึ่งเคยบอกเขาทำนองนั้น เขารู้สึกเขินบ้างในตอนแรก ๆ ที่ลงมือสอนและพยายามคิดว่ามันเป็นหน้าที่เป็นงานอาชีพ แต่ครั้นเวลาผ่านไปไม่นานนัก เขาก็ได้ตระหนักแน่แท้แก่ใจ

วันนี้เป็นภาระอันยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งยุคสมัยของเขาทีเดียว..."

(สีขาวที่ร้าวราน : 87)

จากข้อความดังกล่าว อัศศิริได้กล่าวถึงภาระอันยิ่งใหญ่ของครูว่าที่จะต้องรับผิดชอบในอาชีพของตน และยังเสนอให้เห็นว่าเขาไม่ได้ประกอบอาชีพครู แต่บัดนี้เขาได้ตระหนักเขาเป็นครูโดยอาชีพ และยังได้ให้ความสำคัญต่ออาชีพครู ดังข้อความว่า

"...โรงเรียนเล็กๆ ครูเล็กๆ และเด็กนักเรียนชายหญิงตัวเล็กๆ ทั้งหลายเหล่านี้ คือชีวิต ที่มาร่วมกันอยู่คล้ายกับอีกโลกหนึ่ง และแน่นอนต้องเป็นโลกเล็กๆ ด้วย ความสนใจใฝ่ดีจึงมีปัญหาร่วมๆ กับการแก้ปัญหา จึงขาดความสนใจใฝ่ดีเท่าที่มันเป็นอยู่ และเท่าที่มันควรจะเป็น เขาเคยคิดว่าทั้งที่อะไรหลายอย่างที่ได้เกิดขึ้นภายในโลกเล็กๆ นี้ อาจถึงโลกใหญ่ๆ ให้อนุวยตามไปด้วยได้ อย่างมากมาย ทั้งในวันนี้และวันหน้า ถ้าไม่มีใครตระหนัก..."

(สีขาวที่ร้าวราน : 87)

ข้อความข้างต้น อัศศิริได้ ยกย่องให้ครูเป็นผู้ชี้ชะตาของโลก เพราะหากผู้บริหารประเทศไม่ให้ความสำคัญต่อโลกใบเล็ก คือนักเรียนแล้ว สักวันหนึ่งเมื่อนักเรียนเหล่านี้ โตขึ้นไปสู่โลกใบใหญ่ ก็จะทำปัญหาและความวุ่นวายตามไปด้วย

นอกจากนั้นแล้ว อัศศิริยังกล่าวยกย่องครูว่านอกจากจะสอนหนังสือแล้วครูยังต้องคอยห่วงใยศิษย์ตลอดเวลา ดังข้อความว่า

"...ครูสมศรีเป็นผู้ช่วยครูตาบเพียงคนเดียวในโรงเรียนบ้านไร่ เธอยุ่งยากกับครอบครัวจะมีเวลามาใส่ใจเด็กก็แค่สอนหนังสือให้พ้นไปวันๆ ทว่างานวัดปีนี้เธอกลับมีเรื่องยุ่งใจให้เป็นห่วงเด็กนักเรียนตัวเล็กๆ ของบ้านไร่โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย ห่วงของครูสมศรีคือห่วงของครูผู้หญิงและห่วงของความเป็นแม่คน

ในครอบครัวของเธอด้วย

ก่อนงานวัดจะเลิกรา วันหนึ่งในโรงเรียนครูสมศรีก็พาใบหน่ายุ่งกังวล
ไปปรึกษากับครูตาบ

'ครูใหญ่ ไปเที่ยวงานมาก็คืนแล้วละ'

'ไปคืนแรกคืนเดียวแหละครูที่พาพวกเด็กไปถ่ายรูปนี่ว่าคืนนี้จะแวะไปหา
พระครูหน่อยแล้วค่อยแวะไปจอหนัง เขาว่าคืนนี้จะฉายเรื่อง พระเจ้าริชาร์ด
ใจสิงห์ ครูละพาลูกๆ ไปก็คืนแล้ว' ครูตาบตอบยาวพอยๆ กับร่างกาย

ครูสมศรีร่างอ้วนใหญ่ ยิ่งทำทำอีกอีกก็พลอยให้ครูตาบอึดอัดตามไปด้วย

'มีอะไรหรือ...ครูสมศรี ทำหน้าเหมือนต้นมะนาวตายจั้นแหละ'

'เรื่องมันยังงี้...' ครูสมศรีว่า 'ครูใหญ่เห็นไอ้โรงจำบะที่มันอยู่หลังวัด
นั้นไหมละ ไอ้เดินจกเปรตพวกนั้นนะ ไอ้พวกหนุ่มๆ อย่างครูใหญ่จะไป
ดูเพลินๆ ฉันก็ไม่คิดอะไรหรอก นี่ฉันเห็นเด็กๆ ผู้ชายที่โรงเรียนมันตื่นเต้น
เที่ยวไปแถวนั้นบ่อยๆ อุดเป็นห่วงไม่ได้ เด็กมันจะใจแตกนะครูใหญ่
เอ...ไอ้ของสกปรกพรรค์นี้ ทำไมทางวัดไม่ห้ามละคะ'...

(งานวัด มหกรรมในท้องทุ่ง: 65-66)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นอัศศิริได้มีโลกทัศน์ต่ออาชีพครู ว่าไม่เพียงแต่สอน
หนังสืออยู่ที่โรงเรียนเท่านั้น เมื่อนักเรียนไปอยู่ที่บ้านก็ยังคอยห่วงใยว่าศิษย์ตนเองจะไป
ทำอะไรเหลวไหลหรือเปล่า แม้แต่ที่วัดมีงาน และมีการโഴว่ลามก ครูสมศรีก็ยังอดที่จะ
ห่วงใยศิษย์ของตนไม่ได้

นอกจากงานสอนแล้ว อัศศิริได้ให้โลกทัศน์ต่ออาชีพครูว่า นอกจากงานสอน
แล้ว ครูที่ดีจะต้องเข้าถึงประชาชน ดังข้อความที่ว่า

'...ครูตาบก็มา...ทำท่าโย่งๆ โหยงเด่นอยู่แต่ไกล วันนี้ครูใหญ่ถอดเครื่องแบบ
สีกากีสวมชุดขาวนาช่วยผู้ใหญ่เพิ่ม'ลงแขก'ด้วย พวกเด็กจำต้องเงียบ สนุก

เสียงน้อยลง

เพชรวิ่งลงไปในทุ่งเมื่อเห็นครูดาบโบกมือเรียก

"ไปยืนแอঁคอยู่ทำไมละ ไปช่วยกันเก็บข้าวตกลี ครูใหญ่สั่ง

"เออเน...ได้ข้าวโอ้หย่องคุ้มันพาวัวมาตัวหนึ่งรี มันเอามาทำไม?"

"หย่องคุ้ม์เลี้ยงโอ้โหนกไว้แต่เล็กแล้วครับ" เพชรเล่า "มันพามาด้วยบอกจะ
ให้เต็มชั่งข้าวใหม่ผูกไว้บ้านผู้ใหญ่โน่น..."

"โอ้มันยังง..." ครูดาบบ่น..."

(ใบเอ๋ยใบข้าว มหกรรมในท้องทุ่ง : 80)

ข้อความดังกล่าว อัครวิทย์ได้ให้โลกทัศน์ต่อครูว่า ครูที่ดี นอกจากจะสอน
หนังสือในโรงเรียนแล้ว ควรออกพบปะชาวบ้านเพื่อจะได้คุ้นเคย และที่สำคัญคือจะได้รู้
สภาพปัญหาของนักเรียนและเป็นหนทางหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน
ได้ตรงจุด

5.3 อาชีพขอทาน

อาชีพขอทานเป็นอาชีพที่นับว่าต่ำที่สุดจิตเป็นอาชีพที่ต้องมีความอดทน
เป็นที่รังเกียจและน่าสงสาร ดังข้อความว่า

"...เขาก็มหน้าทำงานต่อ ใจหวนนิดหนึ่ง นึกไปถึงแม่ที่บ้านแล้วเงยหน้า
ขึ้นมองไปบนสะพานลอยข้ามถนนที่อยู่ใกล้ ๆ กันนั้น บนสะพานสูงนั้น
มีขอทานอยู่หลายคน และส่วนใหญ่เป็นคนแก่ วัยคร่าวเดียวกับแม่ป้าย่า
หรือว่ายาย

เหงื่อกลบใบหน้าและนัยน์ตาเขาบ้าง แต่ก็มองเห็นถนัดชัดว่า แม่ ป้า
ย่า ยาย ที่นั่งเรียงกันอยู่บนสะพานสูงนั้น พวกเขาก็มองกราบคนทุกรุ่นทุกวัย
ที่เดินผ่านไปมา..."

(หยดหนึ่ง...ในน้ำครำ : 91)

ข้อความดังกล่าว อัศศิริ ได้มองคนขอทานด้วยความน่าสงสารเพราะต้องทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน แม้จะต้องกราบไหว้คนผู้มีอายุน้อยกว่าก็ยอม แสดงให้เห็นว่าคนขอทานนั้นจะต้องมีความอดทนสูงโดยเฉพาะ ความอดทนทางด้านจิตใจ

นอกจากนี้ยังได้ให้มุมมองกับอาชีพขอทานต้องเร่ร่อน ร้องเพลงเศร้าแลกเศษเงิน เอเลียงชีพ ดังข้อความที่ว่า

"...อย่างพ่อนี้ ไปมาแล้วร้อยเอ็ด เจ็ดแห่งทำงานมาแล้วก็สารพัด ตั้งแต่เป็นคนสวน คนใช้ คนรับจ้างแบกของ คนขุดบ่อและขอทาน... ขอทานนี่เห็นจะเป็นอาชีพสุดท้ายเพราะแก่แล้ว" ชายชราหยุดหัวเราะในลำคอ "แต่ก็สนุกดี...มีทั้งคนเกลียดและสงสาร มีทั้งให้ข้าว ให้น้ำและขับไล่ ไล่รถไฟ ขนสินค้า เป็นทั้งที่หลบนอนและเดินทาง"

...ชายตาบอดคนหนึ่งของหมู่บ้านชายทะเล เขาเร่ร่อนขอทานมาตั้งแต่年幼 โดยร้องเพลงเศร้าขายเสียงแลกเศษเงินไปวันๆ เล่ากันว่า เมื่อหนุ่มรุ่นเขาเจ็บหนักจนตาย ขณะที่ใครต่อใครทอดทิ้ง หญิงสาวคนหนึ่งเข้าโอบอุ้มเขาเอาไว้ และต่อมาคือเมียเขา

สามีผู้พิการร้องเพลงเศร้าแลกเศษเงินเป็นอาชีพไปทุกแห่ง โดยมีเมียผู้ปกติเป็นผู้ควบคุมชี้ทาง ทั้งคู่อยู่มาจนกระทั่งถึงวัยชรา...และจนกระทั่งวันหนึ่งเมื่อรถยนต์มาชนเมียเขาถึงแก่ความตาย..."

(โลกสีน้ำเงิน : 61-62)

ข้อความดังกล่าว อัศศิริ ได้แสดงให้เห็นถึงอาชีพขอทานว่า ถึงแม้จะขอทานก็ยังมีคนที่มีความปกติทุกอย่างมาเป็นคู่ชีวิตคอยนำทางในการไปขอทานแต่ละครั้ง ความรักความสงสารไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ

นอกจากนี้ อัศศิริ ได้แสดงทัศนะถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมของคนขอทาน ดังข้อความว่า

"...แต่จะมีใครเล่าในที่นี้ ที่กินเหล้ากินข้าวได้อย่างสบายคือนักแมว ตัวเดียวกำลังจมน้ำตายอยู่ต่อหน้าคนหลายคน

ชายขอทานเร่ผ่านมา สภาพของเขามอมแมมไม่ต่างไปจากแมว ในคลองเท่าไรนัก แต่เขาก็นั่งรู้สึกรังเกียจอดเอื้อนที่ได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของร้านเหล้าให้ลงไปช่วยชีวิตแมว แต่ครั้นเมื่อเห็นเงินค่าจ้างสูงขึ้นพร้อมกับแมวที่อ่อนแรงและชีวิตใกล้จมน้ำตายไปภายใต้หน้าคร่ำทุกขณะ เขาก็ตัดสินใจกระโดดลงน้ำในคลองแตกกระจาย และแผ่กลิ่นฟุ้งไปทั่ว...

ทุกสายตาจ้องจับอยู่ที่ชายขอทาน เขาแหวกว่ายสายน้ำเน่าเข้าไปใกล้ตัวแมวแล้วอุ้มมันกลับฝั่ง ในท่ามกลางเสียงมือปรบมือที่ก้องไปทั้งสองข้างฝั่ง คลองน้อยเงินค่าจ้างในการช่วยชีวิตแมวของเขาสูงขึ้นเรื่อย ๆ กองอยู่บนโต๊ะเหล้า ระหว่างที่เขาอาบน้ำให้ทั้งตัวเองและแมวที่ขนเริ่มสะอาดขึ้นสะบัดหัวและส่งเสียงร้องระโหยก..."

(ขอทาน แมวและคนเมา : 23)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อัศศิริ มองคนขอทานว่า ถึงแม้จะเป็นขอทานแต่จิตใจก็มีคุณธรรม กล่าวคือ ในขณะที่มีแมวตัวหนึ่งกำลังจะจมน้ำคร่ำตาย คนอื่น ๆ ต่างก็นิ่งดูตาย จนในที่สุดขอทานก็สุดจะทนดู จึงได้กระโดดลงไปในน้ำคร่ำซึ่งสกปรก ส่งกลิ่นเหม็นโดยไม่ได้คำนึงถึงความสกปรกนั้น เพียงเพื่อช่วยชีวิตของแมวตัว

หนึ่ง ประเด็นดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันว่า อัศศิริ มิได้ถูกคนขอทานแต่กลับยกย่อง เมื่อเทียบกับคนปกติทั่วไปแล้ว ขอทานยังมีคุณธรรมมากกว่า

5.4 อาชีพทหาร

อัศศิริ ได้แสดงโลกทัศน์ต่ออาชีพทหารว่า เป็นอาชีพที่มีพระคุณต่อประเทศชาติแต่ยังขาดคนดูแลอย่างจริงจัง ดังข้อความที่ว่า

“...ผมกับเพื่อน ๆ เพิ่งได้ประจักษ์พบว่ามี ความแตกต่างซ่อนเร้นอยู่ระหว่างชีวิตที่หน้าค่ายกับหลังค่าย ภายในโลกที่มีรั้วลวดหนามขึงตึงนี้

เด็กนักเรียนอย่างพวกเรามักเฝ้าชื่นชมพวกทหารที่หน้าค่าย พวกเขาแต่งตัวดูสวยงาม เรือนกายสง่างามด้วยเหรียญตราและเครื่องแบบกับอาวุธที่ประดับสมฐานะชายชาติวีร พวกเขາหลายคนวิ่งตบเท้าเสียงดังผ่านหน้าโรงเรียนของเราไปพร้อมด้วยคำตะโกนกึกก้องว่า สู้! สู้! สู้ตาย! จนฝูงนกนางนวลในป่าละเมาะตกใจไกวปีกหนี

ดูช่างต่างกันเหลือเกินกับภาพทหารทั้งหลายในบ้านน้อยชายทะเลหลังค่าย พวกเขาไม่มีอาวุธ ไม่มีเครื่องแบบ นอกจากชุดสบาย ๆ คล้ายกับคนไข้ในโรงพยาบาลที่พวกเราเคยเห็น และเมื่อได้เข้าไปใกล้ ๆ พวกเขาดังได้รู้ว่า หลายคนบึ้งแขนเสีย ขาเสียและดวงตาพิการ และที่มีหลายคนเป็นปกติดีอยู่ หากทำตัวนิ่งเป็นรูปปั้น

พวกเขาถูกกลายเป็นผู้ใหญ่ที่โตเกินวัยกร้านแกร่ง เขี้ยวหาญ ทั้งดวงตาและดวงใจและพร้อมจะเป็นนักฆ่า พวกเขายู่ในชุดเครื่องแบบที่สวยงามสวมหมวกแบเรตส์สีแดง มีป้อมประดับหน้าอก พกปืนและขยับร่องเท้าบูตที่ส่งเสียงดังเหมือนลูกเหล็กเขย่า

และแล้วพวกเขาก็หายหน้าไปเป็นปีน่านและแสนนานอยู่ในสนามรบที่ไกลไปหาบ้านประหนึ่งเส้น ของฟากฟ้า ที่ติดกับทะเล พวกเขากลายเป็นทหาร

ผ่านศึกเพิ่งกลับจากสนามรบ เขามีบุญคุณต่อแผ่นดินที่หนาอยู่ พวกเขาช่วย
ให้เราได้ปลอดภัย จากไอ้พวกคอมมิวนิสต์ ตอนนี้พวกเขาบาดเจ็บ
เป็นคนป่วย..."

(ลมวน : 117)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า อัศศิริ ได้ให้มุมมองแก่อำชีพทหารไว้สอง
ประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่ง อัศศิริ มีความภาคภูมิใจในทหาร เมื่อได้เห็นภาพของการวิ่ง
การแต่งกาย ความเข้มแข็ง ความสง่างามของเหล่าทหาร และประเด็นที่สอง อัศศิริได้
มองภาพของทหารที่อยู่นอกประจำการ โดยเฉพาะทหารผ่านศึกที่ได้รับความพิการจาก
การออกสู่สมรภูมิ ว่ามีความแตกต่างกันมาก ทั้งยังได้ให้ความสังเวชไว้ประหนึ่งว่าขาด
คนดูแลเอาใจใส่ ทั้ง ๆ ที่เขาเหล่านั้น เป็นผู้ที่มีพระคุณต่อแผ่นดินของเรา แต่ทำไมจึง
ปล่อยให้เขาต้องพบกับความเปล่าเปลี่ยวเอกราชเช่นนั้น

นอกจากนี้แล้ว อัศศิริได้ให้โลกทัศน์เกี่ยวกับความสำคัญของทหารไว้ด้ข้อความ
ที่ว่า

"...ขณะที่ธงสะบัดและค่อยเลื่อนไหวลงมา จะมีใครคิดและรู้สึกเหมือนผม
บ้างหรือเปล่าหนอ...ทหารที่ตายไกลจากสนามรบไม่เกี่ยวกับสงคราม
และถนนทางเป่าแตร ได้มีคนเกือบทั้งหมู่บ้านมายืนไว้อาลัยให้ และคง
จะจ่อจิตใจมุ่งตรงไปที่เขาเหมือนว่าราลิกนิกได้ถึงเสียงแตรอันแผดก้องที่
เป็นความยิ่งใหญ่อย่างหนึ่งของเขาตลอดมาเขาต้องเป็น "วีรบุรุษ" ใน
ตอนนี้เป็นเหมือนคนเหล่านั้นที่เรือนังกาโลสีขาว ไม่มีเครื่องแบบ
ไม่มีปืน และไม่มีผู้ใดจะไปรบกวนเขาได้อีก

เขายังใหญ่แค่ไหน...นั่น ! ดูเถิดแม้แต่ธงชาติก็คล้ายว่า กำลัง
โบกสะพัด รำลากับกับความตายของเขา ประเดี๋ยววันนี้ก็จะลับแล้ว ...

ความตายของทหารแตรไม่ได้เล็กเหมือนร่าง...

(พลทหารแตร)

จากข้อความข้างต้น อัศศิริได้ให้ความสำคัญต่อทหารไม่ว่าจะเป็นทหารอยู่กองไหน เมื่อขึ้นชื่อว่าเป็นทหาร ก็มีความสำคัญต่อประเทศชาติเท่ากันหมด แม้แต่จะเป็นทหารที่ทำหน้าที่เป่าแตร เมื่อเขาตายไปเราควรให้ความเคารพ ความอาลัยต่อเขาเช่นเดียวกับทหารที่ตายในสนามรบ เพราะพวกทหารแตรก็ตายในสนามรบของเขา กล่าวคือสนามรบของทหารแตร ก็คือในเวลาปฏิบัติราชการทหารนั่นเอง

5.5 อาชีพโสเภณี

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เสนอโลกทัศน์เกี่ยวกับโสเภณีไว้ว่า เป็นคนที่สังคมไม่ให้การยอมรับผู้ที่ประกอบอาชีพโสเภณี ดังข้อความว่า

"...ไม่มีใครเขาอยากจะทำ เขารังเกียจฉัน" เธอว่าขึ้นด้วยน้ำเสียงขวนขวำ "แต่พรุ่งนี้ฉันจะออกไปขายใหม่ จะทำแต่น้อยๆ"

แม้จ้องหน้าเธอหนึ่ง น้ำตารินไปตามร่องแก้มทั้งสองแล้วยกแขนโอบเธอเข้ามากอดเอาไว้

"ไม่ต้องทรอกลูกของแม่ เราเลิกขายขนมก็ไม่ได้เห็นจะเดือดร้อนอะไร"

เธอขบหน้าสะอื้นอยู่กับตักของแม่ ขณะที่ผมเดินเฝ้าจากที่ตรงนั้นมาเสียด้วยนัยน์ตาพร่าพราย..."

(สะโກພຸສຍາ : 40)

จากข้อความข้างต้นอัศศิริได้แสดงทัศนะไม่ดีต่อผู้หญิงที่เคยประกอบอาชีพโสเภณีมาก่อน เมื่อเธอเข้ามาเป็นลูกสะใภ้ของครอบครัว คนในครอบครัวก็ไม่มีใคร

ยอมรวบรวมทั้งชาวบ้านละแวกนั้นด้วย เมื่อเธอออกไปขายขนมก็ไม่มีใครซื้อของเธอเลยสักคน

นอกจากนี้ อัศศิริ ยังมองอาชีพโสเภณีว่าเด็กๆ ไม่น่ามาประกอบอาชีพโสเภณี ดังข้อความว่า

"...อย่ามากเรื่องอยู่เลยนะ จะทำอะไรก็ทำเหอะ" เธอว่า แก้วผ้าออกหมดแล้วเหลือแต่ตัวล่อนจ้อน

ร่างขาวผุดผ่อง บางเหมือนกับไม้เหลาอบแสงไฟมัวม่นชวนให้จจนสนเท่ห์มากกว่าเสน่ห์ห่าคะ เขารู้สึกกระดากใจและพานขุ่นเคืองเพื่อนที่ชวนมายังวิมานรักแห่งนี้ เขามีวัยที่จะเข้าหาสิบปีอยู่แล้ว เธอดูเป็นเด็กเป็นลูก เขาได้แต่อดอดใจ

"ถ้านายยังไม่มีอารมณ์ เปิดหนังโป๊ดูก่อนก็ได้ เอาหนังญี่ปุ่นนะน่า มันชาติสนิม สนุกดี" เธอพลิกกายกดปุ่มที่หัวเตียง ตัวดีโอดตรงหน้าก็เกิดภาพและเสียงชายหลายคนรุมข่มขืนสาวสวยอย่างทารุณ และขยี้ขยำอยู่บนทุกส่วนของเรือนกาย หญิงสาวแสวงร้องคร่ำครวญผสมเสียงทิ่มกระหายรำลึกไปทั่วห้อง กลบเสียงน้ำไหลอ้อยสร้อยจากห้องน้ำของโรงแรมกว่าความวิเวกของกลางคืน..."

(นิยายกลางคืน : 24)

จากข้อความดังกล่าว อัศศิริ แสดงความผิดหวังที่สังคมไทยมีโสเภณีเด็ก ซึ่งเป็นการค้าประเวณีที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากยังเป็นเด็กมากเกินไป

5.6 อาชีพนักมวย

อัศศิริ มีโลกทัศน์ต่ออาชีพนักมวยว่า เป็นอาชีพที่สุจริตต้องใช้กำลังและความเจ็บปวดเข้าแลก ดังข้อความที่ว่า

"...ยามดึก , มีกีฬามวย เขาเปิดมวยไทย นั่งดูคนชกเตะต่อยกันไปเรื่อย ๆ แต่ก็ได้ยินเสียงถึงความเจ็บปวด ความเหนื่อยดังก้องอยู่รอบ ๆ และก็ได้เห็นภาพคราบเลือดสีดำ ๆ ไหลออกจากเรือนกาย ของนักมวยทั้งหลาย...

" การต่อสู้ของนักมวยเหล่านี้และเลือดเนื้อ ความเจ็บปวด และน้ำตา

โดยแท้จริงเขายังไม่ยอมล้มตัวนอนง่าย ๆ แม้จะใกล้ตาย อยู่แท้ ๆ..."

(เกมใหม่ : 100)

และอีกทัศนะหนึ่งที่มีต่อธุรกิจหมัดมวยและการเป็นนักมวย ดังข้อความว่า

"...ธุรกิจมวยอยู่ในสายเลือดของแม่ และแม่คุ้นกับมันเหมือนที่คุ้นกับเงินเดิมพัน ความเจ็บปวดและแม่แต่เลือด ที่ไหลออกมาจากร่างกายของนักมวยรุ่นหนุ่ม เสียงโห่ร้องเสียงระฆัง และเสียงปี่ กลองเชิดในสนามการต่อสู้ แม่ไม่เคยรู้สึกหวั่นไหว ไม่ว่าเหตุการณ์จะแปรเปลี่ยนไปทางร้าย หรือดี ต่อแม่ แม่คือหัวหน้าค่ายมวยที่มีชื่อเสียง เลห์เหลี่ยมจัดและค่อนข้างไร้ปัญหา เพราะครูฝึก พี่เลี้ยงและนักมวยทุกคนคือลูกผู้ชายของแม่เอง..."

(ยกที่หก : 58)

"...ไอ้ข้าลาด" ... "พี่เตะเขาที่ชายโครง เจ็บปวดเป็นซ้ำสอง เมื่อการต่อสู้จบสิ้นแล้ว

"มึงมันไม่ใช่น้องกู ไม่ใช่ลูกพ่อ" เขารู้สึกว่าถูกตบ ถูกเขกหัวไปตลอดทางที่เดินทางจากเวทีไปสู่ห้องพักนักมวย อารมณ์กระเจิงอยู่ด้วยความน้อยใจ ชัดแค้นจนถึงที่สุด และเจ็บปวดยิ่งกว่าการต่อสู้ครั้งใด ๆ ... "ไอ้เหี้ย!" มึงทำให้แม่และกู

เกือบจะหมดตัวรึมัย เพราะใจปลาชิวของมึง นะ!..."

เขาหนีจากบ้านมาไกลนับแต่วันนั้น..."

(ยกที่ห้า : 59)

"...พี่ชายคนโตเป็นทั้งครูและพี่เลี้ยงคอยให้น้ำทำนองๆ เขาเป็นนักมวยเก่า ที่ปลดสังขารแล้ว หลังจากที่ทำเงินให้กับแม่และครอบครัวมาแล้วมาก เขาเหลือไว้แต่ความดูร้ายกราดเกรี้ยว และเป็นคนเจ้าโทสะ ยามไม่สบอารมณ์ เขาเชื่อในวิธีการที่พ่อเคยใช้กับเขาเมื่อครั้งเขายังเป็นเจ้าเวทอยู่ เขาหลงใหลความร้ายกาจ ลงมาที่น้องชายทุกๆ คน ทั้งที่หลายครั้งได้ยับเยินบอบช้ำมาแล้วจากผืนผ้าใบ

"ไอ้สัตว์ ! ...ถ้าพวันนี้ กูจะไล่กระต๊อบมึงจนถึงบ้านทีเดียว" นี่คือน้องชายของ เขา..."

(ยกที่หก : 58)

จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นโลกทัศน์ของ อัศศิริ ที่มองอาชีพนักมวยว่าเป็นกีฬาของผู้ชายที่ต้องใช้ความแข็งแรงของร่างกาย และความเจ็บปวดเข้าแลก และเห็นว่านักมวยทุกคนต้องทนกับความเจ็บปวดได้ แม้จะแตกหรือเจ็บปวดมากแค่ไหนก็ต้องสู้ ถ้าหากไม่สู้บนเวทีลงมาก็ต้องเจ็บตัวอีก มีการใช้ความรุนแรงบังคับ และเห็นว่าอาชีพนี้ เป็นอาชีพที่มีการเดิมพัน การพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง นักมวยจึงต้องต่อสู้เพื่อเงิน

5.7 อาชีพตำรวจ

อาชีพตำรวจ อัศศิริมีทัศนะว่า เป็นอาชีพที่รักษากฎหมาย ดูแลความสงบสุขของประชาชนและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ดังข้อความที่ว่า

"...คนบ่าหน้าทีนี่ที่สถานีตำรวจ เมื่อยามมีความทุกข์ มีปัญหาและต้องการความช่วยเหลืออย่างไม่อยากจะมานัก- ไซ้เหมือนกับโรงพยาบาล ถ้าไม่มีความจำเป็นจริง

แล้วก็ไม่มีใครอยากจะไป อุบัติเหตุแห่งชีวิตต่างหากที่ผลักดันมาโรงพักพากันบ้ายหน้า มาที่นี้ด้วยความเจ็บปวดและบาดแผล น้อยใหญ่ต่างกันไป คล้ายกับคนป่วยไข้หายพึ่ง หมอพยาบาล..."

(“มาลัย” ของจำเวรร : 37)

“...จำเวรรผู้มีประสบการณ์ผ่าน ‘โรค’ ของโรงพักในเมืองหลวงมาแล้วมาก นึกถึงวันพรุ่งนี้ที่หนังสือพิมพ์จะมีข่าวคาดหัว แล้วหลังจากนั้นก็อาจจะมีเสียงใหญ่ๆ ยังงี้ขึ้นมาว่า บ้าฉิบหายหมดกัน”

จำเวรรหันมองแม่หนูในห้องซัง และยิ้มกับตัวเอง “พรุ่งนี้ก็ไปขายพวงมาลัยต่อได้แล้วเว้ย! ...”

(“มาลัย” ของจำเวรร : 37)

จากข้อความดังกล่าว อัครศิริ ต้องการชี้ให้เห็นว่าตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ แต่คนมักมองตำรวจในแง่ไม่ดี ซึ่งถ้าไม่มีอุบัติเหตุแห่งชีวิตแล้วน้อยคนนักที่อยากจะมาพบตำรวจเหมือนกับไปโรงพยาบาล ทั้งๆที่ตำรวจก็พร้อมจะบริการประชาชนอยู่แล้ว ข้าราชการชั้นผู้น้อยมีรายได้น้อยต้องอยู่กับความผัน ดังข้อความว่า

อีกทัศนะหนึ่งอัครศิริ มองข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อยว่ามีรายได้น้อยจึงต้องอยู่
กับความผัน ดังข้อความว่า

“...เขาเป็นข้าราชการระดับปลายสุดแถวที่ต้องคอยเอามือยื่น ‘กูมจุ่น’ ให้ใครต่อใครหลายคน โชคดีที่ไม่ต้องเหนื่อยมากนัก เพราะยังครองตัวเป็นโสดและที่ ‘ครอง’ ก็เพราะยังหาสาวที่ใจกล้าใจเสี่ยงมาอยู่บ้านเช่าในละแวกนี้ไม่ได้ เขาแอบฝันบ่อยถึงบ้านที่ดินของตนเองแถมรถยนต์ ขับอีกสักคัน และแถมอีกด้วยเมียกับลูกในครอบครัวอันอบอุ่น -ผันนั้นรู้ดีว่าเป็นจริงได้ยาก ยิ่งกว่าฝันได้ไม่ให้อถึงดวงดาวเสียด้วยซ้ำผันนั้นแห้งแล้ง เมื่อ

คิดถึงสภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง คิดถึงความเป็นจริงในหน้าที่การงานและเงินเดือนที่ได้รับ ถ้าหากว่าไม่มีห่วยมาจรรุงปรุแต่งให้ผืนสดใส มีสีสนับ้าง ในทุกครั้งที่ "วันพิเศษ" จะมาถึง..."

(วันพิเศษ : 68)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อัศศิริ มองอาชีพรับราชการตำรวจชั้นผู้น้อยว่า มักจะอยู่กับความฝัน ผันอยากมีครอบครัว อยากร่ำรวย เพราะรายได้มันน้อยจึงต้องซื้อห่วยเพื่อฟลุค อันเป็นการปรุแต่งให้ความฝันมีความหวังมากยิ่งขึ้น

5.8 อาชีพกรรมกร

อัศศิริ ได้แสดงโลกทัศน์ต่ออาชีพกรรมกรว่า เป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอน เร่รอนไปเรื่อย ๆ ดังข้อความที่ว่า

"...ครอบครัวของนางไม่ค่อยจะเป็นสุขนัก เพราะผัวมีรายได้ไม่ค่อยจะแน่นอน จากอาชีพกรรมกรก่อสร้างที่ต้องเร่รอนไปหลายแห่งในย่านต่างๆ ของเมืองหลวง และเป็นช่วงๆ เท่านั้นที่งานชุกติดต่อกัน ส่วนนางอยู่บ้านเลี้ยงลูกและไม่มีรายได้ และไม่มีอะไรสักอย่างนอกจากเครื่องประทังชีวิตให้อยู่รอดไปวันคืน

ครอบครัวของนางมีชีวิตขึ้นเหมือนกับขอยละแวกนี้และถนนสายนี้ เมื่อเกิดตลาดกลางคืนขึ้น และนางมีรายได้ค่อนข้างแน่นอนกว่า..."

(ณ กาลครั้งหนึ่ง : 76)

จากข้อความที่ยกมานี้แสดงว่า อัศศิริ มองอาชีพ กรรมกรว่าได้ค่าแรงไม่พอเลี้ยงครอบครัว ต้องเร่รอนย้ายที่ไปเรื่อยๆ ซึ่งผิดกับการค้าขาย ที่มีรายได้แน่นอนกว่า เพราะได้ขายทุกวัน ไม่ต้องย้ายที่ขายบ่อยๆ

นอกจากนี้ อัศศิริ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับ อาชีพกรรมกรอีกว่า ร่างกายแย่ง
เร็วเนื่องจากทำงานหนัก ดังข้อความว่า

"...ตัวของนางโหมงานหนักในงานก่อสร้างทุกมุมของกรุงเทพฯ แต่เขาแก้ตัวลง
ร่างกายดูอ่อนแอและซีโรบ้อย ลูกของนางสองคนก็มอมแมมไปโรงเรียนอย่างอดๆ
อยากๆ ส่วนตัวของนางเองทรุดโทรมและแก่ลงยิ่งกว่าผัว เพราะหัวใจมีดมนและคิดมาก
ตามวันเวลาที่จับเจ้าอยู่กับบ้านเช้าและรุ่งรังด้วยหนี้สินจากวงแชร์หลายวง..."

(ณ กาสรังหนึ่ง : 81)

จากข้อความข้างต้น อัศศิริ ชี้ให้เห็นว่า อาชีพกรรมกรทำให้แก่เร็ว ซีโรค เนื่อง
จากทำงานหนักมาก่อน คิดมาก และมีหนี้สินมาก ต้องพบกับความทุกข์อย่างแสนสาหัส
บ้านก็ต้องเช่า รายได้ก็ไม่มี

6. โลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับ
ชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ในด้านการดำรงชีวิต
เช่น การใช้ไม้ในการสร้างที่อยู่อาศัย เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ใช้ผักผลไม้เป็นอาหารใช้
สัตว์เลี้ยงไว้ใช้งาน เป็นต้น แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมนุษย์แสวงหาผลประโยชน์
จากธรรมชาติมากเกินไป จนกลายเป็นการทำลายป่าไปโดยไม่รู้ตัว ดังที่ ชวลิต เสถียร-
พัฒนาพงศา (2537 : 20) กล่าวว่า กระแสแนวคิดในการพัฒนาแบบตะวันตกของ
วัฒนธรรมอุตสาหกรรมนิยม ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองให้ทันสมัยนิยม
การบริโภคแบบฟุ่มเฟือยได้แผ่อำนาจอิทธิพลสู่ประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาทั้งใน
และนอกกระบบราชการ ทั้งก่อให้เกิดจุดเปลี่ยนแปลงมากมายด้วยการลิดรอนและทำลาย
ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อต้องการที่จะขยายตัวเติบโตอย่างไม่มีขีดจำกัดของโลกธุรกิจ
อุตสาหกรรมจนนำมาสู่การสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

การที่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในประเทศกำลังถูกทำลายจนเหลือน้อยลง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

6.1 ธรรมชาติที่สวยงาม

ในเรื่องสั้นของ อัคริ ธรรมโชติ ก็ได้เสนอทัศนะว่าสังคมเหมาะสำหรับการอยู่อย่างมีความสุขของมนุษย์ คือสังคมที่มีทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ เพราะธรรมชาติสร้างจิตใจที่ดีและงดงามแก่มนุษย์ได้

อัคริ ธรรมโชติ แสดงโลกทัศน์ต่อภาพธรรมชาติแถบชายทะเลอันสวยงามไว้ดังข้อความว่า

"... ชันแต่ต้นหนามเสมา ผมก็เห็นเป็นตะบองยักษ์อาวูฐที่มีไว้สำหรับชาวเรือที่แข็งแรงและชันแต่ดอกไม้ตัวแมลง บนพวงห้อยอกละเมาะไม้ ป่าโกงกาง ผมก็เห็นมันเด่นพลัว บินว่อนเป็นสัดส่วนอันงาม โบกมือทักเป็นเพื่อนเล่นกับเด็กอย่างผมอยู่ไหน ๆ..."

(เมฆหมอกและนางฟ้า : 66)

จากข้อความ อัคริ มองทัศนียภาพทางธรรมชาติของชายทะเลไว้ด้วยความรู้สึกอันเป็นสุขและน่านรื่นรมย์

อัคริ ธรรมโชติ ได้สะท้อนให้เห็นภาพของธรรมชาติในชนบทที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ไปด้วยพันธุ์ไม้ต่าง ๆ มากมาย มีสัตว์และแมลงนานาชนิด ดังเช่น

ในเรื่อง "อุศเรน" จากบึงลัด ได้เสนอภาพเด็กชายเพชรที่ขออนุญาตแม่ไปช้อนปลากัดที่บึง ระหว่างเดินทางไปเขาพบว่า ธรรมชาติของชนบทมีแต่ความร่มเย็นงดงาม ดังข้อความว่า

"...บึงลัดมีแต่ความวิเวกเมื่อยามบ้ายเสียงนกกวักกวัดไกวอยู่ตามใบกล้วยกลาง
ไร่ และฝูงผีเสื้อไกวปีกกระยิบระยับเห็นอยู่ที่ทุ่งโสนชายน้ำเงาไม้ทอดลงไปทึบัวใหญ่
พองน้ำขาวลอยนิ่งอยู่เคียงใบบัวนั้นปลาสร้อยแตกฝูงทำให้น้ำเป็นริ้ว... ขณะที่เพชรกับ
เพื่อน ๆ ถือบังเกีย่องเจียบเหยียบพงพญาไชยบึงลัดเลาะมองหาปลาที่หมายใจมาแต่
บ้าน..."

(“อุศเรน” จากบึงลัด : 45)

6.2 ผลจากการทำลายธรรมชาติ

อัศศิริ ได้แสดงโลกทัศน์ ในด้านการทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม
มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่พึงปรารถนา ดังข้อความที่ว่า

"...ธรรมชาตินับวันจะถูกทำลายไป ทำให้สภาพเปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน เช่น
ธรรมชาติ ของทะเล ที่ในอดีต มีเรือริมฝั่ง เห็นเสากระโดงและโชนเรือเพรียวเรื่ออยู่ข้าง
ราวตากอวนที่ยื่นไปในน้ำเกิดเงาสวย ๆ งาม ๆ มีนกนางนวลเล่นแสงอาทิตย์ แต่ภาพ
ของทะเลสมัยใหม่ สะพานสีขาวที่ยื่นออกไปในทะเลเรือลำใหญ่ที่กำลังลากอวนระหว่าง
ฝนพราเรียนเหมือน ปีกาจทะเล

เมื่อธรรมชาติเปลี่ยน มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ในด้านการประกอบ
อาชีพ ลักษณะวิถีทำ กลายสภาพเป็นธุรกิจ อุตสาหกรรม เครื่องมือเครื่องใช้ก็ทันสมัย
ความคิดของทุกคนทั้งความเป็นอยู่ โดยไม่มีการเหนียวแน่น แต่ อัศศิริ ยังหวังที่จะ ไม่ให้
ธรรมชาติเปลี่ยนไปตามกระแสของสังคมโดยผ่าน ตัวละครคือ บุญเมือง และสาหร่ายที่มี
ภาพฝันและความเชื่อมั่นที่จะใช้ชีวิตและต่อสู้กับผืนทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป ต้องการยังคง
เป็นชาวประมงเรือเล็ก ประกอบอาชีพอิสระ หากุ้ง หอย ปู ปลาในทะเลอันเป็นทรัพย์สิน
ของตนเอง..."

(สาหร่าย)

ธรรมชาติทางทะเลได้ถูกทำลายลงไปเพราะ ได้รับผลกระทบจากการที่นายทุน
ที่มาลงทุนในธุรกิจทางการประมงที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติ
ดังเช่น

ในเรื่อง เหมือนทะเลมีเจ้าของ พ่อได้เห็นว่ธรรมชาติทางทะเลถูกทำลาย
เพราะเรือจับปลาของนายทุน จนเป็นผลให้ทะเลผิดธรรมชาติ ดังข้อความที่ว่า

"...พ่อไม่ชอบเรือติดเครื่องที่กวนน้ำทะเลขุ่นและส่งเสียงน่ารำคาญ จนนก
นางนวลตกใจพากันหายไปจากทะเล และโดยเฉพาะกับ 'เรือใหญ่' ที่เต็มไปด้วยเครื่อง
จักรกลมากมายนั้น พ่อพูดถึงมันเหมือนกับสัตว์ประหลาด พ่อบอกว่ามันทำให้ท้อง
ทะเลผิดธรรมชาติและลดความเป็นลูก 'ทะเล' ของชาวประมงให้น้อยลง...."

(เหมือนกับทะเลมีเจ้าของ : 10)

อัศศิริ มีความเห็น ต่อคนกรุงเทพฯสมัยนี้ ไว้ดังข้อความว่า

"...คนกรุงเทพฯนี้มันทั้งอะไรส่งเดชกันจริงโง่ๆ อย่างอื่นก็ไม่ว่าหรอก ไฉ่ฉาง
พลาสติกนี่ซิ มันทำให้ท่ออุดตัน น้ำไม่วิ่ง มันไม่เปื่อย ทำลายยากนี้หน้าฝนน้ำท่วมอีก
เจ้านายคงเปื่อยแทน" คนที่อยู่ข้างบนระหว่างกัมรับถึงขยะดำจากเขาไปบ่นไปด้วย..."

(หยดหนึ่ง ในน้ำครำ : 92)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่า อัศศิริ มองคนกรุงเทพฯ เป็นคนที่มัก
ง่าย ขาดระเบียบวินัย มักจะทำอะไรตามใจชอบ เห็นแก่ตัว ทำลายธรรมชาติและสร้าง
ปัญหาในสังคม

อัศศิริ มองเห็นถึงความสวยงามทางธรรมชาติของนาข้าว การเก็บเกี่ยวข้าว
ของชาวนา ดังข้อความว่า

"...ดอกดอกเลาเหนือพงหญ้าในบ้านไร่ไถวก้านอ่อนโยนรับแสงแดด หน้าหนาว
ราวกับเงินวาววับ ขณะที่แสงทองจับอยู่เหนือนาข้าวทุ่งกว้างราวกับทะเลทองคำ ข้าวอุ่ม
ท้องมานานแล้ว ได้เวลาเก็บเกี่ยว, ณ บัดนี้ ต่อกไปท้องทุ่งก็จะครึกครื้นตื่นตาอยู่ทั้งกลาง
วันกลางคืน

เด็ก ๆ จะสนุกเหมือนว่าม้งานเทศกาล

ฤดูเก็บเกี่ยวมาถึงแผ่นดินฟุ้งด้วยกลิ่นฟางและลมโลมไม้ไผ่อย่างตื้นชุ่น ทาง
นกยูงมีให้ทั้งใบร่วงหล่นรอรุณจะแยมหน้ามาพร้อมด้วยดอกเหลือง-แดงสด, กว่าที่
กลิ่นข้าวใหม่จะหอมไปทุกเรือนบ้านนี้กินเวลานานนักเหมือนกลอนที่ว่า

" ใบเอ๋ยใบข้าว

สาวเจ้าจะเติบโต

ได้ออกเรือนจนท้องโย้

โอ้...ก็เดือนก็วัน "..."

(ใบเอ๋ยใบข้าว มหกรรมในท้องทุ่ง : 70)

จากข้อความนี้ อัศศิริ ได้มีโลกทัศน์ต่อธรรมชาติที่สวยงาม เป็นธรรมชาติในฤดู
เก็บเกี่ยว กลิ่นข้าวใหม่หอมไปทั่ว และเป็นช่วงที่ต้นไม้ทิ้งใบแล้วออกดอก เป็นธรรมชาติ
ที่สวยงามมาก

"...ผู้คนเหล่านี้ ส่วนใหญ่อยู่ในซอยหลังที่พักรรณ ทุกเช้าสายบ้ายเย็นระหว่าง
รอรถเมล์ พวกเขาก็เฝ้าดูการเจริญเติบโตของต้นไม้ขนาดกลางคู่นี้ไปด้วย เพื่อฆ่าเวลารอ
คอยอันน่าเหน็ดเหนื่อยนั้น พวกเขาหลายคนเห็นมันแต่ต้นเล็กๆ พร้อมด้วยหัวใจที่ไม่
อยากจะเชื่อเลยว่า ชมพู่คู่นี้จะยืนต้นทนฝน แดดและสู้อากาศอันเป็นพิษของเมืองหลวง
อยู่ได้ แต่ก็ผิวดาคต้นไม้สูงขึ้นทุกวัน แดกกิ่งก้านแผ่ใบคลุมจนกลายเป็นร่มเงาให้หลบได้

ในยามร้อน เมื่อที่พักรอดแน่น คนรอดเม็ลรู้สึกว่ารุกขชาติคู่นี้เป็นเหมือนไม้ผลที่ยืนต้นบนผืนทราย..."

(ต้นชมพูข้างที่พักรอดเม็ล : 83)

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ส่วนมากเป็นธรรมชาติด้านความสวยงามของท้องทะเล และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่สวยงามและน่าอนุรักษ์ไว้ตลอดไป

สำหรับสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายไป แล้วพัฒนาทางด้านสิ่งก่อสร้างด้านวัตถุแทนสิ่งเหล่านี้ อัศศิริ ธรรมโชติ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย และรู้สึกผิดหวังเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาแบบนี้

7. โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมต่าง ๆ

โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชตินี้ จะแยกศึกษาเป็นประเด็น ดังนี้

7.1 ศาสนา

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ศาสนาพุทธจึงมีบทบาทหรือมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน ทั้งในด้านความเชื่อ วัฒนธรรม และการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สถาบันศาสนานี้มีบทบาทสำคัญมากต่อสังคมและต่อมนุษย์ในสังคม เพราะศาสนาเปรียบเสมือนเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์พบหนทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและเหมาะสมอันจะก่อให้เกิดความเจริญมั่นคงในสังคม

ในฐานะที่อัศศิริ ธรรมโชติ เป็นชาวพุทธคนหนึ่งก็ได้เสนอโลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาไว้ในเรื่องสั้นหลายเรื่อง แต่ที่ปรากฏเด่นชัดเป็นพิเศษคือ เรื่องบุญบาป เวรกรรม และพระสงฆ์ ดังจะแยกเป็นข้อๆ ดังนี้

7.1.1 บุญ บาป

ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์ อัคริรี ได้แสดงทัศนะเรื่องบุญ บาปไว้ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

อัคริรีมองบุญและบาปต่างไปจากคนอื่นในสภาพสังคมปัจจุบันยกกรณี ตัวอย่างเรื่องปัญหาโสเภณีซึ่งเป็นปัญหาสังคมสำคัญที่ผู้คนในสังคมกำลังถกเถียงและ วิพากษ์วิจารณ์กัน หลายคนมองว่าโสเภณีได้ทำให้ตัวเองตลอดจนพ่อแม่พี่น้องสังคมและ ประเทศชาติได้รับความอับยศอดสู โสเภณีเป็นปัญหาของสังคมและของประเทศชาติที่จะต้องแก้ไขหรือขจัดให้หมดสิ้นไป เปรียบเหมือนการลบรอยต่างของสังคมที่ผู้หญิงที่ได้ชื่อว่าโสเภณีสร้างขึ้น จนแม้เมื่อมีการพิจารณาแก้ไขปัญหาโสเภณีโดยให้มีการออกกฎหมาย โสเภณีก็มีฝ่ายที่คัดค้าน โดยฝ่ายที่คัดค้านกลัวว่าจะเป็น การตราบาปกับลูกผู้หญิง คำกล่าวนี้เท่ากับเป็นการประกาศยั่วว่า หญิงสาวที่เป็นโสเภณีได้สร้างหรือตราบาปขึ้นไว้แก่ สังคมและประเทศชาติ คำกล่าวและความคิดนี้ถูกต้องหรือไม่ อัคริรีให้อ่านไขว้วิจารณ์ ญาณตัดสินใจเองโดยผ่านความคิดของคำสร้อยตัวละครในเรื่อง คำสร้อยคิดว่า...หมู่บ้าน ของเราเงียบเหงา ถูกทิ้งให้เปล่าเปลี่ยวเหมือนมีหมู่บ้านอยู่หมู่บ้านเดียวภายในโลกมาตั้งแต่สี่ ห้าปีก่อนโน้น ความเหงามันมากับลมแล้งกับดินที่แยกแแตกกระแหวงและน้ำที่ขุ่นลบลบซึม อยู่ภายใต้ดินลึก ผู้เฒ่าผู้แก่และเด็กเล็กต่างพรากจากเราไปในท่ามกลางความเงวเปลว, เปลี่ยวและทิวโหดทรมาณ แม่ป่วยเป็นไข้และตายจากไปในวันอันยาวนานเหล่านั้น ไม่มี เพื่อนบ้านร้องไห้เพราะเป็นความตายที่ชินชาไม่มีพระสวดศพเพราะวัดเสื่อมโทรม...หมู่บ้านซึ่งรอรวันร้างลาเมื่อสี่ห้าปีก่อน หญิงสาวอย่างพวกเราที่พากันออกจากหมู่บ้านมาพบกับโลกใหม่ แล้วนำผลพลอยได้อันแจ่มใสนั้นกลับมายังท้องถิ่นบ้านทุ่ง เหมือนฝนตก กลางฤดูแล้ง พอจะไล่ความเหงา ความเดียวดายทรมาณให้หนีห่างออกไปได้บ้างนั้นจะเป็นบาปอย่างไร ใครจะเป็นคนที่ตราบาปนั้น และใครกันที่เป็นคนสร้างบาปนั้นขึ้นมา เป้าข้อสงสัยที่ชวนให้ผู้คนในสังคมต้องหันมาคิดกันอย่างหนัก คำตอบที่ผู้อ่านอาจพบได้

จากเรื่องก็คือ รัฐนี้เองที่สร้างบาปนี้ขึ้นมาโดยการปล่อยปละละเลยขาดการให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือให้พวกเพื่อนบ้าน และพี่น้องของหญิงสาวโสเภณีเหล่านั้นต้องเผชิญกับชะตากรรมที่ยากจนอดอยากหิวโหย เมื่อรัฐและสังคมไม่หยิบยื่นความช่วยเหลือให้ เธอและพวกพ้อง จึงไม่ใช่ความผิดที่เธอจะเลือกวิธีการเพื่อให้พ้นความอดอยากของเธอเอง การเป็นหญิงโสเภณีอาจเป็นการสร้างบาปให้ตนเองและสังคม แต่สำหรับตัวเธอเองและพ่อแม่พี่น้องแล้ว อัศศิริมองว่าเป็นการสร้างบุญอันยิ่งใหญ่ โดยมองผ่านตัวละครคำสร้อยที่คิดว่า...ผู้หญิงที่ร่วมขบวนรถไฟเดียวกับเธอเพื่อเข้ากรุงเทพฯ ทำงานเช่นเดียวกับเธอและหญิงสาวในหมู่บ้านก็จะเป็นเหมือนฝนที่ตกลงมากลางฤดูแล้ง นำความชุ่มฉ่ำและนำความรู้สึกว่ายังมีชีวิตวนกลับมาสู่หมู่บ้านและครัวเรือนของพวกเธอ เพราะเมื่อพวกเธอเป็นโสเภณีขายความบริสุทธิ์อันเกิดจากเลือดเนื้อในกาย น้องเล็ก ๆ ของนางจะได้เสื้อผ้าใหม่ ๆ แม่อาจหายป่วย พ่ออาจได้รับความช่วยเหลือ กระทั่งนี่อาจกลายเป็นเรือนไม้ขึ้นมา (รถไฟครั้งที่ห้า)

"...แก่นนับถือ พระครู เจ้าอาวาสวัด และเคารพเชื่อฟังเหมือนกับว่าเป็นครู เป็นพ่อแม่ แม้มีหลักธรรมที่ได้มาจะปฏิบัติไม่ได้ในชีวิตอันเป็นจริงเพราะขัดต่ออาชีพที่เป็นชาวเร่ร่อนสัตว์ หากแก่นก็เชื่ออยู่ลึกๆ ในใจว่าอาชีพของเขาเป็นบาปไม่ใช่บุญ เหมือนเป็นพระ เขายอมรับในข้อนี้ และเชื่ออย่างไม่มีข้อสงสัยว่าเมตตธรรมนั้นคำจูนโลกอยู่เสมอ เพียงแต่เขาจะต้องคำจูนครอบครัว เมียและลูกอยู่ด้วย อันเป็นความรับผิดชอบที่สูงส่งเหมือนกับปู่ และพ่อได้กระทำต่อเขามา..."

(ขายชาติ : 110)

"...ผมมาเล่าให้แม่ฟัง แม่ตำทั้งครูและผม-เอ็งมันใจหายบ๊าย เห็นแก่เงินแค่หาบาท ถึงกับยอมก่อเวร ไปปลัดพรากพวกมันทำไมไอ้ครูบ้าไม่ปล่อยชะเองละ เอ็งมันบ้าพอกัน..."

(ขอทาน แมว และคนเมา : 20)

"... ผมนับถือศาสนาพุทธ เมื่อเป็นเด็กข้าก็เคยพาไปวัดบ่อยๆ บ้าสอนผมเสมอในเรื่องบาปบุญคุณโทษ ผมว่ามันเป็นบาปของเราที่มารบพุ่งกันเอง และไม่เชื่อในท้าวจุ่ม" ลีลาว่าเสียงเศร้า..."

(ลีลา ตะวันแจ้ง นวลนาง : 60)

"...ทะเลสร้างและทำลายชีวิตเช่นเดียวกับแผ่นดิน ผมสรุปนิทานของพ่อได้ อย่างนั้น เมื่อเติบโตในภายหลัง ทะเลเต็มไปด้วยบุญและบาป เช่น แมงกะพรุนกินสาหร่าย ปลาใหญ่กินแมงกะพรุน และฉลาม 'เจ้าทะเล' ไล่ล่าปลาทุกชนิด เป็นอาหารของมัน แต่ทว่า 'สิ่งใดกว่า' ที่ว่านี้เมื่อมันตายลงแล้วก็จะกลายเป็นอาหารที่สุติเศษโอหารของสัตว์เล็กๆ เหมือนกัน

แม้บอกว่าบาปกรรมจะต้องได้รับผลสนอง... เราฆ่าเขา เขาฆ่าเรา เราข่มเหงเขาเราต้องถูกข่มเหง..."

(โลกสีน้ำเงิน : 80)

"บาปกรรมนะเจ้า..." พระรุติงคองค์หนึ่งปักกลดอยู่บนเนินทราย เดินเข้ามาดูผมขณะที่กำลังไข่มไ้ท่อนติกระหน้าเจ้าแมงกะพรุนเหลวและอยู่ชายน้ำ...

(โลกสีน้ำเงิน : 29)

"...การฆ่าแมงกะพรุนจะเป็นบาปกรรมอย่างที่พระรุติงคสอนผมหรือไม่ผมไม่รู้ แต่วันหนึ่งผมก็ได้พบกับสิ่งน่าสงสัย..."

งานเทศกาลฤดูร้อน มีทหารกระโดดร่มลอยเว้งว่างจากท้องฟ้าตกทะเลตาย ศพ
 รุงรังด้วยสายร่ม ลอยเข้าฝั่งมาเกยค้างอยู่กับหาด คล้ายกับแมงกะพรุนติดแท่งและร่าง
 เชี่ยวช้าเริ่มเหลวละ

ผมนอนไม่หลับด้วยความหวาดหวั่น เมื่อคิดว่าทหารร่วมคนนี้ เมื่อตอนที่เขา
 เป็นเด็ก ๆ คงจะเคยกระหน่ำตีเจ้าแมงกะพรุนให้เหลวละมาแล้วละกระมัง..."

(โลกสีน้ำเงิน : 31-32)

จากตัวอย่างทั้งหมดที่ยกมาอย่างนี้ พอจะทราบทัศนคติของอัศศิริ ธรรมโชติได้ว่า
 เรื่องบุญบาปนี้เป็นสิ่งที่ทุกคนควรจะตระหนัก เพราะเป็นเรื่องจริงที่ใครทำผู้นั้นก็ย่อมได้
 รับผลด้วยตัวของเขาเอง

7.1.2 เวนกรรม

อัศศิริ เวนกรรมหรือกฎแห่งกรรม เป็นกฎของธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับ
 การกระทำของคน เวนกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากผลของการกระทำ ถ้าทำดีก็ย่อมได้รับผล
 ดี ถ้าทำชั่วก็ย่อมได้รับผลชั่ว กรรมใดใครก่อกรรมนั้นย่อมคืนสนอง ดังข้อความว่า

"...เมียมึงเป็นไฉวะ ดุ้ย?" เขาถาม

"เฮ้ย! ...ถามยังกะหมา..." เพื่อนไวยวาย

"แต่อืมม...เดี๋ยวมึงดูเอาเอง" เขาประคองเพื่อนลงจากรถเมื่อถึงบ้าน
 เกือบหายเมาเมื่อเห็นเมียเพื่อนยืนขวางประตู หน้าตาหลอนถมึงทั้งเหมือน
 นางยักษ์ขมุขี "ไม่ต้องหามันเข้ามาหรอก ทั้งแม่ง ! ไว้ตรงนั้นแหละ" เขา
 หัวเราะแยะ-แยะ "หัวเราะอะไร ชันไม่ได้พูดเล่นนะ ผัวเวรจันต้องปล่อย
 ให้ตะคริวมันจับท้องให้ตาย จะได้หมดเวรหมดกรรมกันซะทีกู..."

(เพลงสุรา : 64)

นอกจากนี้ อัศศิริ ยังได้แสดงทัศนะต่อการฆ่าสัตว์ ทรมาณสัตว์ ดังข้อความว่า

"...เมื่อกกลางดึกคืนที่แล้ว มีคนย่องมาที่บ่อไข่ของคมเจื่อนขาหน้าของเจ้า กระหายไปข้างหนึ่ง พวกเรารู้สึกเจ็บปวดแทนมันอย่างบอกไม่ถูก... เจ้ากระเอ๊ยแกคงจะ ทรมาณเหลือเกินแล้ว พวกเรารู้ว่าเขาเป็นใคร เขานอนร้องโอดโอยไปหลายหลังคาบ้าน ด้วยเนื้ออันเป็นพิษ แต่พวกเราไม่สนใจว่าเขาจะตายหรือไม่ หรือว่าทรมาณแค่ไหน ในใจ อันสาสมพวกเราแข่งให้เขาตายอย่างทุกข์ทรมานเสียด้วยซ้ำ..."

(โลกสีน้ำเงิน : 47-48)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าสัตว์ทุกตัวรักชีวิตเหมือนกับคนเรา มีความรู้สึกเจ็บปวด และทรมาณ แล้วในที่สุดของการทำบาปกรรมก็ได้ผลในชาตินี้ ดังข้อความว่า

"...เรื่องของบาปกรรมนะลูก มันเกี่ยวว่าคณอื่นมามาก จึงได้รับผลชั่วมั่ง กรรมตามสนองตามมันมาทันแล้ว" แม่บอกกับผม แม่เชื่อเรื่องบาปบุญ ย้ำสอนผมอยู่ เสมอ..."

(โลกสีน้ำเงิน : 77-78)

จากตัวอย่างข้อความที่ยกมานี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าอัศศิริ ธรรมโชติ เชื่อว่า เรื่องเวรกรรมจากการกระทำของคนนั้นมีจริง ฉะนั้นจะทำอะไรจึงต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ บ้าง เพราะสังคมไทยเราเป็นอยู่แบบสังคมพุทธ นับถือศาสนาพุทธ มีคุณธรรมประจำใจ เชื่อในกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

7.1.3 พระสงฆ์

ทัศนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนานี้ อัศศิริ ธรรมโชติ ได้เสนอไว้มากพอสมควร ตัวอย่างเช่น

ยกย่องพระว่าเป็นสูงส่งเป็นผู้มีบุญ

"...ไม่เหมือนคุณพ่อกี้ อยู่เมืองกรุงอร่ามเหลือเหมือนพระพุทธรูปเข้าไป
ทุกที คุณพ่อกี้ไม่แก่ สวยงามจับตาของบุญตาจริงๆ " คราวนี้บุญตาก็มกราบด้วยน้ำใสใจ
จริง..."

(ภาพฝัน : 51)

"...บุญตาก็มลงกราบอีก "หลวงพี่อย่าพูดอย่างนั้นนะ พี่มหาเป็นคนมีบุญกว่า
ใครในหมู่บ้าน ได้บวชเรียนสูง พลอยเป็นบุญของครอบครัวและหมู่บ้านของเรามากพอ
แล้ว..."

(ภาพฝัน : 51)

"...ในยามเช้าฟ้าสว่าง พระออกจากวัดเดินบิณฑบาตมาเป็นแถวเหยียดยาวราว
ทองคำเปลวสงบอยู่กับสายลมเช้า-สวยงามคล้ายภาพฝันที่บริสุทธิ์สะอาดตา

...เขาทรุดนั่งอ่อนโยน เกะเสาสะพานไว้แน่น, รอให้ขบวนพระผ่านไปก่อน
เขาจึงจะมีแรงเดินกลับไปถึงบ้านได้..."

(ภาพฝัน : 53)

ทัศนะที่ไม่ค่อยเหมาะสมสำหรับการประพฤติของพระสงฆ์

"...แมวทองแกมมาตลอดลูกทั้งไว้สี่ตัว ตรงหน้ากุฏิพระครูแก้ว-แมวสีขามีสี่ตัว,
พระครูนักเล่นหอย แทงเลข 44 ถูกไปหลายหมื่นบาท, แต่แกก็ยังใจร้ายต่อแมวอย่างไม่
เปลี่ยนแปลง ไม่เคยนึกเลียง ไม่ให้กินแม่มันแต่น้ำแต่น้ำ ข้าว ฆ่าให้ลูกศิษย์วัดจับลูกแมวไป
ปล่อยอีก-สมน้ำหน้า, ที่ต่อมาพระครูแก้วระทมทุกข์หมกมุ่นอยู่กับหอยที่ไม่เคยถูกอีกเลย,
เป็นพระที่ไม่มีใครคบหา-บ้าหอยและบ้าเหว..."

(ขอทาน แมวและคนเมา : 21)

7.2 ความเชื่อ

ความเชื่อโดยทั่วไปอาจแยกออกเป็น 2 แบบคือ ความเชื่อในศาสนาตามหลักพระคัมภีร์ คือความเชื่อที่ยึดถือตามคำสั่งสอนของพระศาสดา จะเชื่อตามกฎเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ และความเชื่อในศาสนาแบบชาวบ้านคือความเชื่อที่ผสมผสานความเชื่อในคัมภีร์กับความเชื่ออย่างอื่น จนชาวบ้านแยกกันไม่ได้ว่า ส่วนไหนมาจากคัมภีร์แท้ๆ ความเชื่อแบบนี้จึงมีลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากต้นตำรับเดิม แต่ยังมีเค้าของเดิม

(อมรา พงศาพิชญ์. 2533 : 262)

อัศศิริ ธรรมโชติ ได้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงความเชื่อของชาวบ้านในเรื่องต่าง ๆ ไว้ ดังเช่น

7.2.1 ความเชื่อทั่วไป

ในเรื่อง ผี โดยการเสนอผ่านแม่ที่มีความเชื่อตามค่านิยมโบราณในเรื่องการที่ผีมาเกาะอยู่ในบ้าน ดังคำสนทนาที่ว่า

"...อ้อ! ตำราหมอดู แม่อ่านแล้วหรือ เขาว่าไง" และเมื่อเห็นแม่ส่ายหน้า เขาก็อ่านเสียงดัง

"มาแต่ทนต์ทิศมีแต่ทุกข์
จะป่วยไข้ไม่ลูกไม่มีหาย
ถ้าอยู่ครบเจ็ดวันอันตราย
เจ้าผีร้ายนำแต่เคราะห์มาเกาะเรือน"

ที่คนโตเจียบเสียงลงด้วยแม่ตวาด "อ้ายเวรทะเล" ยังจะมาย้ำกันอีกนะ เอามาให้แม่มีแต่กังวลหนักขึ้น

"อย่าไปเชื่อมั่นเลยแม่ อ้ายตำราเองชวายนั่น" พี่คนโตอยากออกความเห็น "ฝั่งมันเห็นบ้านเราดี เป็นที่เหมาะที่จะทำรังอยู่สงบ คิดยังงี้ให้มันเป็นมงคลเป็นสิ่งดีก็ได้ นี่แม่..."

(ฝั่ง : 106)

ในด้านค่านิยมของคนนั้นอัศศิริ ธรรมโชติเสนอให้เห็นว่าในยุคปัจจุบันนี้คนให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าชีวิตของสัตว์ จึงทำลายมัน ฆ่ามันเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ดังเช่น

ในเรื่อง แมงเอ๋ยแมงทับ เสนอผ่านเด็กนักเรียนชายหญิงในโรงเรียนแห่งหนึ่งที่ครูเคยสอนให้เด็ก ๆ เมตตาต่อสัตว์มาก่อน ต่อมาครูได้สั่งให้ช่วยกันจับแมลงทับมาส่ง ในภายหลัง เด็ก ๆ นักเรียนรู้ว่าการที่ครูสั่งจับแมลงทับมาก็เพื่อนำปีกของมันไปทำพวงมาลา เพื่อการประกวด โดยหวังรางวัลตอบแทนดังคำบรรยายที่ว่า

"...ไกล ๆ เราก็เห็นสีเขียววาวเป็นมันวาววาว ไกล ๆ ตาของเรายังจับอยู่ที่สีเขียว นั้น สีชมพู แดง ขาว ของดอกไม้หอมล้อมเราไม่สู้ใส่ใจ

"พวงมาลา" ครูประจำชั้นสอนให้เราเรียกแต่ในใจเราคิดว่า มันเป็นพวงหรือดอกไม้ใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา

มันมีดอกไม้ปักร้อยสลัปสีเป็นรูปพาน พญานาคและตัวหนังสือชื่อโรงเรียน... ที่เกริดอันแวววาวของพญานาคนั้น คือปีกแมงทับที่พวกเราจับมา

ตาของเรากำลังแน่วอยู่ที่เกล็ดพญานาค ซึ่งสะดุดเด่นสวยงามที่สุดในพวงหรือเขียวมรกตสะท้อนแสงแดด มันผสมสีทองคล้ายสีทะเลน้ำลึกที่พระอาทิตย์ส่องยามเช้า..."

(แมงเอ๋ยแมงทับ : 103)

ความเชื่อของคนที่ทำร้ายแมลงแล้วมีบาปมาก เช่น

"...ครึ่งหนึ่งนานมาแล้ว ผมเตะแมวในบ้านจนกระเด็นร้องครวญคราง แม่เอ็ด ตะโร และดำผมไม่เลิก พร้อมแซ่ซึกหักกระดูกว่าผมจะต้องรับกรรม ที่ก่อบาปเช่นนี้- ผมเถียงกลับไปว่า นี่ผมเป็นลูกของแม่นะ ทำไมจึงมาแซ่ผม และเข้าข้างเจ้าแมวร้ายนี้ มันเป็นสัตว์ ผมเป็นคน แม่เห็นแมวดีกว่า ลูกที่รักได้อย่างไร? แม่ยิ่งโกรธผมหนัก ยกเชี่ยนหมากจะทุ้มผม..."

(ขอทาน แมว และคนเมา : 19)

"...มีชายคนหนึ่งเมาเหล้า เขากะโดดเข้าช่วยชีวิตแมวเอาไว้ ด้วยการเปิดปากแข่งปล่อยให้แมวหนีไป เขาตะโกน-พวกมึงเป็นบ้าไปหมดแล้ว ไอ้แมวตัวนี้ต้องตายแน่ฝนก็จะไม่ตก... ฮ่า! ฮ่า! ไอ้พวกบ้า แน่จริงมึงมาจับกุใส่ขังโบสถ์ไหมไปแทนแมวซิวะ!

ขบวนแห่นางแมวแตกกระเจิง ท่ามกลางเสียงหัวเราะของเด็ก ๆ พิธีถูกทำลายลงในท่ามกลาง เสียงสาปส่งชายชู้เมาที่ไม่ยอมเคารพกฎเกณฑ์ พิธีกรรม ผมซึ่งเป็นเด็กและไม่เคยผูกพันกับแมว ยังถอนหายใจ นึกขอบคุณชายชู้เมาคนนั้น..."

(ขอทาน แมว และคนเมา : 20)

"...ถัดเยื้องห่างออกไปหน่อยก็จะมีต้นไทรใหญ่ใบหนาทะมึนอยู่หน้ารั้ววัดที่จะมีพระพุทธรูปปางมาบักกลดอยู่บ่อยคนแถวนี้ไปขอหวยทั้งพระพุทธรูปและต้นไทร และแม้แต่พระพุทธรูปในโบสถ์ก็ยังมีคนไปขอหวยเมื่อ "วันของประชาชน" ใกล้จะมาถึง..."

"เจ้าประคุณของลูกเอ๋ย...ขอรูปที่ลูกข้างจุดไว้ใบเลขให้เด็ดขาดชะที แก้งนให้ลูกมั่งเกิด นี่โรงเรียนก็จะเปิดแล้ว คาเทอมให้น้องเบิร์ตยังไม่มีชักบาท..." เขาเคยเห็นหญิงแม่ของลูกคนหนึ่งก้มกราบองค์พระในโบสถ์แล้วนั่งจ้องมองก้านรูปใหม่อยู่นานจนมองเห็นเป็นตัวเลข..."

(วันพิเศษ : 68)

"...พวกเขายากเอามืด เอาจอบ พลั่ว เอาเชียง หม้อ กระทะ มั่งหมอน เสื้อ น้ำมัน พริกแห้ง รากไม้ และยาพื้นบ้าน 'ขึ้นเครื่องบิน' ไปด้วย ในขณะที่ครูบอกว่าหลายอย่างเป็น 'ของต้องห้าม' ทำให้พวกเขาเศร้า โดยเฉพาะกับยาพื้นบ้าน

"พวกเขาคงจะไม่ค่อยจะเชื่อใจยาสมัยใหม่นัก ยังกินยังรักษากันด้วยสมุนไพร ยาพื้นเมืองอยู่" เฒ่าเวียงบอกคนเฒ่าก็จนปัญญาที่จะเอามันไปด้วยได้..."

(เฒ่าเวียง นวลนาง : 68)

ครูสมศรีกลับจากการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านในวันหนึ่งเธอบอกกับศรี นวลลูกสาวสุดรักว่า "แม่ต้องขอยืมแมวแกว้นนะ เค้านอกว่าอีสาตีมันต้องตำราเป็นแมว ขาวหางยาว จะนำฝนฟ้ามาให้หมู่บ้านเราได้ แม่บอกปากให้เค้าแล้วเอาไปแท่นางแมว"

ศรีนวลเคยเห็น 'การแท่นางแมว' มาก่อน ทำสีหน้าเศร้าสร้อย

(แม่ศรีสงกรานต์ มหกรรมในท้องถิ่น : 115)

"...ผู้คนไปวัดพร้อมกับเสื้อผ้าสีใหม่และมีการเล่นสนุก มีงานฉลองใหญ่ในวัด แม่ก็คงจะไปทำบุญเหมือนอย่างเคย หัวปิ่นโตไปวัดแต่เช้าตรู่ เมื่อวันนั้นมาถึงและตกค่ำแม่ก็คงจะไปปิดทองพระอิฐฐานขอให้แม่ครอบครัวและลูกๆ อย่างเขาได้อยู่ปลอดภัยและสบาย ..."

(ยังชูก่อนจะเป็นอเมริกัน นวลน้อย : 45)

"...ตัวหนึ่งของครูจวงไม่ว่าจะเป็นพญายักษ์ มนุษย์ลิง และตัวตลกคือคนที่มีชีวิตอยู่...จึงมียักษ์หลายตัวที่เมื่อมาถึงบ้านไร่และทำให้คิดถึงเมียที่หาชีวิตไม่แล้ว...และครูจวงเชื่อว่าวิญญาณของเธอจะล่องลอยอยู่มาดูหนังด้วยฝีมือนายโรงผู้เป็นคู่รักสัตย์ชื่อ..."

(ครูจวง มหกรรมในท้องถิ่น : 127)

"...วัดพระศรีสองรักและเจดีย์เก่าแก่ทรงดอกบัวตระหง่านงามเมื่อยามแห่งน
 ้ามองทุกวันนี้คือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของผู้เฒ่าผู้แก่ที่มุ่งหน้ามากราบไหว้และบนบาน
 อธิษฐานและสำหรับหนุ่มสาวคือเครื่องหมายของความรักที่ปรารถนาใฝ่ฝันมาขอพร
 อธิษฐาน เมื่อครั้งลาวยังไม่เปลี่ยนแปลงมีคนจากลาวมากราบองค์พระธาตุอยู่ไม่ขาด..."

(ก่องแก้ววิไล นวลนวง : 29)

"...น้อยจำได้ แม้กราบไหว้พระบนหิ้งทุกครั้งก่อนออกจากบ้านไปขายของ "เจ้า
 ประคุณของลูกเอ๋ย...ขอวันนี้จงแคล้วคลาดอย่าให้ต้องถูกจับเลย" แม้ว่าต่อหน้าพวงมาลัย
 มะลิสดที่หอมกลิ่นควันธูปด้วยสีหน้าที่หมดแววรีนเริงผิดกับแต่ก่อนมาก..."

(สงครามและการต่อสู้ : 116)

"...เขาก้าวขึ้นที่นั่งคนขับ หลังจากหักท้ายกับนายท่าแล้วขับเสื่อสีฟ้าลวงพระ
 ออกจากเสื่อยึดคอกลมขึ้นจับหัวมองรูปหลวงพ่อบ้านป่าที่ติดหน้ากระจกรถ พลางเสย
 ผมสามครั้ง เหมือนอย่างที่ทำเป็นประจำ...แล้วนารถออกท่ามกลางเสียงสะท้อนของ
 เครื่องยนต์ยามเช้า เสียงเปรี๊ยะปรี๊ดของนกหวีดและเสียงกระแทกกันก๊อกกักในกระบอก
 ตัวของเด็กกระเป๋าวัยรุ่น..."

(รณเมธียะวแรก : 77)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้แสดงให้เห็นว่า อัศศิริ ธรรมโชติ พยายามนำเสนอความ
 เชื่อแบบต่างๆ ของคนในสังคมปัจจุบันซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ทุกคนย่อมหวังและต้องการมี
 ความสุขทางใจและความสบายทางกาย จึงต้องอยู่กับความคิดและความเชื่อดังกล่าว ซึ่ง
 เป็นความอิสระในความเชื่อของแต่ละคน

7.2.2 ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์

ความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์นี้ ปรากฏในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ แสดงให้เห็นว่า สภาพสังคมไทยโดยทั่วไปยังมีความเกี่ยวพันกับความเชื่อเหล่านี้อยู่มาก เฉพาะในด้านโหราศาสตร์นั้นกล่าวได้ว่า สังคมไทยได้ให้ความสนใจมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล มีการศึกษาและปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโหราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับดวงดาวทั้งนี้เพื่อจะทราบถึงผลในอนาคตว่าจะเป็นประการใด (อานนท์ อาภาภิรม.

2515 : 48)

‘...แต่แล้ววันหนึ่ง การมาถึงของซินแสก็ทำให้แม่มีความหวัง...

ซินแสชราใส่แว่นตากกรอบเงินอันเล็กกระจัดบนใบหน้ายาวรี มีหนวดเคราขาวสาลีเป็นประกายเช่นเดียวกับสีผม แกจับมือหอมบางของแม่พลิกดูลายมือที่เป็นเส้นสายยุ่งเหยิงก่อนส่งเสียงหัวเราะแหลมเล็ก สวนกับเสียงครางของต้นสนหน้าบ้านเข้าวันนั้น

‘วาสนาเจ้าแก่งหญิงดูช่างน่าวิตก’ ซินแสว่าพลางขยับแว่นตาและลูบคางที่มีเคราคล้ายแพะ ‘เขียนเทพเจ้าท่านกราดเกรี้ยวจึงลงโทษเจ้าแก่งหญิงด้วยการบันดาลเมฆหมอกปกคลุมเรือให้หลงอยู่กลางทะเล’ ซินแสหลับตาพึมพำขณะที่แม่ตกใจว่าแก่งรู้ได้อย่างไรในเรื่องเรือสินค้าที่หายไป

อย่างไรก็ตาม ซินแสยื่นแพแดงให้แม่ มีอักษรภาษาจีนเขียนด้วยหมึกสีดำ ปรากฏอยู่บนแพผืนนั้น แม่เสียเงินไปเพียงไม่กี่ร้อยบาทเป็นค่าทำนายทายทัก และแลกเปลี่ยนแพรเลี่ยนที่จารึกมนต์คาถาบนบานปวงเขียนเทพเจ้าให้ท่านหายโกรธซึ่ง แม่มีความหวังว่าเรือสินค้าจะกลับมา ดวงตาแม่สดใสสีหน้าแจ่มชื่นขึ้น ขณะที่เฝ้าพิชฐานให้ดอกโป๊ยเซียนที่หน้าบ้านบานและออกดอกมามากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ซินแสให้แม่เอาผ้าแพรห่มคลุมรอบกระดางต้นโป๊ยเซียนเสี่ยงทายว่า เมื่อใดที่มันออกดอกสูงสุดติดต่อกันแล้วหลายวันนั้นแหละ เขียนเทพเจ้าท่านพร้อมจะยกโทษให้และปล่อยให้เรือกลับมาพร้อมกับลมสินค้าในวันใดวันหนึ่ง...

(โป้ยเซียน : 108-109)

7.2.3 ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์

สำหรับความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์นั้น ตามสภาพความเป็นจริง สังคมไทย ยังมีความผูกพันเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์อยู่ไม่น้อย ดังที่อานนท์ อาภาภิรม (อานนท์ อาภาภิรม. 2515 : 51) ได้กล่าวไว้ว่าเรื่องราวของไสยศาสตร์ได้รับความนิยมเชื่อถือในสังคมไทยนับเป็นเวลาร้อยๆ ปีมาแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ไสยศาสตร์ได้มีบทบาทสำคัญและมีผลกระทบต่องานของไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เพราะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจสนับสนุนผู้มีอำนาจทางการเมืองและเพิ่มความจริงจังให้แก่ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเกี่ยวกับชีวิตคนไทย

ตัวอย่างที่ยกมานี้ พอจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นได้ว่า ไหราศาสตร์และไสยศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับสังคมไทยเป็นอย่างมากปัจจุบันเราก็คงพบเห็นว่ามีคนจำนวนไม่น้อยที่ยังมีศรัทธามั่นคงในเรื่องดังกล่าว กลุ่มบุคคลเหล่านั้นมีทั้งคนที่ได้รับการศึกษาน้อยจนถึงบุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงๆ แม้กระทั่งเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญของประเทศ ก็ยังมีการคาดการณ์และทำนายทายทักกันด้วยวิชาโหราศาสตร์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่าสังคมไทยผูกพันอยู่กับโหราศาสตร์และไสยศาสตร์อย่างแน่นแฟ้น

7.3 วัฒนธรรม

พระยาอนุมานราชธนได้ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" (พระยาอนุมานราชธน. 2516 : 93) ไว้ว่า "วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรม คือ การคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติและ

กิริยาอาการ หรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม ลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกันและ
สำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบประเพณี เป็นต้น วัฒน-
ธรรมคือ มรดกแห่งสังคมซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม"

ประสาธ หลักศิลา ได้ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" (ประสาธ หลักศิลา
2514 : 14) ไว้ว่า "วัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการพฤติกรรมทั้งหลายอันเกิดด้วยการเรียนรู้
ผู้คนในสังคมมนุษย์แต่ละแห่งย่อมมีพฤติกรรมเป็นแบบเดียวกัน พฤติกรรมเหล่านั้น
สามารถถ่ายทอดกันได้และวัฒนธรรมมิใช่เป็นของตายตัว แต่มีการเปลี่ยนแปลงได้"

จากความหมายของวัฒนธรรมข้างต้นนี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางประกอบ
การศึกษาในด้านวัฒนธรรมต่างๆ ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติได้ เพราะ
เรื่องสั้นดังกล่าวได้นำเอาความรู้สึก ความประพฤติดุลอดจนการกระทำของคนในสังคมที่
ผู้ประพันธ์ได้พบเห็นมาเขียนไว้ เท่ากับว่าได้นำเอาวัฒนธรรมบางประการมาเสนอไว้
นั่นเอง วัฒนธรรมที่ปรากฏจะเป็นวัฒนธรรมของชาวทะเล ชาวประมง เพราะผู้เขียนมี
ประสบการณ์ในถิ่นนั้นนานพอสมควร

วัฒนธรรมที่จะนำมากล่าวมีดังนี้

7.3.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี

"...คนเหล่านั้นมีวัยเท่ากับแม่ และมากกว่าเท่ากับป้า แล้วก็มากกว่านั้นวัย
ถึงย่าและยาย ตัวสั้นเตี้ยจั่นงก คนพวกนี้ เมื่อยังเป็นสาว เป็นชาวไร่ชาวนาอย่างแม่หรือ
เปลา และอะไรได้เกิดขึ้น ลูกหลานของยายไปอยู่ที่ไหนกันหมดหนา วันสงกรานต์ที่
ควรจะมีให้ทำบุญปิดทองกราบพระกลับต้องมาก้มกราบคนแปลกหน้า อยู่โดยไม่เลือกวัย
อย่างนี้ และแทนที่น้ำอบน้ำหอมจากลูกหลานอยู่กับบ้านในวันสงกรานต์ อันสนุก
กลับต้องมาตกทุกข์ทรมานอยู่กับเมืองหลวงอย่างที่เห็น อะไรเกิด
ขึ้นหนา..."

(หยดหนึ่ง...ในน้ำครำ : 93)

7.3.2 การละเล่น

เรื่องการละเล่นเพื่อความบันเทิงใจนี้ อานนท์ อาภาภิรม (อานนท์ อาภาภิรม. 2515 : 135) ได้ให้ทัศนะไว้อย่างน่าฟังว่า "เอกลักษณ์ประการหนึ่งของวัฒนธรรมไทยคือ ความสนุกสนาน ทั้งนี้กล่าวได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการด้วยกัน คือ ความเป็นไท และความอุดมสมบูรณ์ คนไทยจึงมีชีวิตอยู่ด้วยความสนุกสนาน เบิกบานใจ ลักษณะความสนุกสนานดังกล่าวมักจะแสดงออกด้วยการละเล่นประการหนึ่ง ด้วย "

ในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ได้กล่าวถึงการละเล่นต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยชอบความสนุกสนานรื่นเริง ดังปรากฏในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ในเรื่อง "แม่ศรี" สงกรานต์...ครูสมศรีแห่งโรงเรียนบ้านไร่มีลูกสาวแสนรักวัยเดียวกับเพชรและหย่องคู่ มีชื่อว่าศรีนวล เมื่อตรุษสงกรานต์มาถึง ลูกสาวมีเค้กสวยของครูสมศรีคนนี้ได้ทำให้ผู้เป็นแม่กระหิ้มยิ้มภูมิใจ ในการละเล่นอย่างหนึ่งเรียกว่า "เข้าทรงแม่ศรี" จักระบาราฟ้อน

ระนาดรัวมาจากวัดเสียงเย็นตามลมร้อนล่องไปตามริ้วบ้านเมื่อวันสงกรานต์ เริ่มปลุกผู้คนตามเรือนชานให้ตื่นตาแต่เช้า คนเฒ่าแก่สาวหนุ่มไปชุมนุมกันอยู่ในวัด ทำบุญเลี้ยงพระด้วยข้าวปลาอาหารและขนมมณเฑียรที่นำไปจากบ้าน เสื้อผ้าใหม่ในวันอันพิเศษนี้หลากหลายราวกับสีของดอกไม้ในฤดูมีกลิ่นหอมของควันธูป เปลวเทียนและน้ำอบน้ำปรุง..."

("แม่ศรี" สงกรานต์ มหกรรมในท้องถิ่น : 108)

"...เด็กๆวัยเพชร, หย่องคู่ และลำดัด นอกจากจะสนุกกับการละเล่นของผู้ใหญ่ ดังที่กล่าวมานี้แล้ว ในเทศกาลสงกรานต์พวกเขายังมีการละเล่นอันเป็นของเด็กโดย

เฉพาะด้วย เช่นการเล่น'เข้าทรงผีอิงอ่าง' ซึ่งเป็นเด็กผู้ชายและการเล่น'เข้าทรงผีแม่ศรี' เป็นของเด็กผู้หญิง..."

("แม่ศรี" สงกรานต์ มหกรรมในท้องทุ่ง : 110-111)

"...โรงเรียนปิด ได้เอาจรมของไม้ใหญ่และลานวัดมักจ่อแจไปด้วยเสียงของเด็ก ๆ ที่จับกลุ่มเล่นสนุก พวกเขาต้อนวัวออกไปไกลบ้านมากขึ้นพร้อมกับง่ามหนังสือที่พกไป ชุ่มยิ่ยนกที่พลัดหลงฟ้าและมองหาแม่ที่โผล่จากรูพื้นดิน ถ้าพบหนองคลองบึงที่มีน้ำมาก พวกก็จะกระโจนลงเล่นอาบความเย็นจากน้ำและแช่อยู่เป็นนาน และถ้าพบดงตาลหนาที่บ ก็จะไปแอบเล่นซ่อนหา-ดึงหญ้าแพรกมา 'ตีโก' เอาเมล็ดต้อยตึงจากฝักมาชุบน้ำลายใส่หัวกัน ให้มันแตกเสียงดัง..."

(เขาลูกทุ่ง มหกรรมในท้องทุ่ง : 103)

"...เด็ก ๆ ผู้หญิงเล่นกระโดดเชือก ไกวชิงช้าอยู่ใต้เงามะม่วงใหญ่ที่ออกลูกตก เขียว ส่วนเด็ก ๆ ผู้ชายพวกเขาจับกลุ่มห่างออกมาอยู่ใต้ชายคาโบสถ์กำลังแบ่งข้างเล่น ทางชื่อในการละเล่นที่พวกเขาเรียกว่า 'ขี่ม้าหาเจ้าเมือง..."

(ขี่ม้าหาเจ้าเมือง มหกรรมในท้องทุ่ง : 97-98)

"...ผู้คนหลังไหลมาจากที่ต่าง ๆ กันพาร่างกายอันหนาวสั่นและเสื้อผ้าหลากสี เข้าไปเบียดยัดเหยียดกันจนลานวัดเกิดไออุ่น-ลิเก'ออกแขก'แล้ว ละครชาตรีก็เริ่มเบิกโรง หนังสือตลกตัวฤๅษีก็เริ่มพึมพำสวดมนต์ และร่างนอกไร่วัดก็กำลังตึกคักด้วยเสียงนกหวีด เป่าจบไปแล้วหลายรอบ ฯลฯ รอบ ๆ โบสถ์มีพระกำลังป่าวประกาศด้วยสำเนียงเนิบนาบ เชิญชวนคนทำบุญ มีแต่คนเฒ่าแก่ที่หายเข้าไปในโบสถ์ที่จุงด้วยกลิ่นหอมของควันธูป เปลวเทียน..."

(งานวัด มหกรรมในท้องทุ่ง : 56)

"...บนพื้นดินมีฝูงเด็กวิ่งกรูกรียวส่งเสียงเฮอยู่ทุกครั้งที่ว่าวทะยานขึ้นสู่ท้องฟ้า พวกเขาผลัดกันส่งว่าว กระตุกและดึงสายป่านค่อยๆ ผ่อนและควบคุมให้มันส่ายเด่น ถลางตกลงมาเสียก่อน-ว่าวขึ้นไปนั่งอยู่บนฟ้าเหมือนม้าหมดพยศ และดูราวกับดวงดาว ประดับฟ้าเวลากลางวัน

ที่เหนือหลังคาบ้านบางหลังก็มีว่าวดุ้ยคู่ส่งเสียงร้องเหมือนดนตรี..."

(ลาก่อนบ้านไร่ มหกรรมในท้องทุ่ง : 134-135)

"...เย็นวันหนึ่ง...ของช่วงเวลาที่แล้วจัด, ขบวนแห่นางแมวมาบนถนนหน้าบ้าน พวกเขาจับแมวตัวหนึ่งใส่เชงใหญ่แล้วปิดทางออกไว้ สอดไม้คานหามแมวไปทุกหนทุกแห่ง ให้ผู้คนสาดน้ำใส่ขณะขับเพลงขอฝน แมวได้แต่ดิ้นรนและร้องเสียงคร่ำครวญ, ฝนก็ไม่ตกลงมา..."

(ขอทาน แมวและคนเมา : 20)

"...เทศกาลฉลองวันปีใหม่ของลาวกำหนดในฤดูร้อนที่กลางวันยาวและกลางคืนสั้นอยู่ในราวเดือนห้าที่ดวงจันทร์เริ่มขึ้น คนลาวจะสนุกอยู่ถึงสามวันสามคืนตามประเพณีโบราณที่สืบทอดกันมา-หมู่บ้านถิ่นก็เช่นกัน

คนลาวเชื่อว่า เมื่อถึงวันสิ้นปี เทพธิดาแห่งปีเก่าจะอำลาจากไปให้แก่เทพธิดาองค์ใหม่มาแทนที่ งานบุญงานฉลองนั้นจัดขึ้นเพื่อส่งและต้อนรับเทพธิดาทั้งสองที่จะนำความสุขมาแก่คนลาวทั้งหลาย

วันแรกของปีใหม่เรียกว่า "วันเทพธิดาจาก"...

จันทร์หา อ่อนศรี มาช่วยหนุ่มเวียงกวาดถูเรือนและชำระล้างห้องที่อยู่เสีย สะอาดสะอ้านก่อนจะถือขันเงินใส่น้ำหอมมาชวนเขาไปสรงน้ำพระในวัด

วันที่สองของปีใหม่เรียกกันว่า "วันเนา"..."

(เฒ่าเวียง นวลนาง : 81)

"...หนุ่มๆ สาวๆ ที่แรงงานหนักมาแต่วัน อาบน้ำทำสมาธิในยามค่ำไม่หวั่นไหว และต่างแต่งตัวสวยพั่งด้วยกลิ่นหอมของน้ำอบ พวกผู้หญิงใส่ชุดและเสื้อผ้าสีสด ส่วนใหญ่ไม่เกล้ามวยก็ถักเปียห้อยร้อยโบดูเรียบๆ ง่าย ๆ ซึ่งต่างจากพวกผู้ชายคนหนุ่มของบ้านไร่, พวกเขาส่วนใหญ่ใส่กางเกงทรงสวย หวีผมตั้งอาบน้ำมันและสวมรองเท้ามันปลาบที่เฝ้าขัดมาแต่บ้าย-สันสูงเฉียดหัวคันทนา..."

(งานวัด มหกรรมในท้องทุ่ง : 55)

ตัวอย่างที่ยกมากล่าวนี้แสดงว่า อัคริ ธรรมโชติได้พยายามนำเสนอเกี่ยวกับการเล่นต่างๆ ของเด็ก การแสดงวัฒนธรรมประเพณีซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านธรรมดา เป็นการแสดงถึงว่า วัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่นในสังคมชนบท

บทที่ 3

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวិเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของ อัครศิริ ธรรมโชติ ได้วิเคราะห์จากเรื่องสั้นจำนวน 105 เรื่อง จากหนังสือรวมเล่มจำนวน 16 เล่ม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาโลกทัศน์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ อัครศิริ ธรรมโชติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองประกอบกันและเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ศึกษาผลงานของอัครศิริ ธรรมโชติ ทุกประเภท และรวบรวมผลงานประเภทเรื่องสั้นจากหนังสือรวมเรื่องสั้นจำนวน 16 เล่ม ตามรายชื่อในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า
2. เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติและผลงานของอัครศิริ ธรรมโชติ จากตำราและเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า
3. ศึกษาและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เรื่องสั้น และการศึกษาโลกทัศน์ เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์

4. วิเคราะห์โลกทัศน์ของ อัคริ ธรรมโชติ ในด้านต่างๆ ดังนี้
 - 4.1 โลกทัศน์ที่มีต่อการเมืองการปกครอง
 - 4.2 โลกทัศน์ที่มีต่อการศึกษา
 - 4.3 โลกทัศน์ที่มีต่อเศรษฐกิจ
 - 4.4 โลกทัศน์ที่มีต่อชีวิตมนุษย์
 - 4.5 โลกทัศน์ที่มีต่อการประกอบอาชีพ
 - 4.6 โลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 4.7 โลกทัศน์ที่มีต่อศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม
5. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาวิเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของ อัคริ ธรรมโชติ จำนวน 105 เรื่อง ตามจุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

อัคริ มีโลกทัศน์ต่อการเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ ชีวิตมนุษย์ การประกอบอาชีพ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศาสนา ความเชื่อและวัฒนธรรม ดังนี้ โลกทัศน์ต่อการเมืองการปกครองอัคริมีทัศนะว่าการปกครองแบบกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นดีกว่าแบบรวมอำนาจ เพราะทำให้ผู้นำได้ใกล้ชิดกับประชาชน สามารถเข้าถึงปัญหา และแก้ไขปัญหาได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ ทั้งยังทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคม

โลกทัศน์เกี่ยวกับการศึกษา อัคริมีทัศนะว่าบุคคลผู้ที่ได้รับการศึกษาย่อมประสบความสำเร็จมากกว่าบุคคลผู้ที่มีที่การศึกษาน้อย คนที่ไม่มีการศึกษาก็จะประกอบอาชีพตามบุญยาตายาย ไม่มีการพัฒนาไปสู่อาชีพที่ดีกว่า

โลกทัศน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ อัสศิริมิโลกทัศน์ว่าการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นผลทำให้สภาพทางด้านจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไป โดยทำให้คนยึดในวัตถุมาก และมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น

โลกทัศน์เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ อัสศิริมิโลกทัศน์ว่า ชีวิตมนุษย์ไม่ต่างอะไรไปจากสัตว์ที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตนเอง เมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ ทุกคนย่อมมีหนทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการของตน คุณค่าของมนุษย์ไม่ได้อยู่ที่ความร่ำรวยแต่อยู่ที่ความดีงามที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น

โลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อัสศิริมิโลกทัศน์ว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มาก ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนา อัสศิริมิโลกทัศน์ว่า การยึดมั่นในศาสนาไม่ใช่หนทางแห่งการพ้นทุกข์ แต่การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาคือหนทางแห่งการพ้นทุกข์

โลกทัศน์เกี่ยวกับความเชื่อ อัสศิริมิโลกทัศน์ว่า บุญบาป เวรกรรมมีจริง ใครทำอย่างไรย่อมได้รับผลอย่างนั้น ซึ่งตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

โลกทัศน์เกี่ยวกับวัฒนธรรม อัสศิริมิโลกทัศน์ว่าวัฒนธรรมสามารถแก้ไขปัญหาของสังคมได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์โลกทัศน์นี้ในเรื่องสั้นของอัสศิริ ธรรมโชติ พบว่า เป็นวรรณกรรมที่เสนอโลกทัศน์เกี่ยวกับสังคมทั้งในด้านบวกและด้านลบ อัสศิริ ธรรมโชติ เสนอโลกทัศน์ในด้านบวกว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมควรมีคุณธรรมคุณค่าของมนุษย์อยู่ที่คุณความดีที่มีอยู่ในตัวบุคคล และสามารถเอาตัวรอดในการดำรงอยู่ในสังคมได้แม้สภาพธรรมชาติจะแร้นแค้นก็ตาม อัสศิริ ธรรมโชติ เสนอโลกทัศน์ทางสังคมด้านลบว่า มนุษย์เอาเปรียบกัน ไม่มีความจริงใจต่อกัน

อัศศิริ ธรรมโชติ เสนอโลกทัศน์ ในด้านชีวิตว่าเป็นสังฆธรรม คุณสมบัติมีอยู่ในตัวของมนุษย์อย่างครบถ้วน กล่าวคือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ทั้งด้านดีและเลว ทุกชีวิตมีการดิ้นรนต่อสู้เพื่อการอยู่รอดในสังคม ต้องพัฒนาตัวเองเพื่อให้ก้าวทันกับการพัฒนาสังคม การอยู่ในสังคมต้องรู้จักช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันเพื่อสังคมจะได้สงบสุข

อัศศิริ ธรรมโชติ เสนอโลกทัศน์ ในด้านอาชีพว่าทุกอาชีพมีความสำคัญเท่าเทียมกัน บุคคลมิได้ยึดมั่นในอาชีพของตนตลอดไป ย่อมมีการเปลี่ยนอาชีพไปตามสภาพดินฟ้า อากาศ วรรณกรรมเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ จะเสนออาชีพทำการประมง เป็นส่วนมาก อาชีพอื่นๆ ที่กล่าวถึงก็มีอาชีพนักมวย อาชีพครู อาชีพขอทาน เป็นต้น

ในด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อัศศิริ ธรรมโชติ เสนอโลกทัศน์ว่า ธรรมชาติทางทะเลเป็นธรรมชาติที่สวยงามเป็นทัศนียภาพที่สวยงาม แต่มาบัดนี้ความสวยงามเหล่านั้นถูกทำลายลงเพราะคนมีเงิน ทำให้ความเจริญทางวัตถุหรือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในด้านอุตสาหกรรม ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาโลกทัศน์ในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ในครั้งนี้ยังมีเรื่องที่น่าจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ ในด้านอื่นๆ อีกเช่น

1. ควรศึกษาในด้านองค์ประกอบของเรื่องสั้น เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร เป็นต้น
2. ควรศึกษาศิลปะการใช้ภาษาของอัศศิริ ธรรมโชติ เนื่องจากมีความเด่นในการใช้ภาษามาก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กู่หล้า บัณฑิตมาส. วรรณกรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
- _____. วรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์ ชุดที่ 1. เอกสารประกอบคำบรรยาย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป. อัดสำเนา
- เจตนา นาควิริยะ. "วรรณกรรมในชีวิตไทย" อักษรศาสตร์. 16 (5) ; 2536 - 2537.
- เจือ สตะเวทิน. การใช้ภาษาระดับปริญญา. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2518.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2518.
- จำเริญ แสงดวงแข. โลกทัศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก. สงขลา : ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมของภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2523.
- ชวน เพชรแก้ว. การศึกษาวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : มงคลการพิมพ์, 2521.
- ขวลิต เสถียรพัฒนาพงศ์. "ป่าชุมชนแม่ทา : เกษตรทางเลือกสู่แนวพัฒนาแบบยั่งยืน และสมดุล," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 40 (43) : 20 ; มีนาคม - เมษายน 2537.
- ชลธิรา กัดดออยู่. การใช้ภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2511.
- ชลธิรา กัดดออยู่ และคนอื่นๆ. การใช้ภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2517.
- นพ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. ปรากฏการณ์นวนิยาย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยาอินเตอร์เนชันแนล, 2519.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. วิเคราะห์วรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2517.

- _____ . แนะแนวทางการศึกษาวรรณคดี. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์, 2518.
- _____ . "หัวเลี้ยววรรณคดีไทย," วรรณไวทยาภรณ์ฉบับวรรณคดี. โครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.
- ปริญญา ฤทธิ์เจริญ. การศึกษาเชิงวิเคราะห์งานเขียนของนิมิตร ภูมิถาวร. วิทยานิพนธ์
อม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- ประกิจ จันตะเคียน. วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสั้นของอาจินต์ ปัญจพรวงศ์.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2524. อัดสำเนา.
- ประทีป เหมือนนิล. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์, 2519.
- _____ . วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์,
2523.
- _____ . วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสั้นของมนัส จรรยงค์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ประเวศ วะสี. "ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมทั้ง
หมดรวมกัน," มติชนสุดสัปดาห์. 15 (744) : 31-33 ; พฤศจิกายน 2537.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. ภาษากับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. 2522.
- ปัญญา บริสุทธิ์. โลกทัศน์ของคนไทยวิเคราะห์จากวรรณกรรมคำสอนสมัยสุโขทัย.
กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
- ไพโรจน์ บุญประกอบ. วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมในช่วง 14 ตุลาคม
2516 - 6 ตุลาคม 2519. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ปิญญา กองทอง. ลักษณะ "ก้าวหน้า" ของเรื่องสั้นในช่วง พ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2516.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528. อัดสำเนา.

มงคล พูนเพิ่มสุขสมบัติ. วิเคราะห์เรื่องสั้นของอิศรา อมันตกุล. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

โมรี ชื่นสำราญ. นิเทศภาษาและหลักการเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

_____. เอกสารประกอบการสอนไทย 101 : ทักษะความรู้ทางภาษา. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

รัญจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมวิจารณ์ ตอนที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

ดวงกมล, 2521.

รัญจวน อินทรกำแหงและคณะ. การอ่านและการพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์, 2520.

рінฤทัย สัจจพันธ์. ความรู้ทั่วไปทางภาษาและวรรณกรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.

_____. วรรณกรรมปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

2526.

เรณู มหาวนา. ภาพสะท้อนสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในเรื่องสั้นของนิมิตร

ภูมิถาวร. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พิษณุโลก, 2529. อัดสำเนา.

ลาวัณย์ สังขพันธ์านนท์. ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นร่วมสมัย. ปริญญาณิพนธ์

กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2529. อัดสำเนา.

วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์. "โลกทัศน์มองจากกีฬาและการละเล่นของเด็ก," วารสารวัฒนธรรม

ไทย. 32 - 35 ; เมษายน 2524.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :

แพร่พิทยาอินเตอร์เนชันแนล, 2518.

วิพุธ โสภวงศ์. การอ่านและการพิจารณาวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : องค์การคำของ

ครูสภา, 2525.

วิภา กองกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช. การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว. วนิชย์กุล.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534.

สมเจตน์ แสงคำ ณ เวียงคำพู่ " เหตุเกิดจาก ก.ตร. ถึงดุลยภาพทางสังคม,"

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 40 (35) : 14-125 ; มกราคม-กุมภาพันธ์ 2537.

สมบัติ จันทรวงศ์. "โลกทัศน์ของสุนทรภู่," ศิลปากร. 2 (2) : 172 - 211 ; เมษายน -
มิถุนายน 2521.

สมบัติ จันทรวงศ์ และชัยอนันต์ สมุทวณิช. "โลกทัศน์ทางการเมืองของสุนทรภู่,"

ความคิดทางการเมืองและสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา, 2523.

สมหมาย วงษ์ตระกูล. "การเขียนเรื่องสั้น," การศึกษารุณเทศมณฑล. 11 (5) :

มีนาคม 2530.

สโมสริศปวรรณกรรม ใน ศิลปวัฒนธรรม. 15 (1) พฤศจิกายน 2536.

สิทธิ บุตรอินทร์. โลกทัศน์ชาวไทยล้านนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2523.

สิทธา พินิจภูวดล. ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วน
ท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2515.

สิทธา พินิจภูวดลและคนอื่นๆ. การเขียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2516.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. นักเขียนหนุ่ม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิคเนต, 2518.

_____. "ความเป็นมาและกลุ่มความคิดของเรื่องสั้น," ใน ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย.

กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2518.

สุดารัตน์ เสรีวัฒน์. วิวัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทยตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ. 2475.

เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 212 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู,
2522.

สุธารัตน์ พงษ์แก้ว. การวิเคราะห์โลกทัศน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมของอังคาร

กัลยาณพงศ์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

สุวิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. การอ่านและพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,

2520.

_____. โลกทัศน์ชาวไทยภาคใต้. สงขลา : ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2521.

_____. วรรณคดีและวรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา, 2507.

_____. วรรณคดีวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุพรรณี วราทร. ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์,

2519.

สุพรรณี โกศลวัฒน์. วรรณกรรมหลักและวิธีการ. เชียงใหม่ : ภาควิชาภาษาอังกฤษ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530.

สุภา ศาตวรณ. วิเคราะห์เรื่องสั้นของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. พระอภัยมณี การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ :

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2518.

เสรีयरโกเศศ (นามแฝง). การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ครุสภา, 2507.

อนุমানราชชน, พระยา. วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทย. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา,

2516.

อภิชัย พันธเสน. "โรงเรียนเพิ่มผลผลิตภาพชุมชน," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39 (48) :

34-35 ; พฤษภาคม 2536.

อัศศิริ ธรรมโชติ. ขอมาน แมว และคนเมา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์,

2536.

- _____ . ขุนทอง เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2538.
- _____ . งามแสงเดือน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2536.
- _____ . ชีวิตคือวัยอันหวานพัน. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน, 2534.
- _____ . ดาราลับฟ้า. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน, 2531.
- _____ . บ้านริมทะเล. กรุงเทพฯ : วลี, 2527.
- _____ . ทะเลร้างลมโศก. กรุงเทพฯ : ก ไก่, 2535.
- _____ . ทะเลและกาลเวลา. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน, 2534.
- _____ . นวลน้อย. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน, 2537.
- _____ . มหกรรมในท้องทุ่ง. กรุงเทพฯ : แมงกั๊บ, 2535.
- _____ . โลกสีน้ำเงิน. กรุงเทพฯ : สู่ฝัน, 2528.
- _____ . สหายร้าย (ขอบฟ้าทะเลกว้าง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แมงกั๊บ, 2536.
- _____ . หลายๆครั้งในชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แมงกั๊บ, 2535.
- _____ . เหมือนทะเลมีเจ้าของ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แมงกั๊บ, 2536.
- อานนท์ อาภาภิรม. มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บำรุงนุกุลกิจ, 2515.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ชีวประวัติและผลงานของอัศศิริ ธรรมโชติ

กำเนิด

อัศศิริ ธรรมโชติ เกิดเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พุทธศักราช 2490 ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นลูกคนสุดท้องในครอบครัว บิดาชื่อนายเชื้อม มารดาชื่อนางกิ่ง อาชีพหลักของครอบครัวเป็นชาวประมง มีพี่น้องทั้งหมด 3 คน คือ

1. ชะลออม ธรรมโชติ
2. ไชยวัฒน์ ธรรมโชติ
3. อัศศิริ ธรรมโชติ

การศึกษา

อัศศิริ ธรรมโชติ เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนไกลกังวล ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงของอำเภอหัวหิน ครั้นสอบตกชั้นมัธยมปีที่ 5 จึงหยุดเรียน 1 ปี จากนั้นจึงเดินทางมาศึกษาต่อที่โรงเรียนผดุงศิษย์วิทยา และเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2510

จากนั้นจึงไปสมัครสอบเข้าศึกษาต่อที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่สอบเข้าไม่ได้ จึงหันเหชีวิตไปทำงาน และได้กลับเข้ามาศึกษาต่ออีกครั้งเมื่อสอบเอ็นทรานซ์เข้าศึกษาที่ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เมื่อ พ.ศ. 2513 จนกระทั่งศึกษาจบนิติศาสตร์เมื่อ พ.ศ. 2517

๑

การทำงาน

เมื่อครั้งสมัครเข้าศึกษาต่อที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ได้ จึงไปสมัครเป็นลูกจ้างชั่วคราว ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นเวลา 2 ปี ช่วง พ.ศ. 2510-2512 โดยรับหน้าที่ไปทำแผนที่ตามโครงการทำสำมะโนประชากรตามจังหวัดต่างๆ เช่น จังหวัดสกลนคร นครพนม เพชรบูรณ์

พ.ศ. 2515 สำเร็จการศึกษา ก็ได้ลงทุนร่วมกับเพื่อนๆที่เคยเล่าเรียนมาด้วยกัน ทำนิตยสารรายสัปดาห์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์ ภายใต้ชื่อ หนังสือ หรือ แมงมุม แต่ก็ประสบกับการขาดทุน จนกระทั่งเลิกกันไปเลยทีเดียว

จากนั้นก็ได้เข้าไปทำหนังสือ ประชากร ที่ค่าย บี. อาร์ แล้วย้ายมาทำหนังสือพิมพ์ ประชาชาติ จนกระทั่งเข้ามาประจำอยู่ที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน ระยะแรกทำข่าวการเมือง ก่อนจะโยกย้ายมาเขียนหน้าบันเทิง และบทความต่างๆ พร้อมกับเป็นผู้คัดเลือกเรื่องสั้นตีพิมพ์ที่สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ อัคริทธิ ธรรมโชติใช้เวลาอยู่ที่สยามรัฐประมาณ 7 ปี จึงลาออกไปทำหนังสือพิมพ์มาตุภูมิระยะหนึ่ง ก่อนที่จะย้ายไปทำนิตยสารรายสัปดาห์สู่อินเตอร์เป็นเวลา 3 ปี แล้วกลับเข้ามาทำงานที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐอีกครั้งจนกระทั่งปัจจุบันนี้

เกียรติคุณ

สมัยเรียนอยู่นิเทศศาสตร์ เขียนเรื่องสั้น "สำนักพ่อเฒ่า" ได้รับรางวัลที่ 3 ของรางวัลลับพลามาตี

รางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรท์) จากชุด " ขุนทอง เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง " ปี พ.ศ. 2524

รางวัลชมเชยวรรณกรรมเยาวชนในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จากชุด " โลกสีน้ำเงิน " ปี พ.ศ. 2529

รางวัลวรรณกรรมเยาวชนดีเด่นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จากชุด " มหกรรมในท้องทุ่ง " ปี พ.ศ. 2530

รางวัลชนะเลิศวรรณกรรมบัวหลวง จากชุด " ขอทาน แมว และคนเมา " ปี พ.ศ. 2532

นามปากกา

ชะลอม

ผลงานการประพันธ์

1. ชุนทอง เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง	พ.ศ. 2521
2. ทะเลและกาลเวลา	พ.ศ. 2524
3. เหมือนทะเลมีเจ้าของ	พ.ศ. 2524
4. ขอบฟ้าทะเลกว้าง	พ.ศ. 2525
5. ฟุตบอลบ้านนอก	พ.ศ. 2526
6. ดาราลับฟ้า	พ.ศ. 2526
7. บ้านริมทะเล	พ.ศ. 2527
8. โลกสีน้ำเงิน	พ.ศ. 2528
9. งามแสงเดือน	พ.ศ. 2529
10. มหกรรมในท้องทุ่ง	พ.ศ. 2530
11. ขอทาน แมว และคนเมา	พ.ศ. 2531
12. นวลน้อย	พ.ศ. 2531
13. ผู้หญิง คนแก่ เด็ก แมว และผม	พ.ศ. 2531
14. ชีวิตคือวัยอันผ่านพ้น	พ.ศ. 2532
15. หลายๆ ครั้งในชีวิต	พ.ศ. 2533
16. ทะเลร่ำลมโลก	พ.ศ. 2535
17. บทความชุด " มโนสาเร่ "	
18. บทความชุด " เสือกระดาศ "	
19. บทความชุด " กวางดงหงส์บิน "	

20. เด็กเอ๋ยเด็กน้อย

21. มากับสายลมร้อน

ภาคผนวก ข

บทสัมภาษณ์อัศศิริ ธรรมโชติ จากเอกสารต่างๆ

ตอนนี้เขียนอะไรที่ไหนบ้าง

เป็นคอลัมนิสต์ให้สยามรัฐรายวันสัปดาห์ละ 3 ชิ้นและเขียนที่สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์อาทิตย์ละ 1 ชิ้น ส่วนพวกวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นแทบไม่ได้เขียน เกือบสองปีมาแล้วที่เขียนเรื่องสั้นได้แค่สองสามเรื่อง ที่จำได้ก็เขียนให้กับหนังสือระติของแคทลียา และเขียนให้หนังสือหยินของคุณจิตตา กลิ่นสมุทร เพราะการทำงานที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์เมื่อมารับผิดชอบการบริหารด้วยรู้สึกว่าเป็นเรื่องยุ่งเกินไปเลยคิดว่าหยุดการเขียนเรื่องสั้นไว้ก่อน อย่างไรก็ตามผมมีความคิดอยู่ว่าจะพยายามหาสไตล์แปลกๆมาเขียนเรื่องไว้สักชุดหนึ่ง แต่ตอนนี้ต้องขอเวลาไว้สักกระยะหนึ่ง ผมคิดว่าเมื่อพ้นจากหน้าที่บ.ก.ก็คงพอจะมีเวลา

สไตล์แปลกใหม่ที่คุณว่านั้นจะเป็นอย่างไร

ผมคิดว่าเรื่องสั้นทุกวันนี้มันเก่าไปยังไม่มียอะไรที่แหวกออกไปจากความจำเจ ผมเลยต้องหาอะไรสักอย่าง อาจจะเป็นกรรมวิธีหรือว่าเขียนเรื่องใหม่ ๆ ที่แหวกออกไปจากสิ่งที่เคยเขียนมาแล้ว แต่ก็คงเอาแน่ไม่ได้ เพราะเรื่องสั้นที่เขียนส่วนใหญ่นั้นเกิดมาจากความอยากเขียนอีกอย่างผมก็เป็นนักเล่าเรื่อง พอไปเจออะไรที่มันประทับใจหรือสะกิดใจผมก็อยากจะเล่า อาจจะเป็นเรื่องสนุกสนาน ทุกข์โศกหรืออะไรก็ตาม แต่สำหรับตอนนี้ความรู้สึกที่อยากจะเล่ามันมันเฉย ๆ ไปแล้ว อยากจะทำเรื่องที่มันแปลกใหม่ออกไปบ้าง เคยคุยกับไพโรธินทร์ ขาวงาม ว่าอยากเขียนเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน อย่างเช่นเรื่องปลาบู่ทอง หรือหลวิชัยคำวิ นายทูกางหรือนายขี้มูกมากอะไรพวกนี้ ถ้าลัทธิศึกษาอยู่ อาจจะทำมาเป็นรูปแบบเรื่องสั้น โดยจะคงพล็อตเรื่องไว้ แต่คิดแบบสมัยใหม่ เพราะนิทานไทยนั้นมันให้ข้อคิดและสาระประโยชน์ แต่ไม่มีวิญญูณ ไม่มีความรู้สึกนึกคิด ผมก็จะใส่เข้าไป

ที่บอกว่าเรื่องสั้นปัจจุบันไม่มีเรื่องใหม่ ๆ เกิดขึ้น หมายความว่าอย่างไร

คือเรื่องที่น่ามาเล่ามันเป็นเรื่องที่คล้ายๆกัน ต่างกันที่มุมมอง ผมหมายความว่าเรื่องที่เราเขียนนั้นเกี่ยวกับคนยากจน หรือชาวไร่ชาวนาสามัญชนทั่วไป เพียงแต่ว่ามันเป็นปัญหาที่ซ้ำซากไม่จะเป็นปัญหาของการถูกทอดทิ้ง ปัญหาของความยากจนมันมีอยู่ไม่ก็ปัญหาแล้ว นักเขียนก็วนอยู่เช่นนี้

ปัญหาที่วนเวียนของนักเขียนในปัจจุบัน เป็นปัญหาเดียวกันกับงานเขียนคุณเห็นด้วยหรือไม่ เพราะสังเกตจากรื่องสั้นของคุณแทบทุกเรื่อง ตัวละครจะมีอยู่ไม่กี่อาชีพ เช่น โสเภณี ทหารชั้นผู้น้อย กรรมกร ชาวประมง เป็นไปได้หรือไม่ที่งานเขียนต่อไปของคุณจะหลีกเลี่ยงตัวละครที่เคยปรากฏมาแล้ว

อาจเป็นเพราะว่าผมไม่ค่อยรู้จักตัวละครอื่น ๆ ผมจึงไม่พยายามที่จะเขียนถึงคนที่ตัวเองไม่รู้จัก เพราะกลัวจะไม่ให้เป็นธรรมชาติแก่พวกเขา ส่วนเรื่องที่เคยเขียนมานั้นส่วนใหญ่เป็นประสบการณ์เสี้ยวรอยละแปดสิบ หรือจินตนาการขึ้นจากสิ่งที่พบเห็น ส่วนที่จะคิดขึ้นเองนั้นมีอยู่น้อย เพราะไม่รู้จัก เมื่อไปเขียนถึงพวกเขาไม่ว่าจะเป็นพวกนายธนาคาร กลุ่มไฮโซฯ อย่างน้อยก็ต้องศึกษาหรือเข้าไปใกล้ชิด ถึงผมจะมีเพื่อนเป็นนักธุรกิจหรือเศรษฐี ผมก็ไม่ใกล้ชิดพอที่จะไปเขียน และชีวิตของเขามันมีความสนุกโลดโผนซึ่งผมไม่ประทับใจ และไม่อยากเขียน

เป็นไปได้ไหมที่นักอ่านจะได้พบกับตัวละครในเรื่องสั้นของคุณต่าง ๆ ออกไปจากที่เคยได้อ่าน

อาจเป็นไปได้ถ้าผมเกิดความรู้สึกอยากจะเขียน สมมุติว่ามีชีวิตของนักธุรกิจ คนหนึ่งที่ผมรู้จักดี โลดโผนโจนทะยานหรือผันผวน ถ้าอยากก็จะเขียน ผมว่านักเขียนมัน ขึ้นอยู่กับความรู้สึกว่าอยากหรือไม่อยากเขียน

กลวิธีในการนำเสนอของคุณจะเปลี่ยนไปจากที่เคยเขียนไหม

นักเขียนมันเหมือนนักมวยต้องมึนสไตล์ของตัวเอง สไตล์นี้เป็นท่วงทำนองและ เป็นตัวของเรา มันคงจะดันออกไปไม่ได้ เพราะถ้าเรามีแต่ไปคิดสไตล์อะไรใหม่อยู่เรื่อย มันก็คงไม่ใช่ตัวเรา

เคยมีความคิดใหม่ว่าจะต้องเขียนนิยายหนาๆขึ้นมาสักเล่มหนึ่ง

เคยแต่ชีวิตผมมันไปเรื่อย ๆ ได้แต่คิดฝันและนั่งคุยในวงเหล้าเท่านั้น ผมเคย เขียนนิยายอยู่เล่มสองเล่มแต่มันก็เป็นนิยายในลักษณะกึ่งเรื่องสั้นเท่านั้น หรือเป็นเรื่อง สั้นขนาดยาวแต่นิยายจริง ๆ ก็มีความฝันที่จะเขียน ผมเคยตามไปกับพีเพิ์นาวรัตน์ (พงษ์ไพบูลย์) ไปเขียนแผ่นดินได้ไปเห็นหมู่บ้าน แม่น้ำ ภูเขา ป่า ผมก็เลยมีความคิด ว่าในประเทศของเรา เรายังเห็นภูเขา แม่น้ำ แผ่นดิน หมู่บ้านน้อยอยู่ เราไม่น่าจะต้อง ไปถึงต่างประเทศ เราน่าจะสัมผัสถึงสิ่งเหล่านี้ถ้ามีโอกาสไป ไปทางรถไฟ รถยนต์หรือ อะไรก็ตามแล้วให้สิ่งที่เราประสบพบเห็นนั้นเป็นพล็อตเรื่องอาจพบว่าในขณะที่ยังคมเมือง มันเป็นนิสส์ หรือเป็นโลกาภิวัตน์ บ้านนอกอาจเป็นสังคมที่ล้าหลัง อาจมีเรื่องเปรียบ เทียบได้มากมาย เขียนชีวิตคนไทย แผ่นดินในประเทศไทย ไม่ต้องไปหาพล็อตเรื่องที่ ไหน เจอะเจอแล้วก็เอามาเรียบเรียงแล้วก็ถือกล้องถ่ายรูปไป หน้าที่ของเราก็คือล้างฟิล์ม แต่โอกาสอย่างนั้นมันน้อย ฉะนั้นก็เลยมาคิดอีกทีว่าจะต้องเขียนเรื่องที่ใกล้ตัว เป็นชีวิต ของนักหนังสือพิมพ์ เพราะผมทำมาตั้ง 20 ปีแล้ว ตั้งแต่ยุคข้างเรียงมาถึงยุคคอมพิวเตอร์ เห็นนักข่าวตั้งแต่ยังไหนรถเมล์มาส่งข่าว จนกระทั่งถือวิทยุมือถือเห็นเสียหุ้้น ทั้งหมดนั้น

มันเป็นการเปลี่ยนทางธุรกิจ เป็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมข่าวสารและเทคโนโลยี ครั้งหนึ่งเคยใช้รหัสตัวเลข เดียวนี้กลายเป็นดาวเทียม ชีวิตของนักหนังสือพิมพ์ก็เปลี่ยน ไปอย่างรวดเร็วบางครั้งก็เหลือเชื่อที่นี้ความเป็นนักหนังสือพิมพ์หรือนักข่าวมันก็เป็น เรื่องน่าคิด ว่ามันจะคงอยู่มากน้อยแค่ไหน

ความอยากรู้ที่ดูน่ากลัวกำลังเกิดขึ้นมานานหรือยัง

ประมาณ 3-4 ปีมาแล้ว คิดว่านี่เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวที่สุด ถ้าลงมือเขียนก็ไม่ต้อง ไปค้นคว้าอะไรอีก

ไม่กลัวหรือว่าชีวิตที่เหลือนั้นน้อยลงแล้ว สมองและกำลังก็ทำงานช้าลงตามวัย ถ้าไม่ทำ ตอนต่อไปก็อาจไม่ได้ทำตามฝันไว้

ถ้ามีโอกาสผมก็รีบทำ จะค้นคว้าตั้งแต่เรื่องของนักหนังสือพิมพ์รุ่นเก่า หน้า หนังสือ พิมพ์นั้นขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ ส่วนหนึ่งมันสะท้อนความเป็นไปของสังคม ปลายผมอาจสอดแทรกอะไรเข้าไปหลายอย่าง ที่นี้ผมอาจจะเขียนทีเดียวแล้วจบเลยนั้นไม่ใช่วิสัย

ถูกยคิดใหม่ แทนที่คุณจะเขียนคอลัมน์ประจำแล้วส่งทุกวันพุธ เปลี่ยนมาเขียนนิยายแทน ไม่กี่เดือนคุณก็จะได้นิยายเล่มหนึ่ง

คิดอยู่ ตอนนี้ก็รออยู่แต่ว่างงานการต่าง ๆ มันจะเข้าที่เพราะเราอยู่ในโลกของ นักหนังสือพิมพ์ด้วย ซึ่งต่างกับโลกของนักเขียนที่เป็นมุขสงบ สบายใจ มีเวลาคิด โลก หนังสือพิมพ์นั้นมันต้องคิดตามความเป็นจริง มันมีลักษณะขัดแย้งกัน แต่เมื่อถึงเวลา

หนึ่งผมอาจจะไม่ต้องยุ่งกับเรื่องพวกนี้มากนัก อย่างที่คุณพูดมาก็ดีเขียนอาทิตย์ละหน แต่เพราะมานั่งตั้งทำอยู่อย่างนี้ก็เลยไม่ได้เขียนเสียที

จากประสบการณ์ 20 ปี ในวงการนักหนังสือพิมพ์ ได้มองเห็นความเปลี่ยนแปลงของนักข่าวรุ่นใหม่ ๆ อย่างไรบ้าง

นักข่าวสมัยก่อนไม่มีมหาวิทยาลัย ไม่มีวิชาเรียนทางด้านวารสารและนิเทศศาสตร์ นักหนังสือพิมพ์สมัยก่อนเป็นเหมือนช่างสิบหมู่มีการฝึกสอนกันในออฟฟิศ นักข่าวสมัยนั้นโตขึ้นมากับกองกระดาษ มีโรงพิมพ์เป็นโลกเป็นบ้าน ไม่มีใครจบวิชาหนังสือพิมพ์โดยตรง อย่างมากก็จบ ม.7 ม.8 หรือไม่ก็เป็นคนที่ชอบเขียนแบบยาขอบ หรือ ไม้ เมืองเดิม แล้วก็พัฒนาขึ้นไปเป็นนักหนังสือพิมพ์ต้องเดินคู่กันเพราะต้องอาศัยการเขียน และลักษณะของการทำข่าวมันยังมีน้อย อาศัยเรื่องความคิดเสียมากกว่า ประชาชนจะใช้วิทยุเป็นสื่อ อ่านหนังสือก็หมายความว่าอ่านนิยายทั่วไป นักข่าวสมัยก่อนโตมากับสถานีตำรวจ ส่วนนักข่าวการเมืองนั้นไม่มีแค่ไปรับข่าวจากกรมประชาสัมพันธ์ บ้านเมืองส่วนใหญ่ก็เป็นเผด็จการ เสรีภาพทางข่าวสารนั้นมีน้อย ส่วนสังคมยุคใหม่มีการพัฒนาทางคมนาคม ทางอิเล็กทรอนิกส์ก็เกิดวิชาหนังสือพิมพ์ขึ้นมา ซึ่งต่างประเทศเขาก็มีมานานมีการเรียนกันโดยตรง ทีนี้เมื่อมีการเรียนมาโดยตรง จบออกมา ก็จึงก้าวกระโดด จากเมื่อก่อนต้องไปตรวจรูป จากนั้นก็พัฒนาไปทำข่าวโรงพัก แต่เดี๋ยวนี้จบมาก็ได้รับการยกย่องเหมือนคนจบปริญญาทั่วไป ไม่ต้องตรวจรูป และใช้วิชาความรู้มาทำข่าวเลย ประกอบกับการทำข่าวที่ง่ายไม่ต้องใช้ความสามารถพิเศษอะไร มันเป็นอาชีพหรือระบบที่สังคมยอมรับ มันไม่เหมือนสมัยก่อนที่จะต้องอาศัยความคุ้นเคย หรือความสามารถพิเศษจึงจะได้ข่าว ตอนนี้นั่นกันที่ความรวดเร็ว เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ก็ต้องมีการบริหารที่เป็นระบบเหมือนการทำธุรกิจโดยทั่ว ๆ ไป

การที่นักหนังสือพิมพ์ได้ถูกแบ่งเป็นค่ายใครค่ายมันอย่างเห็นได้ชัดในช่วงหลังนั้นเกิดขึ้นมานานแล้วหรือยัง

ก็เหมือนโรงเรียนที่แข่งกัน ต่างคนต่างก็คิดว่าสถาบันกูดีที่สุด ส่วนความเป็นค่ายนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่หนังสือพิมพ์เริ่มเปลี่ยนรูปแบบเป็นบริษัท เมื่อเป็นบริษัทแล้วก็จะต้องแข่งขันกัน มีสินค้าแบบเดียวกัน ที่นี้เมื่อทะเลาะแทนที่จะโต้เถียงก็เขียนแซวกันไปแซวกันมา เลยเกิดการทะเลาะกันทางหน้าหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องของเด็ก ๆ มากกว่า หนังสือพิมพ์มันเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมย่อยอย่างน้อยต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์ มีแท่นพิมพ์ที่ทันสมัย มีเครื่องอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ และก็ทำให้เข้าตลาดหุ้น นักข่าวก็กลายเป็นตลาดธุรกิจ ซึ่งเมื่อก่อนนักหนังสือพิมพ์ก็เหมือนพวกเดินกินรำกินคือเหมือนกับที่เขาบอกว่า เป็นนักเขียนนักข่าวสันไส้แห้ง มันเป็นอาชีพที่ประหลาด แต่เดี๋ยวนี้กลับไม่ใช่ หนังสือพิมพ์กลายเป็นธุรกิจที่มีระบบใหญ่โต นักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์ก็ถูกประเมินค่าเหมือนซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์

ที่ซื้อตัวกันง่ายนั้นเกิดจากอะไร

ผมคิดว่าในสิบปีนี้สังคมไทยมันเปลี่ยนไปเร็วมาก จากสังคมเกษตรเปลี่ยนมาเป็นสังคมของข่าวสาร เช่นเกิดเรื่องท้ออเมริกา เตฟุตบอลที่ยุโรปคนไทยก็ได้ดูพร้อมกัน ทุกคนก็กลายเป็นส่วนประกอบของอิเล็กทรอนิกส์ไป เพราะเราต้องวิ่งตามมันให้ได้ แต่ในช่วง 2-3 ปี มานี้ ธุรกิจทางด้านข่าวสารเฟื่องมาก นับตั้งแต่วิทยุ โทรทัศน์ มีดาวเทียมเข้ามาช่วย หนังสือพิมพ์ก็เช่นเดียวกันที่มันก็เกิดภาวะคนขาดตลาด ทำให้มีการว่าจ้างหรือซื้อคนที่มีการประสบการณ์ในราคาที่สูงขึ้นที่สำคัญก็คือว่าความเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นรวดเร็วแต่ส่วนที่เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานนั้นยังไม่แน่นอน พอเจ้าของเก่าตายหนังสือพิมพ์อาจจะหยุดหรืออาจจะแยลง เพราะการบริหารแบบครัวเรือนนั้นมีอยู่ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ในบ้านเรานั้นยังพึ่งวัตถุดิบจากต่างประเทศ ทั้งกระดาษหมึก หรือเครื่อง

คอมพิวเตอร์ทั้งหลาย ที่ขึ้นอยู่กับประเทศเราก็อยู่ได้ด้วยโฆษณาไม่ใช่อยู่ได้ด้วยตัวของมันเอง พอโฆษณาไม่เข้ามันก็ตก ขึ้นราคาไปก็ไม่มีคนซื้ออ่าน

คุณคิดว่าหนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่น่าสนใจหรือไม่

ต้องเป็นนักหนังสือพิมพ์อาชีพถึงจะอยู่ได้ อย่างคุณบรรลพชัย บุนนาค , คุณวัชรินทร์ ไชยวัฒน์ , คุณสนธิ ลิ้มทองกุล นี้อยู่ได้เพราะวิญญูณของเขามันมีแต่หนังสือพิมพ์ชั่วดีทั้งหลายอย่างไก็ปลุกปล้ำอยู่กับหนังสือพิมพ์พวกเขาเหล่านี้ทำหนังสือพิมพ์โดยสายเลือดจะเจ็งจะอยู่เขาก็ต้องสู้ต่อไป ถ้าประสบความสำเร็จก็ดีไปเหมือนกับอาชีพนักสร้างหนัง ไม่รู้จะทำอะไรนอกจากสร้างหนัง หนังสือไทยจะดีจะชั่วเขาต้องสร้าง ส่วนนักธุรกิจที่เอาเงินมาลงทุนทำหนังสือพิมพ์มักจะไปไม่รอด หรือไม่ก็ไม่เติบโตเท่าที่ควรอย่างน้อยเจ้าของก็ต้องมีวิญญูณ อย่างอาจารย์คึกฤทธิ์ท่านก็เป็นนักหนังสือพิมพ์ ผมมองไม่ออกว่าหนังสือพิมพ์จะเป็นธุรกิจได้เพราะว่าราคากับต้นทุนการผลิตนั้นไม่น่าเป็นไปได้แต่หนังสือพิมพ์มันมีเสน่ห์ที่มันเป็นธุรกิจที่มีอิทธิพลมาก

ทำหนังสือพิมพ์สยามรัฐมานาน เคยรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับมันไหมหมายถึงว่าใครจะมาวิพากษ์วิจารณ์ทางเสียหายไม่ได้

ตอนที่ผมมาใหม่ ๆ ตอนนั้นสยามรัฐยิ่งใหญ่ ผมก็เคยรู้สึกว่าสยามรัฐเป็นสถาบันใหญ่ ใครแตะไม่ได้แต่พอกาลเวลาผ่านไปสยามรัฐเก่าแก่ลง ความรู้สึกนั้นก็มียู่แต่ก็ไม่ได้ไปหังการหรือทะเลาะกับใคร หนังสือพิมพ์เกิดใหม่ก็มาแทน ที่นั่นมันเป็นธุรกิจที่สร้างองค์กรร่วมให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียว มันก็เป็นผลสำเร็จในการทำงาน แต่ว่าอย่าเอาตรงนั้นมาทะเลาะเบาะแว้งกัน ผู้อ่านไม่ได้ประโยชน์อะไร

ยังมีอีกหรือที่หนังสือพิมพ์นึกถึงผู้อ่าน

นักหนังสือพิมพ์อาชีพนั้นยังมีอยู่แต่จำนวนจะน้อย เพราะอยู่รอดมันขึ้นอยู่กับโฆษณา ฉะนั้นเมื่อราคาขายกับต้นทุนการผลิตมันไม่สมดุลกันจึงจำเป็นที่จะต้องพึ่งโฆษณา ดังนั้นส่วนหนึ่งของหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องขึ้นกับระบบธุรกิจโดยเคร่งผู้อ่านน้อยลง เพียงแต่ว่าจิตสำนึกที่มีความรับผิดชอบต่อสุกับความเป็นธรรมนั้นมันต้องมีอยู่ประโยชน์ที่เห็นชัดที่สุดก็คือหนังสือพิมพ์มาไว้เค้านกับอำนาจรัฐได้ดี เพราะไม่ให้รัฐใช้อำนาจเอาตามอำเภอใจ

ในฐานะที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าคุณเคยสอนอะไรนักหนังสือพิมพ์รุ่นใหม่ ๆ บ้าง

ไม่ต้องสอน ส่วนใหญ่จะศึกษาเอาจากข้อเขียนซึ่งกันและกันที่สำคัญก็คือน่าจะมาจากจิตสำนึก แต่ละคนย่อมมีความเห็นว่าอะไรมันเป็นความถูกต้องหรือไม่นโยบายของสำนักพิมพ์ฉบับนั้นมันก็จะบอก คนที่ทำมารุ่นก่อนก็จะเป็นผู้บอกด้วยข้อเขียนที่ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นนอกจากจะสนิทเป็นการส่วนตัวก็จะพูดคุยกันในวงเหล้า แต่ส่วนใหญ่ นักข่าวจะเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง

สมัยนี้นักข่าวกับนักเขียนถูกแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด คุณว่าทำให้หนังสือพิมพ์เปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

สมัยก่อนมีคำว่า ถ้าคุณเขียนหนังสือไม่เป็นอย่าไปทำเลยนักข่าว มันไม่เจริญรุ่งเรืองเพราะหนังสือพิมพ์แต่ก่อนอาศัยนักเขียน แต่เดี๋ยวนี้อย่างที่ผมบอกว่ามันเป็นสังคมข่าวสารใครเป็นผู้หาข่าวมาได้นั้นก็เป็นความสามารถอย่างหนึ่ง เมื่อผู้อ่านต้องการข่าวกับต้องการความคิดเห็นมันต้องแยกออกมาต่างหาก ทีนี้ก็เลยเกิดนักข่าวจริง ๆ นักเขียนจริง ๆ นักข่าวก็มีค่าตัวของตัวเอง อาจเป็นนักบริหารที่เก่งขึ้นเพราะหนังสือพิมพ์

มันเป็นงานศิลปะ มันต้องมีทั้งข่าวและข้อคิดเห็นทั้งนักเขียนและนักข่าวถึงจะแยกออกมาชัดเจนแต่ก็มีความสำคัญเท่า ๆ กันหนังสือพิมพ์เล่มหนึ่งมันก็ต้องมีนักข่าว, นักคิด, นักเขียนและนักบริหาร เดียวนี้คนเดียวจะเป็นทุกอย่างไม่ได้อีก ผมว่าต่อไปหน้าหนังสือพิมพ์จะต้องมีนวนิยายหรือเรื่องสั้นแทรกลงไปแทนที่จะให้นักเขียนไปเขียนเรื่องการบ้านการเมืองซึ่งมีคนเขียนเยอะอยู่แล้ว นักเขียนจะต้องมองในมุมของความรู้สึก เทคโนโลยีมันทำให้คนขาดความรู้สึก ที่เป็นห่วงอยู่ก็คือเทคโนโลยีข่าวสารมันจะทำให้คนวิญญูณ มันกลายเป็นเครื่องยนต์กลไกไปเสียหมด คนที่มองปัญหาของบ้านเมืองด้วยความรู้สึกมันเหลือน้อยลงยกตัวอย่างข่าวเรื่องโป๊ะล้มที่ท่าพรานนก ที่วิทูรย์ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับเสนอข่าวสารที่เหมือน ๆ กัน คือจำนวนคนตาย สาเหตุการล้มของโป๊ะ รัฐมนตรีมีความเห็นอย่างไร ใครจะต้องรับผิดชอบ เป็นความผิดของใคร แต่คนลืมนึกไปว่าถ้ามันเป็นลูกเมียของตัวเองเราจะรู้สึกอย่างไร หรือคิดว่าถ้าเด็กอายุ 5 ขวบตกลงไปในน้ำแล้วเขาจะรู้สึกอย่างไร คนที่เสียพ่อ เสียแม่หรือเสียลูกต่อไปนี้จะอยู่อย่างไร อันนี้มันไม่ใช่สาระสำคัญแต่มันเป็นความรู้สึก เพราะฉะนั้นเท่าที่ผมมีประสบการณ์ผมมีความเห็นว่านักเขียนหรือศิลปินน่าจะมีประโยชน์ในอาชีพหนังสือพิมพ์ หากนักธุรกิจหนังสือพิมพ์ยอมรับ เพราะทุกวันนี้รู้สึกเหมือนว่ายังไม่ค่อยเข้าใจกันว่าเอ๊ะทำไมนักข่าวออกไปทำงานแล้วพวกมันนิ่งเฉย ๆ วะ คือยังไม่เข้าใจกัน นักเขียนไม่จำเป็นจะต้องไปเขียนนิยายเป็นเล่มเท่านั้น ถ้าประสานกันกันได้ก็จะมีประโยชน์ คือบางที่เราไม่จำเป็นต้องมาถามว่าคนตายกี่คน แต่ต้องบอกว่าระยะทางจากบ้านไปโรงเรียนนั้นมันเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน มันต้องผ่านป่าช้า ข้ามมหาสมุทร ได้น้ำผายิ่งกว่าสมัยโบราณเสียอีก สังคมไทยเราเหมือนที่เนาวรัตน์บอกว่า เป็นสังคมที่เก็บดอกไม้เมื่อมันบานแล้ว เราไม่เคยสร้าง แต่เราใช้มัน โทรศัพท์มือถือเราก็ไม่รู้ว่าจะทำอะไรเมื่อมันเสีย เราได้แต่เขียน เราไม่รู้จักมันดีเพราะเราไม่ได้เป็นเจ้าของ

เรื่องความสัมพันธ์ของการทำงานร่วมกันในแวดวงนักข่าวไม่ทราบว่าเป็นอย่างไรบ้าง ถ้าเทียบกับนักเขียนซึ่งดูเหมือนเครือญาติกัน

ก็คงไม่แตกต่างกัน เช่นนักข่าวประจำทำเนียบเวลาไปทำงานด้วยก็แทบจะไม่มีค่ายกลายเป็นนักข่าวประจำรัฐสภาไป นักข่าวก็จะแบ่งกันไปเป็นกลุ่ม อย่างนักข่าวเศรษฐกิจ นักข่าวการศึกษา พวกนี้จะไม่มีการแบ่งค่าย ที่แบ่งก็ดูเหมือนจะเป็นพวกที่ทำงานในโรงพิมพ์ เขียนข่าวกันบ้างในบางครั้ง ส่วนนักข่าวทั่วไปจะหาข่าวคล้าย ๆ กันบางที่ก็มีการแบ่งข่าวกันเพราะความรู้สึกมันเป็นกลุ่มของงาน

มีข่าวที่นักธุรกิจพันล้านฆ่าตัวตายเพราะเรื่องหุ้น คุณคิดว่าจริง ๆ แล้วเรื่องหุ้นจะกระทบต่อสังคมไทยมากน้อยแค่ไหน

หุ้นคือภาพสะท้อนการลงทุนของประเทศ มันเหมือนตลาดนัดมีตั้งแต่ร้านอาหาร ร้านวิทยุ รถยนต์ไปจนถึงบริการโรงแรม ดาวเทียม หนังสือพิมพ์ ทั้งหมดนี้มันสะท้อนภาวะทางเศรษฐกิจหรือค่าครองชีพของคนทั้งประเทศ แต่สองอย่างนี้มันเกี่ยวพันกันได้เช่นร้านอาหารเจไปร้านหนึ่งก็กระทบไปหลายอย่าง แต่ถ้ามันเติบโตมันก็ไม่เกี่ยวกัน การที่นักธุรกิจมาฆ่าตัวตาย นั่นเป็นเพราะเขาไม่ได้ลงทุนแต่เพียงอย่างเดียว เขาจะไปเล่นกับมัน ไปยกย่ายถ่ายเท ชื้อโน่นขายนี่ มันเป็นลักษณะของการค้าเงินเมื่อพลาดพลังขึ้นก็ทำให้เกิดหมดตัวได้

คุณสนใจเรื่องหุ้นบ้างไหม

ก็ศึกษาอยู่ แต่ไม่เคยมีหุ้น ไม่เคยเล่นหุ้น เพียงแต่ให้ความสนใจมันเท่านั้น หุ้นมันเป็นตลาด เมื่อคุณกระโดดเข้าไปมันก็ได้มีเสีย มันไม่เหมือนกับคุณเอาเงินไปลงทุนทำอะไรสักอย่างเมื่อกิจการนั้นได้กำไรสิ่นปีก็มีการปันผล แต่ที่คุณกำลังทำอยู่เป็นซื้อมาขายได้ พอหุ้นที่คุณซื้อมาตกคุณก็ยอมวุ่นวายใจ

ธุรกิจหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่พยายามผลักดันกิจการเข้าตลาดหุ้น แต่หนังสือบางเล่มกลับไม่สนใจ คุณมองปรากฏการณ์นี้อย่างไร

หุ้นเป็นเงินของชาวบ้าน ไม่ต้องไปกู้แบงก์เสียดอกเบี้ย เมื่อผลักดันตัวเองเข้าไปได้ก็เหมือนกับไปเอาเงินของคนอื่นมาดำเนินกิจการ

กิจการของหนังสือพิมพ์ที่ขึ้นอยู่กับตลาดหุ้น เมื่อหุ้นตก กิจการขาดทุน จึงจำเป็นต้องลดนักข่าวหรือคนทำงานลงให้เหลือน้อย ภาวะอย่างนี้ทำให้อาชีพนักหนังสือพิมพ์ขึ้นอยู่กับตลาดหุ้นด้วยใช่ไหม

ในตลาดหุ้น แม้แต่โรงงานเหล็กผลิตเครื่องจักรอุตสาหกรรมก็ยังเอาแน่ไม่ได้ แล้วหนังสือพิมพ์ที่มีกระบวนการสั่งวัตถุดิบมาจากต่างประเทศจะเอาแน่นอนได้อย่างไร ผมคิดว่าสังคมไทยอาชีพทั้งหลายมันเป็นงานบริการ เราไม่ได้เป็นสังคมผู้ผลิต กิจการส่วนใหญ่ของเราขึ้นอยู่กับโรงแรม รีสอร์ท หนังสือพิมพ์ก็เป็นงานบริการอาชีพทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ของคน ถ้าหากคนไม่มีเงิน งานบริการทั้งหลายมันก็เจ๊งหมด แต่อย่างอาชีพนักเขียนหรือศิลปินทั้งหลายมันเป็นอาชีพพิเศษที่เกิดขึ้นด้วยใจรัก คนที่ไม่ได้มีใจรักหรือมีความหลงใหลมันจริง ๆ ก็จะไม่มา ถึงแม้จะได้หรือไม่ได้ก็ตาม ถึงจะมันคงหรือไม่ก็ตามก็ถือเป็นเรื่องของชะตากรรม สังคมไทยนั้นเป็นสังคมเกษตรที่อยู่กับผืนแผ่นดิน ปลุกข้าวปลูกมันสำปะหลัง เมื่อราคาข้าวตก เราก็นำไปทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยไม่รู้ว่าคุณไม่มาเที่ยวเราก็เจ๊งเหมือนกัน แต่สังคมไทยนั้นมีความโชคดี คือมีความสุขสงบพอสมควร สงครามกลางเมืองหรือยกพวกฆ่ากันเองถึงจะมีแต่ก็ไม่รุนแรงเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

ระบบการเมืองปัจจุบันเหมาะกับสังคมไทยแล้วใช่ไหม

เป็นระบอบประชาธิปไตยที่เราจำลองมาจากประเทศอื่น ซึ่งมันเสี่ยงกับภาวะ จลาจลเพาะสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นมีเยอะ ถ้าใช้ไม่ถูกต้องก็จะเกิดความขัดแย้ง ซึ่งอาจแปลเป็นความรุนแรง แต่ถ้าประชาชนตีกันมันจะไม่รุนแรง เพราะประชาชนไม่มีอาวุธ แต่ที่นี้สังคมเราผมเชื่อว่าทหารยังมีอิทธิพลอยู่เพราะฉะนั้นถ้าเกิดความขัดแย้งจน ทำให้ทหารต้องออกมาหรือมีใครไปทำให้ทหารต้องออกมา หรือถ้าทหารคิดว่าตัวเองเสียประโยชน์เขาก็ต้องออกมา ความขัดแย้งนั้นจะน้อยลงถ้าเราสามารถจับไม่ให้ทหารนั้นเข้ามา เกี่ยวข้อง หรืออย่าไปทำให้สถาบันทหารเสียประโยชน์มากนัก เพราะว่าข้ออ้างทั้งหลาย นั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ แต่อย่างว่าประเทศของเรานั้นเป็นสังคมเอเชียซึ่งหมายความว่ายังไม่พัฒนาเท่าไร การเร่งรีบที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขอะไรในทางการเมืองนั้นก็จะไปกระทบกับสถาบันเก่าแก่ซึ่งมีรากลึกและมีอิทธิพลมายาวนาน อย่างกรณี 6 ตุลาคมนั้น น่ากลัวมาก แต่ว่าไปแล้วการที่คนไทยฆ่ากันนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากการเมือง แต่เกิดมาจากโทสะ การเมืองเป็นแค่สิ่งชักนำ คือถ้าทหารที่กำลังมีโทสะถืออาวุธเข้ามา ความรุนแรงก็จะมีมากขึ้น

กลับมาสู่งานเขียนของคุณบ้าง ต่อไปคุณจะใช้ทะเลมาเป็นข้อมูลหรือเป็นฉากของเรื่องอีกมากน้อยแค่ไหน เพราะคุณได้ชื่อว่าเป็นนักเขียนที่ใช้ทะเลมาเป็นฉากเปลี่ยนที่สุดคนหนึ่ง

อาจนำมาใช้อีกเช่นเป็นฉากประกอบที่มันเร้าอารมณ์ แต่โดยเนื้อหาสาระทะเลไทยมันกลายเป็นสิ่งสวย ๆ งาม ๆ ชาวประมงระดับชาติได้ออกไปทำมาหากินที่อื่น เรา น่าจะเขียนเรื่องเหล่านี้ เพียงแต่ผมไม่รู้จัก มันไกลตัวเกินไป เช่นเรื่องของชาวประมงที่ ออกไปทำมาหากินที่พม่า เวียดนาม บังคลาเทศ มันมีความเปลี่ยนแปลงที่น่าคิดเหมือนกับอาชีพทุก ๆ อาชีพ เดิมนักก็มีเครื่องคอมพิวเตอร์ มีเรดาร์ มีโซนาร์ ใช้อิเล็กทรอนิกส์ เข้ามาช่วยเยอะ แต่ว่าเขาไม่ได้อยู่ในทะเลไทย เพราะอ่าวไทยมันกลายเป็นที่อาบน้ำ

กลายเป็นทำให้เรื่อยอร์ชวิ่งไปมา ผมว่าประเทศเรามีเรื่องให้เขียนเยอะ เพียงแต่ว่านักเขียนไม่ค่อยจะไปไหน ทั้งนี้มันอาจจะเป็นเพราะว่านักเขียนจะต้องมีงานประจำ แต่ถ้าให้ผมเลือกได้ผมก็อยากเป็นนักเขียนอย่างเดียวเดินทางไปทั่วประเทศ ผมยังสงสัยอย่างชาติ กอบจิตติ, พิบูลศักดิ์ ละครพล หรือแม้แต่เนวิน ก้นไทยราษฎร์ เขาอยู่ได้อย่างอิสระ เจอกันก็อยากจะถามว่าทำได้อย่างไร

เป็นเพราะคุณรักอาชีพหนังสือพิมพ์ด้วยหรือเปล่า

อาจเพราะผมรักที่จะอยู่อย่างนี้ได้ ติดกรุงเทพฯ เคยกับอาชีพอย่างนี้ ผมเองก็อยากจะกลับไปสู่ถิ่นฐานเพื่อจะศึกษาถึงชีวิตเก่า แต่อาจเป็นเพราะในขณะนี้ท้องที่ของ ผมไม่ได้เป็นถิ่นที่มีลักษณะพิเศษ มันกลายเป็นนานาชาติ ถ้าหากว่าผมยังมีหมู่บ้านที่ยังมีลักษณะพิเศษก็อาจกลับไปอยู่หรือศึกษาหรือเรียนรู้ แต่ทุกวันนี้ลองคิดดูการอยู่หัวหิน หรือกรุงเทพฯ ก็ไม่ต่างกัน

นักวิจารณ์ท่านหนึ่งบอกว่าเรื่องสั้นของคุณส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของคนยากคนจนและแต่ละคนก็จะมีทางออกกันไปไม่เหมือนกัน คุณคิดว่าคนยากคนจนไม่มีทางตันบ้างเลยหรือ

มนุษย์ที่เราเห็นอยู่มักจะไม่มองขึ้นข้างบน ไม่ได้มองคนที่เขาสูงส่งกว่า เรามักจะมองคนที่ลำบากยากจนกว่าเรา ผมจะสังเกตคนเหล่านี้เพราะว่ามีภาพหรือเรื่องราวให้น่าสังเกต หนึ่งด้วยความประหลาดใจและความสงสัยว่าเขาอยู่กันอย่างไร มีความรู้สึกนึกคิดกันอย่างไร แต่ละวันแต่ละคนมีทางออกกันอย่างไร ชีวิตอาจจะไม่เลวร้ายมากอย่างที่เราคิด เขาอาจมีทางออกของเขา อาจมองโลกแบบปลงติดมาจาก พุทธศาสนาหรือพระสอน มันก็ทำให้ชีวิตคลายความเครียดไปหรือความจำเป็นในการดำรงชีวิตนั้นไม่มีเวลามานั่งคิดมากแบบเรา เพราะฉะนั้นกิจกรรมในแต่ละวันนั้นมันทำให้ชีวิตดำเนินต่อไป เขาจะเศร้าต่อเมื่อไม่ค่อยจะมีกินหรือว่าได้รับความไม่เป็นธรรม แต่

เขาก็ต้องดิ้นรนของเขาไป ชีวิตพวกนี้เป็นชีวิตของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา มีส่วนมาทำให้ชีวิตมันดำเนินต่อไปโดยไม่ต้องเป็นโรค ประสาท บางทีอาจจะไม่รู้สึกรู้สีกเพราะมันเป็นชีวิตประจำวัน ชีวิตเหล่านี้มันเป็นภาพสะท้อนของสังคมไทย มันสะท้อนทางความเชื่อในประเพณี หรือศาสนา การให้อภัย การเสี่ยง การเล่นหวยการพนัน หรือการปลง ไม่อย่างนั้นมันก็อยู่ลำบาก

ทุกชีวิตมีทางออกรวมถึงอาชีพนักเขียนด้วยหรือไม่

นักเขียนก็มีทางออกที่ได้นำความอัดอั้นทั้งหลายแหล่มาระบาย ยังดีที่เราเขียนหนังสือเป็นจะได้ระบายความรู้สึกออก นักเขียนเป็นคนครุ่นคิด ชีวิตทำไมเป็นอย่างนั้น ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ เมื่อความคิดมาประมวลเข้าเยอะ ๆ ก็ได้ระบายออกไปด้วยการเขียน

เมื่อช่วงปี'21 คุณได้เสนอเรื่อง ตัดเอ๋ย ตัดอู่ สมัยนั้นเรื่องตุดยังไม่ใช่ที่รู้จักแพร่หลาย นักโดยเฉพาะในแง่วรรณกรรม คุณนึกอย่างไรจึงได้นำเรื่องนี้มาเขียนอย่างคนที่เขารู้จัก เข้าใจ

ที่บ้านผมจะมีคนประเภทนี้อยู่ 2-3 คน ดังมาก เพราะแต่ก่อนมันไม่ค่อยมี คนที่เป็นผู้ชายแล้วทำตัวเป็นผู้หญิง หรือผู้หญิงเป็นผู้ชายจะเป็นที่ล้อเลียน คนมองเห็นเป็นเรื่องประหลาดเป็นคนผิดปกติ ที่ใกล้บ้านผมนั้นล้อกันมาตั้งแต่เด็ก พอเกิดสงครามเวียดนามก็มีข่าวว่าคนนี้ได้กลายเป็นผู้หญิงหากินกับฝรั่งไปเป็นที่เรียบร้อยผมก็แต่งเรื่องขึ้นมาเขียนด้วยความซื่ออกซื่อใจ ทำไมเราเห็นผู้ชายที่มัดกล้ามอยู่แถวเฉลิมไทย หน้าตาขี้เหร่ ไม่ได้มีลักษณะที่จะเป็นผู้หญิงทำไมเขาจึงชอบแต่งตัวเป็นผู้หญิง เมื่อผมไปเรียนที่นิเทศศาสตร์จุฬาฯ ผมก็พบว่าเพื่อนก็มี ครูบาอาจารย์ก็มีแต่พวกนี้ก็จะวางตัวดีตามลักษณะของอาชีพ ตอนนั้นยังไม่มีใครมาบูมเรื่องนี้ แต่ก็ซุบซิบกันว่าพอดกกลางคืนเขาก็แต่งตัวเป็นผู้หญิงไปเที่ยว ทีนี้เราก็อามาเปรียบเทียบว่าทำไมเขาจึงทำ เขาไม่อายหรืออย่างไร

เพราะแต่อย่างไรมันก็ไม่เป็นผู้หญิง จึงเป็นเพราะว่าจิตใจของเขานั้นเป็นผู้หญิง จิตใจเขาอยู่เหมือนร่างกาย เราจึงพยายามที่จะเข้าใจ เขาอาจเป็นคนดีก็ได้

เมื่อช่วงปี'35 คุณก็เขียนเรื่อง ทอม-ทอม ซึ่งเป็นปัญหาของเพศหญิง ที่อยากเป็นชายขึ้นมา อีกเรื่อง ไม่ทราบว่าจะเขียนเพื่อเอาใจคนกลุ่มนี้หรือเปล่า

เป็นลูกหลานของผมเอง เป็นหญิงอีกประเภทหนึ่งที่รักเพศเดียวกัน พ่อแม่ก็ตามไล่ตีเป็นเพราะเมื่อตอนเด็กมีความหวาดระแวงผู้ชาย พ่อแม่รักลูกมาก ก็เลยจับผู้หญิงนอนกับผู้หญิงนอนกันมาตั้งแต่เด็ก พอโตขึ้นอีกคนกลายเป็นผู้ชาย แยกจากกันไม่ได้ เหลือจะเข้าใจเหมือนกัน สิ่งเหล่านี้เราก็เห็นกันอยู่ ที่ผมคิดเรื่องนี้ขึ้นเพราะรู้สึกว่าการสยามแสดควรจะมีร้านชื่อ ทอม-ทอม เป็นร้านตัดเสื้อ ในนั้นมีผู้หญิงหมด เมื่อนำมาเขียนผมก็เขียนอย่างเข้าใจ เพราะผมพยายามที่จะเข้าใจมนุษย์ที่ผิดปกติ และมันก็เป็นปัญหาสังคมร่วมสมัย คือผมพยายามที่จะสังเกตปัญหาเหล่านี้ ครั้งหนึ่งเคยคุยกับคนที่เป็นตุ๊ด ว่าทำไมเขาถึงเป็นอย่างนี้ มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง เขาก็บอกว่าใช่เป็นเพื่อนก็คือเพื่อนเหมือนกับที่คนทั่วไปนอนกับเพื่อนก็ได้ถ้าเป็นพี่ก็คือพี่ เหมือนที่เกย์แก่ ๆ เขารักใครสักคนเป็นลูก เขาก็รู้สึกว่านั้นเป็นลูกเขาจริง ๆ สรุปแล้วความรู้สึกนึกคิดมันก็เหมือนผู้ชายทั่วไป

ตัวละครอีกอาชีพหนึ่งคือทหาร เรื่องสั้นของคุณมักจะมีทหารเข้ามาข้องเกี่ยวกับบ่อย ๆ แต่ทหารส่วนใหญ่มักจะเป็นทหารระดับล่าง และมักจะทพพลภาพ หรือไม่สมประกอบ ซึ่งว่าไปแล้วทหารที่มียศสูง ๆ เช่นนายพัน หรือนายพล ไม่เคยปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นของคุณเลย

เหมือนกับที่ผมบอกว่าคนที่อยู่ระดับล่างเป็นคนน่าสนใจ เมื่อผมเป็นเด็กอยู่ที่หัวหินมีค่ายตำรวจพลร่ม และค่ายทหาร บังเอิญโรงเรียนของผมตั้งอยู่ใกล้กองทหาร ผม

ก็เห็นแต่ทหารชั้นผู้น้อย ส่วนทหารชั้นผู้ใหญ่ฉันไม่ค่อยจะได้เห็น เวลาข้ามรั้วไปเที่ยวผมก็เจอแต่ทหารพวกนี้ บางทีเห็นทหารมือขาดใส่ตะขोเหล็ก เมื่อเห็นก็วิ่งหนี เขาเดินหน้าถ่มทิ้ง เห็นจนกระทั่งมันฝังอยู่ข้างใน และมาคิดถึงสิ่งเหล่านี้เมื่อโตแล้ว อย่างเพื่อนบางคนที่จบ ม.6 แล้วเขาไม่เรียนต่อสมัครเป็นทหาร ตอนนั้นเป็นช่วงของสงครามเวียดนามไปรบกับลาว บางคนก็ไปตาย บางคนกลับมาพิการ อันนี้เป็นเรื่องของประสบการณ์

นักมวยหมัดสภาพก็เป็นอีกตัวหนึ่งที่คุณนำมาเขียนบ่อย

ผมเป็นคนชอบดูมวย ผมก็มองว่าเป็นชีวิตที่ทำมาหากินด้วยความเจ็บปวด ทั้งโสเภณี ทหาร และนักมวยนั้นไม่ต่างกัน คือเหมือนกับทำสงคราม แต่มันต่างกันที่รูปแบบ

ตอนจบของเรื่องสั้นแทบทุกเรื่องมักจะหักมุมตัวละครทำในสิ่งที่ดีตลอด ทั้ง ๆ ที่ปูเรื่องมาให้ผู้อ่านคิดว่าจุดจบมันจะลงเอยไปในทางไม่ดี

ผมเชื่อในความดี มันอาจมากระทบจิตใจทำให้คนคิดไม่ดี หรือชั่วร้ายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ หรืออย่างน้อยเราก็เอาตัวเราเองเข้าไปวัด ว่าถ้ามีอะไรเข้ามากระทบก็สามารถให้ระดับยับยั้งได้ ถ้ามันเกิดความรู้สึกเจ็บกับสิ่งที่ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมหรือสิ่งที่มันตรงไปตรงมา เพราะบางครั้งคนที่มีเล่ห์เหลี่ยมอาจไปตายด้วยความซื่อหรือความดีได้ โกลั ๆ บ้านที่หัวหิน ผมมีเพื่อนเป็นชาวประมง บางครั้งก็เป็นคนซื่อจนน่าหัวเราะเยาะ แต่มาคิดอีกที ความเป็นคนอย่างนี้นั้นก็เป็นสิ่งที่ทำให้โลกหรือมนุษย์ที่คิดว่าฉลาดหยุดยั้งคิดก็ได้ คือบางคนเขาก็คิดว่าผมมองโลกในแง่ร้าย ซึ่งมันอาจเป็นอย่างนั้น ผมก็เลยแต่งเติมมันบ้าง จากการที่ผมมองโลกในแง่ร้าย ผมก็เลยแต่งเติมโลกของตัวละครให้มันดีขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านไม่สิ้นหวัง เพราะมนุษย์มันอาจมีส่วนที่ดีอยู่ บางเรื่องอาจมีอยู่จริง บางเรื่องอาจแต่งขึ้นมา การเขียนหนังสือผมไม่อยากจะไปตามอารมณ์ ไม่อยากจะปล่อยให้มันละเหว มีดมน ฉะนั้นเราก็อยากจุดแสงสว่างให้เกิดขึ้นในใจคนอ่าน ว่าสิ่งที่ยังเป็นความหวังของ

มนุษย์นั้นยังมีอะไรที่ทำให้มนุษย์ยืดเหนียวและอยู่ได้ อย่างน้อยถ้าสังคมเลย คนอาจไม่
 เลวจนเกินไป หรืออาจมีอะไรฟลุค ๆ มา ทำให้ชีวิตมีความหวัง เพราะในชีวิตจริงนั้น
 เป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย เป็นการหาทางออกในโลกอุดมคติ

มีคำกล่าวที่ว่าตัวหนังสือจะบอกถึงความรู้สึกนึกคิดของนักเขียนคนนั้นได้อย่างไร

ผมก็มองโลกที่เป็นจริง ซึ่งเป็นโลกที่ค่อนข้างไม่เป็นสุขนัก แต่เราจะทำให้มันมี
 ความสนุกอยู่บ้าง แม้แต่เรื่องของคนเมาเหล้ามันก็เป็นเรื่องของคนเมาที่อาจไปทะเลาะ
 เบาะแว้ง เสียสุขภาพร่างกาย แต่เราก็มองถึงจุดที่ดีของมัน ไม่ใช่ว่าต้องการให้คนเชื่อ
 อย่างนั้น แต่ต้องการให้เห็นว่าบางครั้งก็มีมุมที่รื่นเริง แต่ไม่ใช่ว่าจะสนับสนุนให้คนเป็น
 อย่างนั้น

ทราบว่านักเขียนรุ่นก่อนดื่มกันจนเสียชีวิตไปก็มี มารุ่นของคุณซึ่งถือว่าเกิดในยุคที่โลก
 มันเปลี่ยนไปแล้ว ไม่ทราบว่าทำไมจึงเจริญรอยตามนักเขียนรุ่นก่อนในเรื่องการดื่มอย่าง
 หนัก

โดยส่วนตัวผมอาจชอบชีวิตในวงเหล้า เช่นอาจเป็นกันเอง คอยสนุก ซึ่งก็เริ่ม
 จากการดื่ม เราก็ต้องดื่มในหมู่เพื่อนฝูง เราจะไม่นั่งกับคนแปลกหน้า เพราะกับเพื่อนนั้น
 คอยสนุก และก็วางใจได้ และชีวิตตอนเป็นวัยรุ่นผมไปอยู่ที่ภาคอีสานมันโดดเดี่ยว ผมก็
 เข้าไปกลุ่มดื่มเหล้าและอาจไปเจอกลุ่มตีกีก็ได้ มันก็ทำให้เคยชินกับการนั่งคุยกัน พอมาทำ
 หนังสือพิมพ์ผมก็มีกลุ่มของผมอีก แต่ทั้งนี้ก็หมายความว่าผมรู้จักที่จะกินและก็เลือกคน
 กิน

เคยมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นกับชีวิตในวงเหล้าบ้างไหม

อาจมีความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดจากการคุยกัน มันอาจหมายความว่าปกติผมทำงานเขียนหนังสือ พอหยุดทำงานผมก็ไปกินเหล้า ก็ใช้เวลานั้นแหละคุยกัน มันอาจเกี่ยวข้องกับอาชีพของผมด้วย ถ้าถามว่าสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นบ้างไหม โดยการแสวงหาของผม มันไม่จำเป็นว่าต้องกินเหล้าแล้วถึงจะเกิดสิ่งดี ๆ เพียงแต่ว่าคุยกันไปคุยกันมาจากสิ่งที่ไม่เคยคิดก็คิดได้ กับแก่นหลักของการกินเหล้าก็คือการคุยกัน ยามปกติผู้ชายรุ่นผมเขาไม่ค่อยจะมานั่งคุยกันหรือกชีวิตมันยังไม่เป็นหลักที่จะต้องมานั่งอภิปรายกันอย่างเป็นทางการเป็นหลักเกณฑ์ ส่วนสิ่งที่ไม่ดีนั้นมียู่นั่นนอน ถ้ามากไปเสียเวลา เสียสุขภาพ บางครั้งก็ทำให้เกินเลยและมันส่งผลในทางชีวิตครอบครัว

เคยมีข่าวว่าคุณจะเลิกดื่มโดยเด็ดขาด

(หัวเราะ) มันเป็นช่วง ๆ ของความรู้สึก และตอนนี้ผมพยายามที่จะดื่มให้น้อยลง เพราะอายุเริ่มมากขึ้น ดื่มไปตามสุขภาพ ไม่ได้หย่าเปอะไร

บางคนอยากตายอย่างโกลาเล้ง หรือยาขอบ

ไม่เคยคิด แต่คิดว่าทั้งโกลาเล้งและยาขอบเขาคงไม่อยากตายแบบนั้น การดื่มมันเป็นนิสัยของเขา กินเหล้าแล้วคงจะเขียนอะไรไม่ได้หรอก อยากมากก็เป๊กเดียวถึงจะเขียนได้ ส่วนใหญ่เขาเขียนตอนที่เขาไม่เมา เวลาเขียนหนังสือผมไม่ดื่มเลย เพราะเวลาดื่มจะไม่คิดทำอะไรอย่างอื่น กินเหล้าดูทีวีก็ไม่ได้ แล้วไม่ชอบดื่มคนเดียว พอเมาก็กลับบ้านนอน

การเตรียมที่จะเขียนเรื่องสั้นสักเรื่องหนึ่งคุณต้องทำอะไรบ้าง

เรื่องแต่ละเรื่องเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มีอยู่ตลอด เรื่องสั้นไม่เหมือนกับการเขียนคอลัมน์มันต้องเกิดมาจากการคิดอะไรเรื่อยเปื่อย คิดอยู่ตลอดเวลา มันต้องจินตนาการอยู่เรื่อย คิด ๆ ไปบางครั้งมันก็เกิดเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมาก็เลยกลายเป็นเรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง แต่ต้องเป็นเรื่องที่เขียนแล้วผมมีความมันของผม จากนั้นจึงจะไปให้คนอื่นอ่าน ถ้าคิดว่าเรื่องนี้ไม่รู้อะไรจะเขียนทำไม ผมก็ไม่อยากเขียน ค่าของเรื่องมันก็อยากได้อยู่ แต่ถ้าไม่มั่นใจว่าเป็นเรื่องที่ดียกก็ไม่อยากเขียน เราต้องอ่านอย่างมีความสุข ผู้อ่านจึงจะเกิดความประทับใจ เงินทองนั้นเป็นเรื่องที่มาทีหลัง แต่ถ้าเราเขียนเรื่องยาวอาทิตย์ละตอน นั้นหมายความว่าเราต้องวางรายละเอียดไว้เรียบร้อยแล้ว

ใช้เวลานานแค่ไหนสำหรับเรื่องสั้นของคุณ

มันจะมีสองอย่าง บางเรื่องผมเขียนลายมือบรรจงจนจบเลยก็มี แต่บางเรื่องทำอย่างนั้นไม่ได้ เขียนไปก่อน อ่านออกคนเดียวแล้วก็มาคัดลอกอีกที ตอนที่คัดลอกอาจเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนเดิม

คนที่ทำนิตยสารเล่ากันว่า ถ้าขอเรื่องสั้นจากคุณแล้วมักจะไม่ผิดหวังได้กันทุกคน

เรื่องสั้นของผมมีไม่มาก ที่เขียนส่วนใหญ่เพราะมีคนขอ บางครั้งผมขอเขิง ๆ ไม่นึกอยากจะเขียน แต่ถ้าคุณมาบอกว่าเขียนให้สักเรื่องซิ ผมก็บอกขอเวลาสักเดือนหรือครึ่งเดือน พอใกล้เวลาผมจึงเริ่มเรียบเรียงจากที่คิดไว้ ตรงนี้อาจเขียนเองโดยที่ไม่มีคนขอ นั้นก็มีหลายเรื่องเหมือนกัน

คุณเตรียมข้อมูลมาก่อนแค่ไหน สำหรับการเขียนหนังสือเล่มหนึ่ง

อย่างเรื่อง "โลกสีน้ำเงิน" จริงอยู่ผมอยู่ชายทะเลแต่ผมไม่ใช่ชาวประมงที่จะรู้จักทุกเรื่อง แต่ภาพนั้นผมก็เห็นมาตั้งแต่เด็ก เมื่อจะเขียนผมก็ต้องไปซื้อหนังสือชีววิทยาเพื่อจะมาอ่านให้รู้ว่าปลาลักษณะนี้มันมีกี่ครีบ เพื่อไม่ให้ผิดพลาด สมบกลมทะเลมันพัดอย่างไร ของเหล่านี้เป็นสิ่งที่ย้อนนึกไป แต่ผมก็ต้องหาข้อมูลอย่างผมเขียนเรื่อง "มหกรรมท้องทุ่ง" มีอยู่หลายเรื่องก็ต้องอาศัยคุณพิษณุ นิลกลัด เป็นผู้บอก ทั้ง ๆ ที่ผมก็เคยเล่น แต่ไม่ชำนาญ จับปลากัดเก่ง แต่อาจตกปลามากิน เราก็ต้องถามเขาว่าเมื่อคุณเป็นเด็กคุณเลี้ยงปลากัดอย่างไร พิษณุเก่งมาก เมื่อเขาเล่าผมก็จด ๆ เอาไว้ อีกเรื่องหนึ่งที่ใช้คนเล่าคือเรื่อง "นวนลน้อย" ตอนนั้นมีรุ่นน้อง ผู้หญิงเป็นครูสอนหนังสือในค่ายลาวอพยพ ที่จริงผมตั้งชื่อเรื่อง "ข้ามโขงมา" ให้เห็นภาพตั้งชื่อเรื่องถึงการอพยพ แต่สำนักพิมพ์ดันเอาไปเปลี่ยนมันเลยกลายเป็นชื่อเรื่องสั้น ผมกำลังคิดทฤษฎีอพยพของมนุษยชาติ เช่น ทำไมเล่าชูซึ่งอยู่บนดอยหลวงพระบาง วันหนึ่งมันไปอยู่แพลตฟอร์มที่ 25 ของบอสตัน มันไปยังไง แต่เมื่อเขาเอาไปพิมพ์เขาก็เอาไปตั้งชื่อเรื่องผิดซึ่งเราพยายามที่จะอธิบายตอนจบ แต่แน่นอนแต่ละตอนนั้นเป็นเรื่องสั้น เป็นเรื่องของกลุ่มคนอพยพ แต่ที่ผมยอมรับก็คือมันขาดวิญญานอยู่ส่วนหนึ่ง ตรงที่ผมไม่ได้เข้าไปอยู่ตรงนั้น คนให้ข้อมูลเรื่องนี้ก็เป็นครู ผมเคยเห็นค่ายอพยพอยู่หนเดียวที่เขาอ้าง เป็นเรื่องน่าสนใจมาก แต่ผมก็เสียดายว่านักเขียน ถ้าผมไปอยู่สักสองวัน คงจะทำให้ดีขึ้น แต่อย่างว่าถ้าไม่รับเขียนก็คงจะไม่ได้เขียน

ที่เขียนหนังสือช้านั้นเพราะเหตุใด

ผมเป็นคนที่ไม่รีบร้อน และไม่ชอบทำงานหนัก

มีความคาดหวังที่คิดจะเขียนนิยายเบสเชลเลอร์บ้างไหม

ไม่มีความคิดเพื่อที่จะเขียนเรื่องเพื่อที่จะทำให้อ่านเยอะ ๆ จะเขียนแบบตามใจตัวเอง ส่วนใหญ่เบสเชลเลอร์นั้นต้องเป็นนิยายลงพิมพ์ตามนิตยสารผู้หญิงและสามารถนำไปทำละครโทรทัศน์ได้ เวลาที่ผมเขียนหนังสือผมไม่เคยนึกถึงเหล่านี้ ผมอยากใหมันเป็นตัวหนังสือที่สวยงาม แต่ถ้ามีคนเอาไปทำโทรทัศน์ก็ดี จะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น

เคยมีบรรณาธิการรายสัปดาห์หรือรายปักษ์มาติดต่อคุณบ้างไหม

เมื่อก่อนก็มีบ่อย และผมก็ไม่ค่อยจะได้เขียนเท่าไร คือรับปากคนที่เกรงใจกันจริง ๆ เดียวนี้ทำให้ไม่ต่อเนื่องแล้วเราเสียชื่อ หรือส่งต้นฉบับไม่ทันเขาโกรธเราเปล่า ๆ เคยมีโกรธไปหลายรายแล้วโดยไม่เจตนา ทางที่ดีคือหยุดไปสักพัก

เคยพบที่คุณเคยสัมภาษณ์บอกว่า ชีวิตที่ผ่านมาได้ทำอะไรไว้หลายอย่างแล้ว แต่ที่ยังอยากจะทำคือการเดินทาง แสดงว่าการเดินทางมีความหมายต่อคุณไม่น้อย

ในแง่ของนักเขียนถ้าเป็นไปได้ก็อยากจะไปให้ทั่วประเทศ ได้เห็นแม่น้ำ ภูเขา ป่าของเรา เพื่อที่จะได้รู้จักประเทศของตัวเอง นักเขียนควรจะรู้จักบ้านเมืองหรือแผ่นดินของตัวเองให้ถ่องแท้ ซึ่งก็จะมีเรื่องให้ศึกษาเรียนรู้ไม่สิ้นสุด มันไม่เฉพาะบ้านเกิดเท่านั้น ผมเคยไปอยู่สกลนครเมื่อเกือบสามสิบปีก่อน ตอนนั้นมันมีเงื่อนไขที่ตึงตังเกี่ยวกับการเมือง เกี่ยวกับปัญหาคอมมิวนิสต์ ผมก็ได้ประสบการณ์มาแต่ผมยังเด็กเกินไปที่จะคิดอะไรออก แต่ถ้าเป็นทุกวันนี้คิดว่าไปสกลนครสักอาทิตย์หนึ่ง ไปในที่ทุก ๆ ที่ที่เคยไปอย่างละวัน ผมอาจจะได้นิยายเล่มหนึ่ง เพราะได้ข่าวคราวว่าสกลนครเจริญรุ่งเรืองแตกต่างไปจากที่เคยเห็น แต่ก่อนยากจนมาก มีปัญหาผู้ก่อการร้าย เดียวนี้อยากรู้ว่ามันเป็นปัญหาอะไร เช่นมีการขัดแย้งกันเอง เผลอโรงเรียนกันมาก มีริสรู้ตอะไรมากมาย ผมอาจ

จะเขียนถึงอดีตและปัจจุบันเปรียบเทียบ การเดินทางแบบทัวริสต์นั้นไม่น่าจะดี อาจจะเขียนได้ในลักษณะของคอลัมน์นิสต์เท่านั้น นักเขียนมันจะต้องลงไปที่ไหนสักแห่งหนึ่งที่ตัวเองชอบ หรือมีเรื่องน่าสนใจแล้วลงไปสักวันสองวัน การเดินทางของนักเขียนเป็นประสบการณ์ เหตุการณ์ในการเดินทางทำให้เกิดแรงกระตุ้น ผมคิดว่าเท่าที่ผมยังเขียนอยู่ได้ก็คือหนึ่งมีประสบการณ์เก่า ๆ และสองผมอยู่ในอาชีพหนังสือพิมพ์ มีข้อมูลข่าวสารมากระตุ้นอยู่เรื่อย ๆ มันเป็นข้อมูลธรรมดาแน่แหละ แต่สามารถเกิดอารมณ์ความรู้สึกได้ ถ้าเคยมีประสบการณ์ร่วม อยากสมมุติว่าเกิดเรื่องที่อีสาน เมื่อเราอ่านข่าวแล้วเกิดความรู้สึกสะเทือนใจ นึกภาพออก เราก็เขียนได้ แต่สำหรับปัญหาปัจจุบันเป็นปัญหาคุณธรรม มันไม่มีปัญหาเมืองที่แจ่มชัด เช่น ปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวกับความขัดแย้งในท้องถิ่น แล้วก็ปัญหาคุณธรรม เช่น แรงงานเด็ก หรือโสเภณีเด็ก ซึ่งนักเขียนน่าจะลงไปสัมผัสหรือศึกษา แต่สำหรับผมขณะนี้ได้แต่นั่งคุ้ยลึบรับรู้ข่าวสาร

ฟังจากการบอกเล่า ดูเหมือนคุณจะได้ที่แถวนี้ แม้กระทั่งร้านเหล้าก็ไม่ได้ย้ายไปที่ไหนนอกจากแถว ๆ ราชดำเนิน

เป็นเพราะงานประจำของผมด้วย ทำงานแล้วก็กินอยู่แถวนี้ เวลาวันหนึ่งมันหมดไปอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถที่จะไปไหนไกล ๆ ได้

คุณพยายามที่จะคุยกับคนแปลกหน้าไหม

สำหรับผมการพูดคุยกับคนนั้นต้องอาศัยความคุ้นเคย จะต้องเป็นคนที่อยู่แนวดวงหรือมีคนชักพาให้รู้จัก ไม่ใช่อะไรหรอก เพราะหนึ่งผมอาจไม่รู้จักรंगใจเขา ไม่คุ้นกัน ที่จริงไม่มีอะไรถ้านั่งด้วยกันก็จะคุย เพียงแต่ผมอยู่ในที่แถว ๆ นี้ บางคนอาจคิดว่าผมปิดตัวเอง มันอาจเป็นเพราะผมไม่ใช่คนประเภทเจ้าแจ๊ะ ข้างพูดหรือข้างทักทายปราศรัย

ถ้าไปต่างจังหวัด แล้วเจอเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันสักอย่าง คุณจะเริ่มต้นคุยกับคนแปลกหน้าก่อนไหม

อาจจะคุย ถ้ามันมีจังหวะดี ๆ เพราะผมก็เคยทำข่าวมาก่อน คุยแบบไม่ให้เขารู้ว่าผมเป็นนักข่าว เมื่อคุ้นเคยแล้วผมอาจจะแนะนำตัวแล้วคงได้เรื่องได้ราวมากขึ้น แต่บางทีไปไหนก็จะมีเพื่อนหรือคนคล่อง ๆ ไป ผมไม่ใช่คนที่คล่องแคล่วหรือกระฉับกระเฉงในการติดต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านี้อาจเป็นนิสัยส่วนตัว

ในเรื่องสั้นของคุณมักจะมีจักรยานเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอยู่เป็นส่วนใหญ่ อาจจะเป็นจักรยานที่ชำรุดแล้ว หรือให้ตัวละครขี่จักรยาน ไม่ทราบจักรยานนั้นฝังใจหรือมีอะไรเกี่ยวข้องกับชีวิตวัยเยาว์ของคุณ

สมัยผมต้องใช้จักรยานเป็นส่วนใหญ่ ชีวิตอยู่กับจักรยาน ตอนนั้นรถเครื่องไม่ค่อยมี รถยนต์เป็นของแปลก ตอนผมเรียน ครูพละมีมอเตอร์ไซด์อยู่คันหนึ่ง เด็ก ๆ ก็ไปรุมดูกันใหญ่ แต่ตอนนี้จักรยานมันกลายเป็นตัวแทนของอดีต และจักรยานมันอาจจะเหมาะกับนิสัยของผมคือ พอนึกถึงมันแล้วก็นึกถึงชีวิตที่ไม่ร้อนรน สงบ สวยงาม บางทีดูหนังฝรั่งเห็นคนถีบจักรยาน ผมก็ดูว่ามันสวยงามร่มรื่น มันอาจเป็นการหวนหาธรรมชาติหรือเป็นภูมิหลังของผมก็ได้ อีกอย่างหัวหินก็เป็นเมืองท่องเที่ยว แทบทุกคนต้องเคยถีบจักรยานเลาะเลียบชายหาดในตอนเย็น ๆ ไม่มีเพื่อนซ้อนท้ายก็ต้องถีบคู่กันผ่านหน้าบ้าน สาวมั่ง โฉบไปโฉบมา ตอนไปโรงเรียนก็ถีบไปเป็นกลุ่มกับเพื่อน

เวลาคุณเขียนถึงจักรยานจะเข้ามาในเรื่องของคุณอย่างบังเอิญหรือตั้งใจ

เวลาเขียนถ้าต้องการให้สัญลักษณ์ที่มันสงบ หรือจะพูดถึงอดีต ผู้หญิงทั้งดงามสมัยผมต้องขี่จักรยานมันจึงจะดูสวย แต่รุ่นคุณอาจขี่มอเตอร์ไซด์ก็อาจสวยไปอีกแบบ แต่ถ้าเขียนถึงปัญหาสมัยใหม่ ผมอาจจะนึกถึงมอเตอร์ไซด์ อย่างไรก็ตาม แวนหนึ่งก็อดที่จะย้อนไปนึกถึงจักรยานอีกไม่ได้

คุณเคยบอกไว้นานมากแล้วว่า ชีวิตไม่ว่าจะยุ่งหรือเมามานานแค่ไหน คุณก็ยังมีเวลาเสมอที่จะอ่านหนังสือ ไม่ทราบว่าปัจจุบันความคิดนี้เปลี่ยนไปแค่ไหน

ผมไม่ได้มาทำงานทุกวัน เมื่ออยู่บ้านสิ่งที่ชอบมากคือดูวิดีโอ และก็อ่านหนังสือ การนี้คล้ายกับเป็นหน้าที่ที่ชอบด้วย บางทีอาจกินเหล้าอาทิตย์ละสี่หรือห้าวันมันก็เยอะแล้ว เสาร์อาทิตย์อยู่ที่บ้านก็จะอ่านหนังสือ หรือไม่ตื่นเช้าขึ้นมาก็จะอ่าน บางครั้งก็หยิบเอาเล่มเก่า ๆ ที่เคยอ่านแล้วมาอ่านอีก เพราะมันเข้ากับสิ่งที่ผมชอบ ส่วนการค้นคว้าเพื่อจะนำมาเขียนคอลัมน์นั้นก็ต้องทำเสมอ เช่นเกิดอหิวาต์ระบาดที่อินเดีย ผมก็มีหนังสือที่จะค้น เช่นในประวัติศาสตร์ อหิวาต์ระบาดยังไง ผมจะใช้วิธีการอย่างนี้เพื่อที่จะไม่ต้องไปแข่งกับคนอื่น เพราะผมไม่ได้ไปไหน ไม่เขียนแบบเจาะลึกว่าเบื้องหลังมันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ทำยังงั้นไม่ได้เพราะผมไม่รู้ แต่สำหรับวรรณกรรมปัจจุบันที่พยายามอ่านคือเรื่องแปล ผมก็ไล่ค้นที่จะเขียนนิยายผมก็พยายามอ่านหนังสือที่มันดัง ๆ ของโลก ซึ่งเคยแปลมา พยายามอ่านหลาย ๆ เล่มให้มันซึมเข้าไป ผมกับสุชาติ สวัสดิ์ศรี เรืองชัย พุทธาโร เป็นคนโชคดียี่สิบเจ็ดปีไม่ต้องเร่งรัดด้วยเวลา เช่น ต้องเข้าแปดโมงเช้าและออกห้าโมงเย็น ถ้ายังงั้นผมคงลำบาก โชคดีที่ไม่มีลูกไม่มีภาระ เวลาว่างก็เลยมีเยอะ

การไม่มีลูก ไม่มีภวะนั้นดีหรือไม่ดี

มันทั้งดีและไม่ดี บางทีมันเจียบเหงาจนบอกไม่ถูก

ไม่มีลูก แต่เมื่อเขียนเรื่องเด็กเขียนด้วยความรู้สึกอ่อนโยนเป็นพิเศษ เกิดมาจากอารมณ์
ทดแทนใช่หรือไม่

เมื่อเป็นเด็กนี่ครอบครัวยังไม่เป็นปัญหา แม่เป็นคนใจดี ผมซาบซึ้งในเรื่องความรักถึงแม้จะไม่มีลูกแต่ผมก็เป็นลูกทำให้เข้าใจความรักของพ่อแม่มันเป็นอย่างไร แล้วหลาน ๆ ที่อยู่ข้างบ้านก็มีอยู่ ผมคิดว่าเด็ก ๆ ต้องได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรัก แต่ความรักนั้นไม่หมายความว่าต้องโอ้อกัันทั้งวัน ต้องมีการตีกันแบบคนโบราณ ผมและเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ว่าปัญหาครอบครัวนั้นเกิดจากการไม่ได้รับความอบอุ่น ความอบอุ่นสามารถสร้างมนุษย์ให้เป็นคนดี แต่ทุกวันนี้ชนชั้นกลางระดับพวกเรากำลังถูกไปแบบสากล ซึ่งอาจจะดีแต่ก็ยังไม่มีการวิเคราะห์พื้นฐานของเด็กกับสังคมมันจะกลมกลืนหรือขัดแย้งกัน บางทีเด็กมันต้องมีเลือดทรรดอดทน ถ้าโอ้อกัันมากก็อาจจะเสียหายได้ ที่จริงอะไรก็ตามที่เลี้ยงดูกันด้วยความรักก็จะดี เพราะฉะนั้นผมจึงเข้าใจเด็กตามจินตนาการ เพราะหนึ่งผมมีพ่อแม่ มีครอบครัวที่สมบูรณ์ อาจจะมีปัญหาเรื่องเงินทองความยากจนแต่ครอบครัวยังอยู่ ทีนี้เรามาคิดถึงเด็กที่ขาดพ่อแม่หรือไม่สมบูรณ์ ผมจึงว่าน่าเห็นใจที่สุด เราดูจากพ่อแม่พี่น้องของเรา ต่อมาก็ดูจากเพื่อน จากครูบาอาจารย์

เมื่อคุณเขียนเรื่องเกี่ยวกับเด็กจะไม่มีลักษณะของการสั่งสอน ผิดกับนักเขียนเรื่องเยาวชนส่วนใหญ่ในประเทศไทย คุณจะปล่อยให้ตัวละครนั้นดำเนินไปราวมีชีวิต แล้วให้คนอ่านคิดเอาเอง ลักษณะการเขียนเช่นนี้เกิดขึ้นมาจากการอ่านนิยายเยาวชนของต่างประเทศหรืออย่างไร

มันเกิดจากธรรมชาติ พ่อแม่ทำให้เป็นตัวอย่าง การที่เราได้มาเรียนหนังสือ มีอาชีพและมองโลกในแง่ดีไม่เป็นอาชญากรนั้นเป็นเพราะผมมีพ่อแม่ที่ดี มีตัวอย่างที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ที่ผมบอกว่าอย่าไปสอนกันตรง ๆ นั้น เพราะการสอนตรง ๆ นั้นเป็นเรื่องของครู แต่หนังสือหรือวรรณกรรมมันเป็นเรื่องของธรรมชาติให้เด็กมีตัวอย่างแล้วเขาก็คิดเองได้ เมื่อผมเป็นเด็กพ่อแม่ให้เวลาไปเรียนหนังสือ ให้เวลาเป็นของตัวเอง แต่สิ่งหนึ่งก็คือเมื่อเราอยากไปทำงานขายน้ำแข็งกับเพื่อน เป็นเพราะเราอยากทำ ไม่ได้ถูกบังคับ เมื่อต้องเผชิญโลกตั้งแต่เด็ก เจอการเห็นแก่ตัว การแสวงของผู้ใหญ่ เด็กก็เลยเป็นผู้ใหญ่ตั้งแต่ตัวเล็ก ๆ โลกแห่งความฉันทก็เลยไม่มี แทนที่จะได้ดูหนังสือการ์ตูน ซึ่มาไม่ เล่นซ่อนหา เด็กในกรุงเทพฯ ส่วนหนึ่งจึงไม่มีโอกาสเช่นนี้ โตขึ้นโอกาสที่จะเป็นอาชญากรหรือคนชั่วมีสูง จินตนาการไม่พอ ปัญหาเด็กเป็นปัญหาที่นักเขียนควรจะศึกษา แต่ที่นักเขียนวรรณกรรมเยาวชนส่วนใหญ่กำลังทำอยู่มันเป็นลักษณะของครู เรื่องทั้งหมดก็เป็นในลักษณะเดียวกัน ที่นี้วรรณกรรมเยาวชนของเมืองนอกที่แปลมาเขาเขียนเพื่อจะให้เด็กคิดเอง แต่เด็กจะคิดได้ก็ต่อเมื่อเขามีเวลาคิด ทุกวันนี้ที่เรากระทำต่อเด็กก็คือไม่มีค้อยให้เวลา อย่างโสเภณีเด็กอายุแค่ 12 เขาก้าวจากเด็กขึ้นมาเพื่อเป็นอีตัว ไม่มีทางอีกต่อไปที่จะเป็นคนดี โลกมันกำลังจะแตก ถึงจะไม่มีลูก แต่เท่าที่ผมมองว่าโลกของเด็กนั้นเป็นโลกที่น่ารัก สังคมต้องคำนึงถึงเด็กให้มาก ๆ เพราะเขาจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

เคยอ่านข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ว่าพ่อแม่ปัจจุบันวางแผนเรื่องการมีลูกตั้งแต่ตั้งท้องจนกระทั่งลูกโต บางรายก็จองโรงเรียนให้ลูกตั้งแต่ยังไม่คลอด

สังคมเรามันบ้าตามฝรั่ง บางคนจะเลี้ยงลูกให้เป็นอัจฉริยะ เลี้ยงไปทำไม เมื่อเป็นอัจฉริยะแล้วมันอาจจะบ้าก็ได้ ผมว่าเลี้ยงลูกอย่างไรให้เขาโตขึ้นแล้วมีความสุขจะดีกว่า พอมีความสุขแล้วไม่มีปมด้อย คนจนก็มีชีวิตไปตามอัตภาพ แต่ไม่ใช่ไปห้ามคนจนไม่ให้ใส่เสื้อผ้าดี ๆ ซึ่งนั่นอาจเป็นความสุขของเขาก็ได้ ให้เขาใส่ไปถ้าเขามีปัญญาเก็บ

หอมรอบริบซื้อหามา มันก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่เลวร้ายอะไร สังคมเราเดี๋ยวนี้ก้าวไปตามฝรั่งเกินไป ในขณะที่ลูกเราจะต้องมีเพื่อนอยู่ในสลัมก็ได้ จะต้องเจอเจอคนชั่วที่มาจากเบื้องต่ำ ถ้ามันไม่เข้าใจไม่รู้อะไร ปัญหามันก็จะเกิดขึ้น

อย่างพ่อแม่แล้วมันจะส่งผลให้ลูกเลวด้วยเสมอไปไหม

มันอาจทำให้ลูกไร้โอกาส และถูกกระทำ เช่นถูกจับให้ไปเป็นอาชญากร ไปอยู่ในสภาวะที่ถูกขายไป หรือบางที่พ่อแม่ก็ไม่รู้ว่าตัวเองจะต้องเป็นกำลังหลักให้กับลูก บางครอบครัวใช้ลูกเป็นกำลังหลักไปก็มี พวกเราส่วนใหญ่โชคดีที่เกิดมาในครอบครัวดี เพราะครอบครัวนั้นเป็นจุดเริ่มต้นแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าครอบครัวเลวคนก็จะต้องเลวเสมอไป ผมเคยเห็นพ่อแม่บางคนติดเฮโรอีน แต่เด็กเกิดมาเก่งก็มี ยกตัวอย่างในเรื่อง ทองเนื้อเก้า อะไรแบบนี้

คุณเคยคิดที่จะเขียนนิยายแนวเร็กซ์มณแบบทองเนื้อเก้าบ้างไหม

คิดว่าเขียนไปแล้วก็ไม่ประสบความสำเร็จไม่เคยจินตนาการที่ไปขนาดเจาะแจ๊ะอะไรไปเรื่อย ไม่เคยมีนิสัย พระเอกนางเอกจับกันสนุกสนาน ผมไม่ได้ว่าเขานะ แต่ผมไม่ใช่เป็นคนอย่างนั้น มันเขียนไม่ได้เพราะกระดากแต่คนที่เขียนนิยายประเภทนี้ได้เป็นเพราะธรรมชาติเขาเป็นอย่างนั้น

เมื่อไรไม่สามารถจะเขียนได้อย่างนั้น มันก็เลยกลายเป็นว่า ไม่อาจที่จะเลี้ยงชีพด้วยการเขียนหนังสืออย่างเดียว

ผมเคยคิดว่าชีวิตตัวเองแย่มาก แต่บางครั้งเมื่อเปิดโทรทัศน์แล้วนั่งดูมวยตอนกลางวัน ก็กลับมาคิดว่าอย่างน้อยเราก็นั่งสุขสบาย แต่คนนั้นกำลังแลกเงินทองด้วย

ความเจ็บปวด การที่คิดอย่างนี้ทำให้รู้ว่าผมไม่ได้เป็นพวกเดียวที่กำลังมีความทุกข์ อย่างน้อยผมก็กำลังนั่งอยู่ในบ้านดูคนชกกันจนบางครั้งก็ลืมหันไปว่ามันเป็นมหรสพ

คนที่เกิดปี 2490 อย่างคุณ สมัยเด็กมีหนังสืออะไรที่คุณอ่านแล้วจำได้บ้าง

ผมโชคดีที่มีลูกเป็นมหาเปรียญ ตอนหลังเป็นนายกเทศมนตรี ท่านชอบทั้งหนังสือไว้ที่บ้าน และมีพี่ชายคนหนึ่งเป็นนักอ่าน เมื่อโตมาหนังสือก็อยู่ที่บ้าน แต่สิ่งที่เราไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร คือผมเป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือการ์ตูนมาตั้งแต่เด็ก อ่านเพราะที่บ้านไม่ต้องทำอะไร และก็จะได้อ่านเพื่อฟังเหมือนกับการพากษ์หนัง นอกจากนี้ยังชอบดูหนังกับหนังตะลุง และละครชาตรี เพราะชาวประมงเวลาเขาจับปลาได้มาก เขาจะบนบานศาลกล่าวนำละครชาตรีหรือหนังตะลุงมาเล่น ผมก็ชอบแกะรูปหนังตะลุง แล้วนำมาขีดทำโรงเล็ก ๆ ที่นี้พอโตขึ้นเป็นวัยรุ่นเป็นชีวิตที่ไม่ได้ทำอะไร เมื่อเหงา ๆ ก็ไปห้องสมุด ที่หัวหินของพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ อ่านพวกเล็บครุฑ ศิวาราตรี รัตนะของพนมเทียนจนหมด แล้วมีญาติที่เป็นผู้หญิงเขาซื้อหนังสือปกแข็งเดินทอง เราก็ไปยืมอ่าน จนกระทั่งผมไปอ่านเจองานของยาขอบ หรือไม้เมืองเดิม เจอสำบัดสำนวนที่แปลกออกไป โตขึ้นซื้อหนังสือของพวกสุจิตต์ วงษ์เทศ ขรรค์ชัย บุนปาน ยุคของผมนั้นเป็นยุคของวิทยุทรานซิสเตอร์ แบนบูฟัง นิยายของวิเชียร นิลกานนท์ สังคมมันยังไม่มีทีวีหรือวิดีโอ หรือสิ่งบันเทิงอื่นใด ฉะนั้นคนยุคนี้อ่านหนังสือกันเป็นส่วนใหญ่ มันก็เลยได้ความรักการอ่าน แต่คนยุคนี้อ่านสิ่งบันเทิงอย่างอื่นมาชักจูงไป เร็วกว่า สบายกว่าอ่านหนังสือ แต่ผมบอกว่ามันขาดโลกของจินตนาการ

เมื่อ 10 กรกฎาคมที่ผ่านมา อายุคุณครบ 48 ปี คุณย้อนกลับไปมองตัวเองอย่างตรงจ
สอบบ้างหรือไม่

48 นี่ก็ถือว่ามาก บางทีก็นั่งคิดว่าเอ๊ะทำไมจึงรวดเร็วอย่างนี้ ตอนผม 30 ผมก็คิดว่าทำไมรวดเร็วจังเลย 35 ก็คิดมาเรื่อย แต่ก็พยายามทำโลกให้มันปกติ ไม่อยากแก่ เฒ่าอะไร คนที่แก่กว่าเรายังมีอีกเยอะ ที่นี้ผมเป็นคนที่ไม่ค่อยคิดอะไรมาก จะพยายามทำให้วัน ๆ หนึ่งดีที่สุดในประมาณ เพื่อพรุ่งนี้จะได้ไม่มีปัญหา และอีกอย่างเป็นคนที่ไม่พยายามทำอะไรยาก ๆ เช่นว่าต้องอดออมเก็บเงินซื้อบ้าน ไม่ทำธุรกิจ ทำแต่ละวันให้มันดี ถึงจะกินเหล้าเมายาก็ไม่พยายามไปมีเรื่องกับคนอื่น ไหน ๆ กินเหล้ามันมีโทษแล้ว ผมก็ต้องให้มันมีประโยชน์เหลืออยู่บ้าง เช่นได้ความคิดความอ่านแตกแขนงออกไป เมื่อผมมาถึงตรงจุดนี้น้อยๆ ผมยังดีกว่าคนอื่นอีกตั้งเยอะชีวิตไม่ได้ทุกข์ยากหรือลำบากอะไร ส่วนอนาคตนั้นไม่รู้

ถ้ามีคนอยากให้คุณแนะนำหนังสือให้อ่านสักเล่มหรือสองเล่ม คุณจะแนะนำหนังสืออะไร

ที่ผมอ่านอยู่สองเล่มก็คือ "นายแพทย์ ชิวโก" กับ "หนึ่งร้อยปีแห่งความโดดเดี่ยว" เพราะ ดร.ชิวโกเป็นเรื่องการเมืองและความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์รัสเซีย ชอบตัวละครอย่างนายแพทย์ เพราะเป็นคนที่ไม่เข้าทั้งซ้ายและขวา ยืนอยู่ตรงกลางและมีความเข้าใจต่อคนทั้งสองข้าง นอกเหนือไปจากลีลาการเขียนของนักเขียนระดับโลกแล้ว ผู้เขียนยังต่อต้านความรุนแรง และผมก็เป็นคนหนึ่งที่ไม่ชอบความรุนแรง ซึ่งขัดแย้งกับการชอบดูมวยนิดหน่อย แต่ดร.ชิวโกมันตรงกับนิสัยของผม อย่างบ้านเมืองถูกแบ่งเป็นซ้ายขวาผมก็พยายามเข้าใจมัน คุณคนตัวเล็ก ๆ ถูกหลานชาวนาที่เป็น ผกค. หรือพลทหาร พลตำรวจที่เป็นเพื่อนเรา พวกเหล่านี้ถูกสถานการณ์ทางการเมืองผลักดันให้ไปฆ่ากัน โดยไม่เกลียดหรือโกรธกันมาก่อน ทั้งคู่อาจไม่รู้ด้วยว่าคอมมิวนิสต์คืออะไร ก็เหมือนกับในรัสเซียที่บอกว่าการปฏิวัติเมื่อมันเกิดแล้วก็ไม่มีใครยับยั้งได้ ดีหรือชั่วไม่รู้ แต่สิ่งที่ท่วมท้นไปคือชีวิตทั้งชีวิต ผมชอบในความเป็นนักเขียนของบอริส ปาสเตอร์เน็ค ผมอ่านสองเล่มเพื่อที่เราจะศึกษาและคิดว่าสักวันหนึ่งเราจะเขียนบ้าง

ส่วน"หนึ่งร้อยปีแห่งความโดดเดี่ยว" ชอบวิธีการเขียน ภาษาที่แปลมาแล้วสวย และมีจินตนาการมาก ทำให้เรามองเห็นว่าเรามีจินตนาการน้อยกว่าเขามาก

เคยมีความทะเยอทะยานสักครั้งไหม ที่จะเขียนงานแล้วแปลออกไปทั่วโลกเหมือนกับหนังสือสองเล่มที่คุณชอบ

เคยคิดอยู่ว่าเมื่อผมเป็นนักเขียน ผมก็พยายามเขียนหนังสือให้คนอ่านเยอะ ๆ แต่ให้เขาอ่านในสิ่งที่ผมนึกคิด ไม่ใช่เขียนในสิ่งที่เขาอยากอ่าน เมื่อมีคนอ่านมากเป็นธรรมดาที่ต้องดีใจ

ที่จริงนักเขียนบ้านเราโดยเฉลี่ยฝีมือไม่แพ้ใคร เพราะเรื่องฝรั่งที่ห่วย ๆ ก็มีเยอะ แต่ว่าของเรามันมีจุดอ่อนอย่างหนึ่งคือขาดนักแปล ไม่มีใครนำเสนอผลงานของคนไทยเป็นภาษาอังกฤษอย่างซาบซึ้ง ประเทศของเราอ่อนภาษาอังกฤษ เพราะแต่ก่อนเราไม่ได้เป็นประเทศอาณานิคม แต่นั่นไม่ใช่เรื่องสำคัญ เรื่องสำคัญอยู่ที่ว่าเราควรจะมีนักแปลวรรณกรรมที่ดี แต่การแปลเป็นเรื่องสลับซับซ้อน ต้องมีกระบวนการเยอะ ต้องอาศัยผู้รู้ทางภาษาอังกฤษ สองต้องมีผู้รู้ทางวรรณกรรมด้วย อย่างซีไรต์ผมว่าไม่เห็นจะมีประโยชน์อะไรในเมื่อต่างคนต่างไม่ออก ที่จริงวัตถุประสงค์คือต้องการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแต่ก่อนมีคณะกรรมการที่จะแปลท้ายที่สุดก็ล้มเหลวหมด ที่จริงเราต้องใช้กองทุนของส่วนกลางแปลงานของฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาแล้วก็แปลเรื่องของไทยไปเผยแพร่ ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีประโยชน์ แต่ให้รางวัลกับการเขียน แต่ไม่เกิดผลทางวัฒนธรรม เป้าหมายแต่เดิมนั้นสวยหรู แต่มาขาดกระบวนการในการแปล เราจึงไม่รู้ว่าแต่ละคนที่ยื่นรับรางวัลอยู่ข้าง ๆ กันเป็นใครมันสำคัญแค่ไหน กลายเป็นคนแปลกหน้า ซีไรต์น่าจะคิดถึงจุดนี้ด้วย

อัศศิริ ธรรมโชติ

ที่เห็นและเป็นไป...จากสายตานักเขียน และวรรณกรรม

สารคดี : ความพยายามที่เรา กำลังเปลี่ยนตัวเองจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมในขณะนี้ ในมุมมองของนักเขียนที่มีกำเนิดเป็นคนพื้นถิ่น และได้เฝ้ามองความเป็นเมืองอย่างใกล้ชิด เห็นว่าส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อคนในสังคมระดับต่าง ๆ อย่างไร ? และมีอิทธิพลต่อค่านิยม ทัศนคติ ตลอดจนจิตสำนึกแบบไทยอย่างไรบ้าง ?

อัศศิริ : ผมขอมองจากประสบการณ์ทั้งการเป็นนักเขียนและนักหนังสือพิมพ์ ผมคิดว่าสังคมไทยเรากำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง ในด้านการเมืองเราผ่าน 14 ตุลา มาสิบกว่าปีแล้ว เราได้มาไกลจากจุดที่เคยพูดกันว่า "เราจะเป็นประชาธิปไตยได้หรือเปล่า แต่เรามาถึงคำถามว่า "ทำไมจึงจะรักษาประชาธิปไตยให้มั่นคงและพัฒนาให้ดีกว่านี้ ?" จุดรวมของความเปลี่ยนแปลงนี้ ผมมองว่ามาจากระบบการเมืองก่อน ปัจจุบันเรามีรัฐบาลที่มากจากการเลือกตั้ง และกำลังวางแผนพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม สังคมไทยที่ยังเป็นภาคเกษตรกรรม ก็ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงนี้ เกิดภาวะสับสนพอลกวร ทำให้คนต้องดิ้นรน ต่อสู้และหาเงิน

การหาเงินนี้ ในทัศนะผม ผมคิดว่า มันเป็นเรื่องเจ็บปวดสำหรับคนที่ล้มเหลว เพราะเรากำลังวัดคนที่วัดดู ดังนั้นคนที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จในสังคมอุตสาหกรรม จึงเป็นคนที่หาเงินเก่ง แต่พื้นฐานสังคมไทยเราปราศจากสวัสดิการสังคมคอยช่วยเหลือแบบต่างประเทศ แต่ละคนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อตัวเอง เพื่อครอบครัวคนจึงต้องเห็นแก่ตัว เอาวัดเอาเปรียบกัน ทำให้มองว่าสภาพสังคมและจิตใจคนทุกวันนี้..มันเสื่อมลง

เท่าที่ผมมองเพื่อนร่วมสังคมรอบตัว...เราใช้ศักยภาพทั้งหมดไปเพื่อตัวเองและครอบครัว ความเก่งของปัจเจกชนมันหมดไปเพื่อตัวเอง ก็เพราะทุกคนในสังคมต้องช่วยตัวเอง ไม่มีใครช่วย เราเก็บเงินซื้อที่ดินเอง ซื้อบ้านเอง ซื้อรถยนต์เอง หากต้องการให้ครอบครัวสบาย ถ้าเรามีลูก ลูกเจ็บป่วยเราต้องเสียเงิน เข้าโรงเรียนก็เสียเงิน ทุกคนต้องเร่งหาเงินไว้ให้ลูก เร่งหาทรัพย์สินสมบัติไว้เพื่อความมั่นคงของครอบครัว โอกาสในการทำงานเพื่อสังคมส่วนรวมจึงน้อยลงไป การเอารัดเอาเปรียบจึงสูงอย่างเปี่ยมแซร์นี้ก็ยังเช่นดอก ไม่มีใครยอมให้ใคร แต่ที่พูดนี้ไม่ได้หมายความว่ามีความผิดของใครนะ มันเป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบที่ทำให้สังคมเปลี่ยนจากสังคมไทยที่เคลื่อนไหวช้า ๆ เป็นข้าราชการ เป็นนักการชาย การเป็นพ่อค้ากันทุกคนนี้ ก็ต้องมีการเอารัดเอาเปรียบกัน

สารคดี : พังดูล้ายกันว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นอยู่ ทำให้ช่องว่างระหว่างคนเมืองกับคนชนบทยิ่งกว้างมากขึ้น คนเมืองที่มีการศึกษาดี ก็สามารถยกระดับรายได้ และกระเถิบฐานะทางสังคมขึ้นไปได้แบบก้าวกระโดด ขณะที่คนชนบทที่ได้รับอิทธิพลให้แปรสภาพตัวเองเป็นคนเมือง กลับมีรายได้และฐานะความเป็นอยู่ดิ่งวูบลง

อัศศิริ : ผมเห็นว่าระบบทุนนิยมธรรมดาแน่นอนการต่อสู้นี้ จะมีผู้ชนะเพียงไม่กี่คน เหลือจากนั้นเป็นผู้พ่ายแพ้ ในระบบทุนนิยมจึงเกิดสล้ม เกิดปัญหาโสเภณี นี่เป็นผลของการต่อสู้ แต่ผมมองว่าหน่วยงานของรัฐ ต้องเกิดขึ้นมาด้วย เพื่อช่วยเหลือผู้พ่ายแพ้เหล่านี้ อาจจะออกมาในรูปสวัสดิการสังคม เสริมปัจจัยสี่ แล้วในแง่ผู้ประสบความสำเร็จเราต้องมีมาตรการจำกัดอำนาจการเงิน นี่เป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่ว่าคุณมีเงินพันล้าน คุณก็ไปซื้อหุ้นหรือซื้อที่ดินมาได้ตามใจ เราไม่มีกฎหมายที่ดิน เราสามารถใช้สอยเงินร้อยล้านไปซื้อที่ดินพันไร่แสนไร่ อีกสามเดือนต่อมาขายไป ได้กำไรสามสี่เท่าก็ยังมิเงินเข้าไปอีก เราเปิดโอกาสให้คนมียาวเข้าไปกวาดทรัพย์สินของคนที่ย่อยเปรี๊ยะ คนจนซึ่งมีปัญหาน้อยกว่าเขาก็ต้องขายสิ่งที่พอขายได้ อย่างบางครอบครัวก็ขายลูกสาว บางครอบครัว

ครัวขายลูกชายเพื่อให้ได้เงินเพื่อให้อยู่รอด ทำให้จริยธรรมคุณธรรมตกต่ำลงกลายเป็นเรื่องรองในมาตรวัดความดีของสังคมเรา

ผมมองว่าจุดที่ทำให้สังคมเราแตกแยกก็คือปัญหาจราจร สังคมจะถูกแบ่งเป็นสังคมคนมีรถยนต์ กับไม่มีรถยนต์ วันหนึ่งจะต้องเผชิญหน้ากัน คนที่โหนรถเมล์สุขภาพจึงตกต่ำ ค่ำทอกันเองวุ่นวายไป คนมีรถยนต์ ถึงที่สุดแล้วที่รัฐบาลก็ต้องจำกัดการวิ่ง เพราะเราไม่มีถนนให้วิ่งอีกแล้ว ทีนี้ก็จะเกิดการแตกแยกขึ้น

ผมว่าผู้บริหาร ไม่ว่าจะ กทม.หรือรัฐบาล น่าจะจำกัดสิทธิคนใช้รถยนต์บ้าง เขารถยนต์ส่วนตัวนี้ ไม่มีสังคมไหนเขาปล่อยให้เข้าไปรับส่งลูกถึงตึงบ้านใดโรงเรียนอย่างเราหรอก ใจความเจ็บปวดที่สะสมมันจะผลักดันให้คนเรียกร้องการจำกัดสิทธิ ถ้าสังเกต...ในการหาเสียงผู้ว่า กรุงเทพมหานคร ทุกคนพูดแต่เรื่องจราจร ผมทำหนังสือพิมพ์อยู่นี้ จดหมายร้องทุกข์เข้ามาส่วนใหญ่ เป็นความเจ็บปวดเรื่องปัญหาจราจร นี่เป็นตัวอย่างที่เราปล่อยให้คนมีเงินทำอะไรได้ตามใจโดยขาดความสำนึก ในที่สุดก็จะผลักดันไปสู่ความแตกแยกในสังคม

ท่ามกลางความสับสนอย่างนี้ เราควรจะเน้นเรื่องคุณธรรม ความเมตตา เอื้ออาทร ความมีน้ำใจให้กันแก่เด็กรุ่นใหม่ แต่แทนที่จะเป็นอย่างนั้น เรากลับไปเน้นแก้ปัญหาฉาบฉวย เช่น เรื่องสุขภาพ เหล้า ยา บุหรี่ แต่ปัญหาที่ควรเน้นให้เท่ากันนี้ เรื่องของคุณธรรม เรื่องของจิตใจ เรากลับไม่ค่อยเน้น อย่างที่จำลองพูดว่าสังคมเรากำลังพัฒนา แต่เราพัฒนายังไง ? เราจะได้อะไรจากการพัฒนานั้น ? จะเสียอะไรไปในระยะไกล ? เราจะไปรอดจริงหรือเปล่า ?

เพราะสังคมไทยเรามีพื้นฐานเป็นสังคมเกษตร ชายข้าว ชายกุ้ง ชายปลา เราไม่ได้ขายรถยนต์ เราต้องใช้สินค้ามหาศาลไปแลกน้ำมันเข้ามา น้ำมันรัฐบาลก็เอาเงินคนทั้งประเทศไปตรึงตราราคาไว้ไม่ให้สูงขึ้น มันเป็นการแก้ปัญหาที่อิงผลประโยชน์ทางการเมือง รัฐบาลกลัวว่าคนในเมืองจะฉีกอกเอา ในที่สุดเราก็วนอยู่กับการเอาเงินรายได้ทั้งประเทศมาแก้ปัญหาที่ไม่ถูก อย่างทุกวันนี้ ผมมองจากสายตานักเขียนนะ เห็นว่าคนที่ทำเงินเข้าบ้าน คือ หนึ่ง - ลูกสาว ขาวนา รายได้เข้าประเทศอันดับหนึ่งของเรา มาจาก

การท่องเที่ยว แต่เราก็ต้องยอมรับว่าครึ่งหนึ่งของคนที่เข้ามาเที่ยว เขามาเที่ยวผู้หญิง นี่เห็นได้ชัดว่าเราขายลูกสาว สองขายแรงงานลูกชาย สาม ก็ขายข้าว สรุปร แล้วคนที่ทำเงินเข้าบ้านเป็นครอบครัวชาวนา ขณะที่พวกนี้ดะกะกำลำบาก ขายตัวให้ฝรั่ง ขายแรงงานให้แขกให้จีน ถูกเขาเหยียดหยาม แต่เรากลับเอาเงินที่พวกนี้มีส่วนหามา มาใช้จนเจือคนซื้อรถเบนส์ รถบีเอ็ม ซื้อม้ามัน ถ้าเราไม่จำกัดสิทธิกันบ้างเลย ผมว่าเราจะแย่

อย่างโทรทัศน์ ผมวิจารณ์อยู่ทุกวันว่าร้อยละแปดสิบเก้าสิบนี้ใช้ไม่ได้ เป็นผลิตผลให้คนมาชมเห่งกัน คนชนบทซื้อทีวีไปอย่างเครื่องเล่น.. ทีวีทำให้คนชนบทซึ่งไม่รู้จักทีวีเหมือนคนเมืองถูกกำหนดค่านิยม รัฐควรจำกัดบทบาทของทีวีบ้างถ้าต้องการกำจัดค่านิยมที่มันลึบสน

ทีวีกำลังเหมือนกับเป็นการให้การศึกษาออกโรงเรียน ในช่วงยี่สิบปีที่สังคมเราเปลี่ยนแปลงไป ทีวีมีบทบาทมาก เพราะรัฐไม่ได้เตรียมตั้งรับบทบาทของทีวี ปลอ่ยให้ทีวีเข้าไปอยู่ทุกบ้านทุกช่อง ทั้งในห้องนอน ห้องครัว โดยที่เนื้อหาของทีวีก็ไม่ได้พัฒนา มันทำให้คนอยู่กับความฝันไม่เข้าท่า เราปล่อยให้พ่อค้าควบคุมทีวีอย่างไม่จำกัดบทบาทกันเลย

เราไม่ได้เรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาจำกัดเสรีภาพของทีวี แต่อยากให้ดูแลและคิดด้วยว่าทีวีเป็นของทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ต่างกับหนังสือตรงที่ว่า อย่างน้อยคนอ่านหนังสือก็ต้องมีความรู้จึงจะอ่านออก แต่ทีวีมีภาพมีเสียงเข้ามาถึงในบ้าน มีอิทธิพลสูงมากต่อเด็ก มันสร้างเด็กให้เติบโตมาแบบสิ่งที่เสนอออกมาทางทีวี

มันไม่ผิดหรอกนะที่ทีวีจะทำให้เด็กชอบดนตรี แต่ว่า...มันมากไปหรือเปล่า ? ข้อเท็จจริงก็คือ..มันมาก เหมือนกับที่เราเปิดทีวีทุกวันนี้ บริษัทเทปมันยึดไว้ทุกช่อง เราถูกบังคับให้ฟังเพลงทั้งที่บางครั้งเราไม่อยากจะฟัง สิ่งเหล่านี้กลายเป็นความเคยชินและกำลังจะกลายเป็นธรรมชาติของวัยรุ่น นี่ขนาดเรามีคณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์นะ กบว.นี่ ผมว่าอย่าว่าแต่จะให้รู้เท่าทันพ่อค้าในเรื่องเนื้อหารายการเลย แม้แต่การโฆษณา กบว.ก็รู้ไม่ทัน หรือแสร้งไม่รู้ เพราะมีหลายรายการที่โฆษณาแทรกเข้ามาในเนื้อหาต่าง ๆ จนกระทั่งละครเรื่องหนึ่ง เคียวนี่มีสปอนเซอร์ร้านอาหาร แจกกันดอกไม้

ระดับที่ได้ ที่พระเอกนางเอกนั่งกินข้าวมาให้สปอนเซอร์ แล้วอย่าลืมว่าละครไทยนี้ต้องมีฉากกินข้าวทุกเรื่องทุกตอน

สารคดี : ถ้ามุมมองของทีวีมีมากมายขนาดนี้ก็เป็นเรื่องน่าสังเกตว่าบทบาทเช่นนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วในประเทศอื่น ๆ ที่มุ่งพัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม คุณคิดว่าปัญหาที่เราได้รับจากผลกระทบของทีวีทุกวันนี้ รุนแรงจนอยู่ในขั้นที่เรียกว่า "นาวิตก" แล้วหรือ ?

อัศศิริ : ผมเห็นว่า เรากำลังเอาแบบอย่างของชนชั้นกลาง ชนชั้นสูงที่เลี้ยงลูกให้เป็น "ไซโนหิน" หรือ "ลูกบั้งเกิดเกล้า" นั้นมาสร้างความแตกต่างให้แก่เด็กยากจนที่กลับบ้านแล้วถูกพ่อแม่ด่า "ไอ...เวรตะไล" เด็กจะเห็นว่าลูกตัวละครในทีวีนั้นแตกต่างจากตัวเองอย่างสิ้นเชิง

ผมยอมรับว่าชีวิตเมียหลวง - เมียน้อย แม่ผัว-ลูกสะใภ้ หรือความรักหนุ่มสาวนี้มีอยู่จริง เป็นเรื่องสภาพแวดล้อมในครอบครัว แต่ยังอยากให้คนทำละครมีความเป็นศิลปินให้มาก มีความคิดสร้างสรรค์ด้วย มันก็ไม่ยากอะไร แค่ทำให้มันมีเหตุมีผล ไม่ใช่ไม่เป็นเหตุเป็นผลอย่างนี้ อย่างคนเป็นดอกเตอร์นี่อยากจะเอาคนไข้เป็นเมียก็ได้ ชีวิตจริงมันก็มีอยู่ แต่มันไม่ใช่แบบอย่างนี้มันทำให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว ถ้าคนไข้กับเจ้านายนั่งดูทีวีด้วยกันจะรู้สึกอย่างไร มันทำลายความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือเปล่า?

ผมดูหนังฮ่องกงสมัยใหม่ เขาสะท้อนปัญหาของฮ่องกงที่เดียวนะ ให้เห็นว่าฮ่องกงนี้เต็มไปด้วยเรื่องอำนาจ เรื่องการแย่งชิงทางธุรกิจ แล้วเขาก็มีบทเรียนสอนให้คนนอกสังคมเมืองฮ่องกงนี้ มีปัญหา มีอันตรายยังไง? แต่ละครไทยเราซึ่งมีอิทธิพลต่อชาวบ้านมาก กลับไม่ได้สอนอะไรเลย นอกจากชี้ให้เห็นชีวิตเทวดานางฟ้าสอนให้คนมีความฝันลม ๆ แล้ง ๆ

สารคดี : อยากทราบว่าความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นอยู่นี้ จะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวแบบไทยที่เราเคยมีเอกลักษณ์ชัดเจนด้วยหรือเปล่า?

อัศศิริ : ผมคิดว่าความรักกันในครอบครัวยังมีเหมือนเดิม อาจจะมากกว่าเดิมด้วยซ้ำ แต่เรารู้จักกันน้อยลงเพราะเวลาที่จะทำความรู้จักกันจริง ๆ น้อยลง ความสัมพันธ์และการทำหน้าที่ต่อกันมันถูกส่งผ่านคนใช้หรือองค์กรอื่น ๆ ทำให้คนในครอบครัวห่างกัน ความรักที่แสดงต่อกันก็เลยออกมาในลักษณะฉาบฉวย เช่น พุดจาไฟเราะใส่กัน ปฏิบัติต่อกันเหมือนลูกเป็นเทวดานางฟ้า แต่แทบไม่รู้จักรูจกจริง ๆ เลย

ช่องว่างระหว่างพ่อแม่ลูกเกิดมากขึ้นและเวลามีปัญหาก็ไม่กล้าปรึกษากัน ลูกก็อาจจะปรึกษาคนที่ตัวเองไวใจ เช่น ดีเจหรือเพื่อน แต่ผมเชื่อว่าความรักยังมีเหมือนเดิม บางครั้งอาจจะมากกว่าเดิมด้วยซ้ำ ถ้าเรามองจากทรัพย์สินที่พยายามสะสมไว้ให้กัน ส่วนลักษณะการปรับไปสู่ครอบครัวแบบตะวันตก ผมยังเห็นว่าเป็นไปได้ยากเพราะวัฒนธรรมตะวันตกกว่าจะเป็นอย่างนั้นเขาใช้เวลานับพันปี มันไม่ใช่เปลี่ยนกันง่าย ๆ แล้วคนไทยเรากียึดติดวัฒนธรรมครอบครัวไทยด้วย การเปลี่ยนแปลงจะทำให้เกิดความเจ็บปวด

สารคดี:ในฐานะที่นักเขียนเองก็เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนี้ ไม่ทราบว่าสังคมที่เปลี่ยนไปในลักษณะหลักให้ทุกคนลงสู่แข่งเพื่ออยู่รอด ส่งผลกระทบถึงการใช้ชีวิตและการทำงานของนักเขียนอย่างไรบ้าง?

อัศศิริ : ผมกลับมองว่า เมื่อปัจจัยการผลิตเจริญขึ้น มีระบบคอมพิวเตอร์ มีเครื่องพิมพ์ทันสมัย ทำให้มีการพัฒนาการพิมพ์ขึ้น ตลาดเพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันต้นทุนการผลิตก็เพิ่มตามด้วย เพราะทั้งหมดนี้เราไม่ได้ผลิตขึ้นเอง เราสั่งกระดาษเข้ามา สั่งเครื่องพิมพ์เข้ามา เรามีไทยแท้ ๆ อยู่แค่นักเขียน คนพิมพ์ กับเจ้าของ ผลที่เกิดขึ้นก็คือราคาระดับหนังสือแพงมาก

ตอนนี้หนังสือเล่มหนึ่งบางที่ซื้อข่าวสารได้ดังกว่า ผมว่าเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งให้คนอ่านหนังสือน้อยลงนะ

สารคดี : การที่คนอ่านหนังสือน้อยลงส่วนหนึ่งยังเป็นเพราะสื่ออื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ มาแย่งความสนใจไปด้วยใช่ไหม?

อัศศิริ : มันเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อสังคมพัฒนาอย่างนี้ วรรณกรรมก็เป็นเรื่องถอยไปข้างหลัง สำหรับผมวรรณกรรมไม่ใช่ของมวลชนหรอกนะ โทรทัศน์ต่างหากที่เป็นแมส มีเดีย (mass media) มีคนพูดกันว่าวรรณกรรมจะมีบทบาทเด่นมากในสังคมที่ต่อสู้กับเผด็จการ อย่างวรรณกรรมหลัง 14 ตุลา หรือหลัง 6 ตุลา แต่เราได้พ้นจากจุดนั้นมาแล้ว ตอนนี้เรากำลังพัฒนาทางวัตถุ วรรณกรรมก็เลยกลายเป็นเครื่องประดับตามหน้านิตยสารไป บางครั้งกลายเป็นเครื่องประดับในห้องน้ำด้วยซ้ำ

สารคดี : แต่ก็เคยมีตัวอย่างให้เห็นว่าแม้ไม่ใช่ช่วงเรืองอำนาจของเผด็จการ แต่เป็นช่วงพัฒนาทางวัตถุ บางประเทศก็สามารถสร้างนักเขียนดี ๆ ออกมาได้ อย่างอเมริกาที่มี เฮมิงเวย์ วิลเลียม ฟอล์คเนอร์ และเออร์สกิน คอลด์เวลล์

อัศศิริ : ผมเห็นว่ามันต่างกันที่สังคมเราไม่ใช่ผู้อ่าน ของเรามันสังคมนักดูมากกว่า สังคมเขาพัฒนาพื้นฐานจากการอ่าน ส่วนของเราสังคมพื้นฐานเป็นสังคมมหรสพตาหูหึง อย่างอเมริกาได้ตอนนี้มีนักเขียนกวีเก่ง ๆ มากมาย เพราะสังคมเมื่อถึงจุดมีปัญหาหันไปพึ่งพาอย่างอื่นไม่ได้ ก็ต้องพึ่งศิลปิน แต่ผมก็ยังเชื่อว่าไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไร จะมีนักเขียนแปรสภาพไปเป็นนักเขียนทีวีหรือละครมากแค่ไหน แต่นักเขียนวรรณกรรมอย่างที่ผมทำอยู่ก็ยังมีอยู่

สารคดี การเติบโตและการพัฒนาจะน่าพอใจแค่ไหน?

อัศศิริ : การเติบโตมันก็ต้องโตตามสังคมเหมือนสิ่งอื่น แต่อัตราโตจะน้อยลง เช่นคนแต่งโคลง กาพย์ จะน้อยลง แต่ยังมีอยู่เพราะยังมีไว้รับใช้สังคมเฉพาะกลุ่ม ยังไงก็ตาม นักเขียนรุ่นหลังผมไปก็ต้องมี เหมือนที่เราเคยมี 'ยาขอบ' มีสุนทรภู่มาแล้ว

สารคดี : นักเขียนในสังคมเมืองไทย ถ้าไม่แปรสภาพไปเป็นนักเขียนอย่างอื่น เขียนแต่วรรณกรรมอย่างเดียว ความอยู่รอดจะไปได้แค่ไหน?

อัศศิริ : ถ้าไม่แปรสภาพเลยนี้ผมว่ามีปัญหา เพราะเท่าที่ดูจากเพื่อนฝูงร้อยละเจ็ดสิบนี้ ต้องมีงานประจำทำ แต่ถ้าจะขาย ก็ต้องขายลักษณะอื่นเรื่องสั้นหรือนิยายไม่ได้มีไว้เพื่อขาย เขียนกันเอามั่น...เขียนเพราะอยากเขียน ผมถามนักเขียนที่ไปประชุมที่อินเดียด้วยกัน เขาพูดว่า ในโลกนี้ไม่มีใครอยู่ได้ด้วยการเขียนเรื่องสั้น เพราะมันต้องอาศัยแรงผลักดันสูง

สารคดี : ถ้าหากต้องการดึงความสนใจคนอ่านกลับมาสู่งานวรรณกรรมให้มากขึ้น จากที่เริ่มหันเหไปสู่ทีวี วิทยุมากขึ้นแล้ว คุณคิดว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการนำเสนอจำเป็นแค่ไหน? เช่น ในด้านความยาวที่เคยพรรณนารายละเอียดมากก็อาจจะกระชับเข้าในด้านเทคนิค การเล่าเรื่องที่เป็นไปตามลำดับเวลา ก็อาจจะตัดภาพฉับไว ไข่มุมมองเหมือนมุกกล้องภาพยนตร์

อัศศิริ : ความเปลี่ยนแปลงอาจจะมีบ้างแต่ผมว่าคงไม่มากนัก อิทธิพลของภาพยนตร์สมัยใหม่อาจทำให้การเล่าเรื่องใช้เทคนิคตัดต่อมากขึ้น นักเขียนต้องใช้ความสามารถทางภาษามากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าเขียนเรื่องสั้นขึ้นเพื่อเอาใจคนอ่านที่มีเวลา

น้อยลง อาจจะมีการใช้ภาษาอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลของภาษาแปลเข้ามาบ้าง เหมือนกับที่ภาษาเพลงสมัยนี้ได้รับอิทธิพลมา

สารคดี : หมายความว่า ถ้าต้องการให้วรรณกรรมยุคต่อไปเติบโตได้ดี ก็ต้องพึ่งพาทีวีในการโฆษณาตัวเองด้วยเหมือนกัน?

อัศศิริ : ต่อไปมันจะพัฒนาเป็นอะไรก็ตามถ้าเกี่ยวกับการขายแล้ว จะต้องมีการแจ้งข่าวสารให้ทราบ บทบาทตรงนี้ของหนังสือต่อไปอาจจะน้อยลง ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสืออาจจะต้องลงโฆษณาทีวีแทน เดียวนี้ก็เริ่มกันแล้ว

สารคดี : การที่นักเขียนซึ่งเฝ้ามองสังคมอย่างต่อเนื่อง ด้วยสายตาเก็บละเอียดและด้วยสมองที่ครุ่นคิดหาเหตุผล คงจะทำให้นักเขียนมองเห็นปัญหาและในบางครั้งก็คงพบทางออกของปัญหาบางอย่างนักเขียนได้นำสิ่งที่ตัวเองพบนี้ มาเขียนในลักษณะจุดประกายความคิดให้กับคนอ่านช่วยให้คนอ่านพบปัญหาออกจนสามารถแก้ปัญหาได้นั้นได้บ้างหรือไม่?

อัศศิริ : หนังสือที่ออกมาพูดถึงประเด็นที่มันสอดคล้องกับปัจจัยทางการเมือง อย่างเรื่อง "กระท่อมน้อยของลุงทอม" หรือเรื่อง "แม่" ของแม็กซิม กอร์กี้ มันดังไปทั่วโลกขนาดนี้ ไม่ใช่เพราะคุณค่าหนังสืออย่างเดียว แต่ปัจจัยทางการเมืองมีส่วนด้วย

สารคดี : วรรณกรรมเพื่อชีวิต หรือวรรณกรรมที่มุ่งยกระดับความคิดของคนอ่านไปสู่ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ นอกจากสะท้อนภาพสังคม ชี้อุปมาแล้ว ในยุคที่ผู้คนโดนกระหน่ำด้วยปัญหาซับซ้อนเช่นนี้จำเป็นหรือไม่ที่วรรณกรรมแนวนี้จะทำหน้าที่ชี้นำความหวังใหม่อันเป็นทางออกที่นำไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุขด้วย?

อัศศิริ : ทุกวันนี้ทำได้ก็แค่สะท้อนภาพและความรู้สึกของคนในสังคม เพราะว่าอะไรต่ออะไรมันก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ ผมคิดว่านักเขียนหรือคนที่เป็นศิลปินให้ประโยชน์แก่สังคม ได้ก็ตรงที่พวกนี้มักจะมองในสิ่งที่คนส่วนใหญ่มองข้าม เช่น ปัญหาละเอียดอ่อนของชีวิตมนุษย์ หรือว่าผลกระทบของสังคมที่มีต่อปัจเจกชน สิ่งนี้จะช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ ส่วนที่จะชี้แนะหรือพาสังคมไปทางไหนนี่คงเป็นไปไม่ได้

(นิตยสารสรวรคดี ปีที่ 5. ฉบับที่ 59. มกราคม 2533.)

เรื่องราวของเขาจะเป็นตำนานในอนาคต

โชติช่วง นาคอน

"ไรท์เตอร์" ขอให้ผมเขียนถึง อัศศิริ ธรรมโชติ เขียนอะไรก็ได้สั้นไม่ใช่เรื่อง
ง่ายเลย

"การเขียนเป็นการอ่านความคิดของตัวเอง" (คำของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)
การเขียนถึงอัศศิริ ก็ต้องทบทวนความคิดเราว่าเราพินิจเขาอย่างไร เราติดต่อ
เขาอย่างไร

อัศศิริก็เป็นอัศศิริ แบบเดียวกับที่ สุจิตต์ วงษ์เทศก็เป็นสุจิตต์ วงษ์เทศ
เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์เป็นเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ฯลฯ

นักเขียนที่ยิ่งใหญ่การดำเนินชีวิตของเขามี"ตัวตน" ที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งไม่จำ
เป็นที่ใครอื่นจะต้อง "พยายามจะ" หรือ "ทำเป็น" เข้าใจ

ใช่...ผมกำลังบอกว่าข้อเขียนชิ้นนี้มีได้เกิดขึ้นจากความ "เข้าใจ"

ในช่วงชีวิตหนึ่ง มีคนที่เราได้สัมผัสมากมาย ผมค้นหาใกล้ชิดกับอัศศิริไม่นาน
ยังไม่ถึงสิบปี

ช่วงแรกเราถ่ายทอดความเป็น "ตัวตน" ของเราในวงเหล้า อัศศิริเป็นตัวเด่นใน
วงเหล้า (ชมรมวันศุกร์) เขาเป็นนักเล่าเรื่องตัวฉกาจฉวยอยู่ในวงเหล้าเขาเล่าเรื่องอย่างมี
เสน่ห์ชวนฟัง มีเสน่ห์เหมือนข้อเขียนของเขานั้นแหละ และเมื่อหัวข้อสนทนาเปลี่ยนจาก
เรื่องเล่น ๆ สนุกสนานไปเป็นประเด็นเรื่องจริงจัง เขาก็มีแง่มุมที่มีทรรศนะที่คมคายลุ่ม
ลึก โดยเฉพาะข้อวิเคราะห์ทางการเมืองของเขามักจะแหวกแนวไม่เหมือนใคร

ภาพภายนอก คนส่วนใหญ่อาจมองว่าอัศศิริคือนักเขียนเรื่องสั้นดีเด่น แต่อีก
ส่วนหนึ่งที่ไม่ควรละเลยไปคือ อัศศิริเป็นนักหนังสือพิมพ์ ความเป็นนักหนังสือพิมพ์ของ
อัศศิริน่าจะอยู่เหนือความเป็นนักเขียนเสียอีก

การได้ออกท่องเที่ยวร่วมกันและสนทนาในวงสุรน้อย ๆ เพิ่มความมกกัน
ระหว่างเรามากก็จริง แต่แง่มุมของชีวิตยังมีอีกหลายด้าน การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด
ทำให้มองเห็นกันและกัน เพิ่มขึ้นอีกหลายส่วน

อัสสิริยอมรับตำแหน่งบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวันเมื่อสามปีที่แล้ว
ทั้ง ๆ ที่รู้ปัญหาอยู่เต็มอกกว่าจะพบอุปสรรคที่ไม่มีทางเอาชนะ อธิบายได้ด้วยคำว่า

"กตัญญู" เป็นความกตัญญูต่อองค์กร "สยามรัฐ"

การนั่งในตำแหน่งอย่างนั้นมีปัญหารุมเร้ารำคาญใจ อย่างที่ยากจะเอ่ยปากกับ
ใครสามปีที่ผมมีส่วนร่วมรับรู้การผจญปัญหา ทำให้ผมเห็นถึงความสุขุม ละเอียด ลุ่มลึก
ทางความคิด ความอดทน อดกลั้น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความยึดมั่นในหลักการของตน
เองแบบอัสสิริ เป็นสามปีที่ทำให้ผมยอมรับนับถือ "มนุษย์" แบบอัสสิริขึ้นมาอย่างจริงใจ

ตอนนี้สยามรัฐเป็นสยามรัฐยุคใหม่แล้ว เรากำลังพยายามปลดวางภาระที่หนัก
อึ้งออก เรายังจะช่วยสยามรัฐเต็มที่ แต่ไม่ยอมมีตำแหน่งอะไรมาพันผูก หลังจากนั้น
อัสสิริก็จะได้กลับมาเป็น HAPPY ASSIRI อย่างที่เราได้เคยท่องเที่ยวไปด้วยกันเมื่อก่อน

จิตใจของคนจะยิ่งใหญ่เพียงใดก็ดูที่เขารองรับเรื่องราวได้เพียงใด ชีวิตของ
ปัจเจกชนไม่มีใครจะตีสมบูรณไปทุกอย่าง

อัสสิริก็คืออัสสิริ เรื่องราวของเขาคงจะกลายเป็นตำนานในอนาคต ปล่อยให้
มันเป็นไปของมันเองเถิด

อัศศิริ ธรรมโชติ สุภาพบุรุษ ผู้ข่มเหงตนเอง

วิษณุ ไชลิตกุล

ผมไม่อาจเรียกตนเองว่าเพื่อนสนิทของพี่อัศศิริอย่างแน่นอน เพียงแต่ว่าผมได้สัมผัสเขาอย่างใกล้ชิด และด้วยมิตรภาพที่ดีที่ยังยวดยาวบนเส้นทางของคนหนังสือพิมพ์ แม้จะใช้เวลาค่อนข้างสั้น

มิตรภาพของผมและพี่อัศศิริครั้งแรกมิใช่ในกรุงเทพหรือสำนักงานหนังสือพิมพ์แห่งใดแห่งหนึ่ง แต่อยู่บนเครื่องบินจัมโบ้ ยามนั้นเป็นหัวงเวลาเดือนสิงหาคม 2535 ก่อนวันเลือกตั้งทั่วไป หลังกรณีนองเลือดเดือนพฤษภาคมอันน่าอัปยศของคนไทย เครื่องบินดังกล่าวของสายการบิน ลูฟต์ฮันซา พาบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวกว่า 30 คนจากกรุงเทพ ฯ เดินทางเหินฟ้าไปแฟรงเฟิร์ต เพื่อต่อข้ามไปนิวยอร์ก-บอสตัน แล้ววกกลับมาลอนดอน-แฟรงเฟิร์ต เพื่อต่อไปยังไฮเดลเบิร์ก และเบอร์ลิน ชนิดมาราธอน

คณะสื่อมวลชนชุดนั้นเป็นแขกรับเชิญของบริษัทเทเลคอมเอเชียในแนกซ์-ซีเมนส์ (ซึ่งมีคุณสมบัติของ ทอง ทองเล็ก เดอร์ดีใจ ประเภทมีเชิงอรรถเพิ่มเติม อารมณ์เข้า เป็นหนึ่งในทีมประชาสัมพันธ์ของบริษัทแรก) เพื่อตระเวนดูความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใยแก้วในกิจการโทรคมนาคมของสหรัฐฯ-อังกฤษ และเยอรมนี

ก่อนหน้านี้ผมรู้เพียงแค่ว่าเขาเป็นนักเขียนเรื่องสั้นชื่อดัง และเป็นบรรณาธิการใหญ่ของ สยามรัฐโดยอุบัติเหตุทางอารมณ์ของใครบางคน ผมอาจจะรู้จักพี่อัศศิริเพียงแค่นั้น ถ้าไม่บังเอิญเราถูกจัดให้นั่งติดกันตลอดการเดินทางในระยะเวลา 2 สัปดาห์อันแสนสาหัส เพราะความเจียบขี้นของเขายากที่จะเข้าถึงกันง่าย ๆ ส่วนผมก็เป็นนักข่าวสายธุรกิจที่มีชื่อเสียงติดตัวว่าก้าวร้าวเป็นเพื่อนกับใครยากคนหนึ่งของทีมงานค่าย ผู้จัดการ

ชั่วโมงแรกของการเดินทาง เราหักทายกันสั้น ๆ โดยมีศักดิ์ นพเกตุ อดีตมือวางของค่ายสยามรัฐที่ระเห็จไปอยู่ฐานเศรษฐกิจ ซึ่งถูกจับมานั่งเป็นแฝดสามด้วยกัน เป็นสื่อกลางเพราะเขารู้จักเราทั้งสองคนมาก่อนดี

อีกหกชั่วโมงต่อมาผมตื่นจากหลับ มาฟังคำหักทายครั้งแรกจากพี่อัศศิริซึ่งนั่งจมอยู่ในความเงียบและความมืดกับเบาะนั่งตลอดเวลา หลังจากที่ผมอาศัยความเป็นนักเดินทางต่างประเทศบอด้วยการเอาสายเข็มขัดนิรภัยรัดเอาไว้แน่น แล้วก็เอนทั้งตัวนอนรวดเดียวด้วยความชำนาญ

"นี่เรานอนไม่หลับทั้งคืนเลย... นายทำได้ยังไงนะ ?"

คำหักทายนั้นเริ่มมีตรรกภาพของพี่อัศศิริซึ่งแทบจะลงแดงเนื่องจากการอดนอนที่บนเครื่องบินที่ห้ามสูบบุหรี่ตลอดลำ และในสถานที่ทำงานทุกแห่งที่เราเหยียบย่างไปกับผมซึ่งกลายเป็นมดคุเทศก์จำเป็นให้ก่อร่างขึ้นมา และกลายเป็นเพื่อนสนิทที่ขึ้นชื่อในการเดินทางคราวนั้น และยืนยาวมาถึงปัจจุบัน ผมกับพี่อัศศิริ (ที่ใครบางคนแอบเรียกว่า อัศเสปา) ในกรุงเทพ ฯ อีกนาน ๆ ครั้ง ในระยะต่อมาส่วนใหญ่มักจะเป็นที่ร้านอาหารสวนไม้ ถนนราชดำเนินกลาง เจ้าประจำและคู่บาร์มิในยามค่ำคืนของชาวกองบรรณาธิการสยามรัฐ

ที่นั่นผมได้รู้จักผู้คนอีกมากมายในโลกของพี่อัศศิริที่ไม่เคยอยู่ในโลกของผมมาก่อนนับแต่ กวีใหญ่ อย่างเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู่อาวโสอย่างภิญโญ ศรีจำลอง นักแปลเรื่องจีนอย่างทองแถม นาถจำนง วรรณกรรมมาถึงคอลัมน์นิสต์ และนักเขียนสารพัดสปีชีส์ที่มีพี่อัศศิริเป็นจุดศูนย์กลาง ด้วยเรื่อง ที่สนทนากันแทบทุกเรื่องยกเว้นการหากำไรจากกลไกธุรกิจทุนนิยมแห่งกรุงเทพ ฯ

จนกระทั่งผมมาทำงานร่วมกัน 3 เดือนที่สยามรัฐก่อนจะถอนตัวออกมา ผมจัดการทำให้พี่อัศศิริถอนตัวออกจากงานประจำของกองบรรณาธิการอันน่าเบื่อหน่าย ไปทำงานเขียนอย่างเดียวเป็นหลัก เราก็ยังทำงานใกล้ชิด ยิ่งขึ้นด้วยความเข้าใจดีต่อกัน

นี่คือรากฐานแห่งการสัมผัสตัวตนของพี่อัศศิริที่ผมพบและคบหา นักเขียนเรื่องสั้นผู้มีความเงียบขริบและรอยยิ้มเป็นอาภรณ์ นอกเหนือไปจากเสื่อลายตาหมากรุก

เล็ก ๆ สีขาว-แดง หรือขาว-น้ำเงิน กับกางเกงยีนส์เป็นสูตรประจำตัว กลัวหมอ ชอบดูมวยไทย สร้างบารมีส่วนตัวจากความเรียบง่าย จริงใจ ไม่ได้บันไดความสำเร็จส่วนตน ด้วยการเหยียบหัวใครขึ้นไป ปราศจากจิตใจที่เหิมเกริมก้าวร้าวผู้อื่น และไม่โอ้อวดในสิ่งที่ตนเองรู้-ไม่รู้ เปี่ยมอารมณ์ขัน เป็นคนที่น่าเสียดายอย่างยิ่งหากไม่ได้คบหากับเขา

เพื่อนของพี่อัศศิริจึงมีมากมาย หลายวัย หลากอาชีพ และหลากหลายฐานะ พี่อัศศิริอ่านหนังสืออย่างเข้าถึง และสัมผัสสมนุญอย่างเข้าใจ ไม่มีอคติมากนัก ยกเว้นในทางการเมืองเพราะเขาเป็นคน "ชอบชวนเบือ จำลอง-จิ๋ว" อย่างไม่อ้อมค้อม

สำหรับคนรู้จักแล้วเขามีใช้คนเจียบขีมี หากบางครั้งช่างพูดเฮฮาจนเคราแพะของเขากระดิกไม่หยุดด้วยซ้ำ แต่เป็นคนที่รู้จักจัดเวลาสำหรับฟัง คิด สังเกต และถ่ายทอดเรื่องราววิปาณะที่สนทนากันออกมาเป็นภาษาที่เรียบง่าย และเป็นระบบแบบ "อัศศิริ" โดยไม่ตันทุรัง เช่นเดียวกันกับกลวิธีดำเนินเรื่องสั้นเรียลลิสติกของเขา

คุณสมบัติเช่นนี้ตรงกับสูตรของเฮอร์เนสต์ เฮมิงเวย์ ไม่มีผิดเพี้ยน พี่อัศศิริเป็นคนอย่างไร ผลงานวรรณกรรมของเขาก็คือตัวแทนเช่นนั้น อาจจะมีได้เป็นเหมือนคำประพันธ์เชกสเปียร์ดังที่ยกมานี้ทั้งหมด แต่ก็ถือว่าใกล้เคียง

.....

ดาประกายพรายวัป

กลับกลอกกลิ้ง

เพ่งจ้องจริงอย่างมาก

จากสวรรค์

จนจดดินสิ้นสรรพ

แล้วกลับกัน

เพ่งจากดินจรดสวรรค์

แล้วสรรพคิด

ป็นเป็นสิ่งต่างต่าง

อย่างไม่เคย

มีใครยินยอมเลยสัก
 หนอยนิต
 ไขปากกานักประพันธ์
 นั้นนimit
 เป็นรูปร่างอย่างวิจิตร
 แล้วตั้งนาม

จาก A Midsummer-Night's Dream สำนวนแปลดุษฎฐิมาลา (ท่านผู้หญิง ดุษฎฐิ
 มาลากุล ๙) พ.ศ.2509

ข้อดีของฟิ้อคศิริที่กล่าวมาข้างต้นไม่อาจลบข้อด้อยที่สำคัญที่เห็นได้ชัดเจน
 ของเขาได้เลย และกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้เขาไม่อาจผลิตงานที่ดีกว่าในห้วง
 ทศวรรษก่อนได้

ข้อด้อยดังกล่าวคือประการแรก เขาชี้เกรงใจผู้คนที่รู้จักจนเกินขีดปรกติด้วย
 ความรักในเพื่อนพ้อง ในหลายครั้งเขาถูกละเมิดลิขสิทธิ์งานเขียนจากพรรคพวกใน
 ทำนอง เอาไปตีพิมพ์โดยไม่บอกกล่าวหรือตีพิมพ์เกินจำนวนที่ตกลงกัน หรือให้वानให้
 เขียนแล้วเบี้ยวค่าเรื่อง ๙ เขาก็ไม่บ่น หรือบ่นลับหลังสักประโยคหนึ่งแล้วก็ลืมมันเสีย
 พฤติกรรมเช่นนี้ ทำให้ถูกรบกวนอยู่เนื่อง ๙ ไม่ว่างวาย จนกระทั่งหาเวลาไปผลิตงาน
 คุณภาพ
 ได้ยาก

หลายเรื่องที่เขาอยากทำในชีวิต และไม่ได้ทำ ก็เพราะเกรงใจผู้คนนี่แหละ
 ทางแก้ของเขา คือ ต้องเข้าคอร์สอบรมแบบญี่ปุ่นประเภท "วิธีพูดคำว่า ไม่"
 (How to say NO)..... แต่ถ้าทำอย่างนั้น อัครศิริก็จะไม่ใช่อัครศิริคนเดิมอีกต่อไป

ประการที่สอง นักอภิปรายชอบพูดว่า คนที่ไม่ก้าวร้าวผู้อื่นมักจะเก็บกดและ
 หันมาก้าวร้าวต่อตัวเอง ฟิ้อคศิริก็อยู่ในข่ายเช่นนี้

เขาข่มเหงทำร้ายตัวเองทุกเมื่อเชื่อวันด้วยการกินเหล้าและสูบบุหรี่ต่อเนื่อง แม้จะมีถึงกับเป็น "งานเลี้ยงเคลื่อนที่" แต่ก็อยู่ในระดับเข้มข้นพอสมควร จนสุขภาพทรุดโทรม

ล่าสุดเมื่อสองเดือนก่อนเขาต้องเข้ารับการรักษาอาการในลำคอและถูกห้ามสูบบุหรี่แต่เขาก็ยอมรับว่าอ่อนแอเกินไปที่จะเลิกสูบได้ แม้คนใกล้ชิดจะห่วงใยด้วยการข่มขู่ว่า หากขึ้นทำต่อไปต้องถูกมะเร็งถามหาก็ตาม

"เราทนไม่ไหวจริง ๆ...ชีวิตเหมือนขาดอะไรไปสักอย่าง" นี่คือข้อแก้ตัว

ข้อด้อยเช่นนี้จึงทำให้พี่อัศศิริยังไม่อาจจะลงมือเขียนนวนิยายขนาดยาวให้ยิ่งใหญ่ที่เขาปรารถนาเสมอว่าจะเป็นเรื่องของคนหนังสือพิมพ์ที่มีตัวเอกจบนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ก็ตัวเขาเองแหละหาใช่ใครอื่น-) ได้สักที ทั้งที่มีผู้ยุยงกันทั่วหน้า

นี่คือ (ว่าที่)ศิลปินแห่งชาติ) เท่าที่ผมพอจะเขียนถึงได้

"ผีเสียงโซคด้วยน้ำตา"

ไพวรินทร์ ขาวงาม

ในเพลงลูกทุ่ง "สุขโขทัยระทม" ท่อนหนึ่งนั้นคำร้องทำนองเศร้าสร้อยบาดใจ "ผีเสียงโซคด้วยน้ำตา เหมือนคนไม่มีค่า ทุกวันเวลาร้องไห้..."

อัศศิริ ธรรมโชติหรือที่ผมเรียก "พี่อัศ" ชอบร้องท่อนนี้เป็นพิเศษ "พี่อัศ" ชอบเพลงลูกทุ่งแต่ไม่ค่อยชอบร้องเอง เวลามีการร้องเพลงในวงเหล้า เขาเป็นนักขอเพลงที่ดี คือขอแล้วมักจะมีคนเต็มใจร้องให้ฟัง

แต่เพลงท่อนที่ว่านั้น "พี่อัศ" ชอบร้องเอง ไม่ได้ร้องในวงเหล้า แต่ร้องเมื่อเจอหน้าคนสนิท

เนื้อเพลงพูดถึงหนุ่มสุขโขทัยบ้านพี่อยู่สุขโขทัย เพราะบ้านพี่ไฟไหม้ ขอลาห่างไกลทั้งถิ่น..." แล้วตามธรรมเนียมก็ต้องครวญอ่อนขอความเห็นใจจากสาว "พี่อัศ" ไม่ใช่คนมีเคราะห์กรรมน่าเห็นใจถึงเพียงนั้น หากชอบครวญเพลง "สุขโขทัยระทม" แบบเล่น ๆ ทุกวันหวยออก

"ผีเสียงโซคด้วยน้ำตา..." แล้วก็หัวเราะ ถือเป็นอารมณ์ขันมากกว่าอารมณ์เศร้า ในการหยิบเรื่องนี้มาเล่าคงไม่เป็นเรื่องลวงเกินหรือทำให้คนที่ผมเคารพรักต้องขายหน้าเป็นที่รู้กันแล้วว่า "พี่อัศ" ชอบเสียงโซค ในเรื่องสั้นบางเรื่องก็เคยสะท้อนประสบการณ์ไว้ ยกเว้นรางวัลที่หนึ่ง เขาเคยถูกรางวัลใหญ่ ๆ มาแล้วหลายครั้ง รวยเป็นแสนยังเคยว่ากันว่าทำให้ได้ดาวน้บ้านอยู่อาศัยจนถึงทุกวันนี้

อย่างไรก็ตามเป็นธรรมดาว่าเขาย่อมเสียไปเพื่อ "การหวย" นี้ไม่น้อย

นอกจากเป็นนักคณิตศาสตร์ หรือนักวิเคราะห์ตัวเลข (หวย) แล้ว ในวงพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ "พี่อัศ" พูดถึงได้ทุกเรื่องที่ผ่านมาสู่ความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการบ้าน การเมือง ประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม ละคร โทรทัศน์ ข่าวหนังสือพิมพ์ ปรัชญา

สากล จักรวาล วิญญาณลึกลับ โคลงกลอนในวรรณคดีโบราณหรืออื่น ๆ แม้แต่เรื่องราวทั้งในอดีตและปัจจุบันของ "สยามรัฐ"

จึงบางครั้งถ้า "พี่อัศ" จะมีลักษณะผูกขาดการพูดบ้าง ก็ไม่ใช่เรื่องแปลก ไม่ใช่เรื่องเสียหาย เพราะเขาพูดในสิ่งที่รู้มาจริงหรือรู้สึกขึ้นเองจริง ด้วยทำที่ที่ไม่ใช่

เขียนถึง"พี่อัศ" สำหรับผมถ้าจะให้ละเอียดก็คงยาว และเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่ให้ยกยอกัน

เอาเป็นว่าจะไม่เขียนยาวหรือยกยอกันมากนัก อัศศิริ ธรรมโชติ เป็นอีกคนหนึ่งที่ผมเคารพรักได้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งในด้านงานเขียนและในฐานะ มนุษย์คนหนึ่งที่มีอารมณ์เลือดเนื้อสามัญ "พี่อัศ" ไม่อายที่จะบอกว่าตัวเองไม่มีเงิน กล้าหยิบยืมเงินผมหรือคนใกล้ชิด เพื่อกันเหนียวไว้เวลาจะไปตีหมกกับมิตรสหาย "พี่อัศ" ใจกว้างเหมือนทะเล ประจวบศิริขันธ์หรือไม่ ไม่ทราบได้ รู้แต่ว่าเป็นคนชอบจ่าย ความจริงทุกคนช่วยกันจ่าย แต่ถ้าใครไม่มีเขาก็ยินดีรับผิชอบ แม้กระทั่ง "ฝากไว้ก่อนเถอะเจ้" ยังมีออกบอຍไป

ผมเองวันไหนหมดตัวจริง ๆ ก็รู้สึกเหมือนญาติที่จะขอเงิน "พี่อัศ" เป็นคำแท็กชื่อกลับบ้าน

อย่างที่ว่านั่นแหละ ลำพัง "พี่อัศ" ในมุมมองของผมยังเล่าไม่จบ แล้ว "พี่อัศ" ในมุมมองคนอื่น ๆ จะเป็นเรื่องสั้นหลายเรื่องขนาดไหน

มีโอกาสมงจะเล่าให้ฟังเรื่องที่ว่าเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ที่ผ่านมานั้น "พี่อัศ" นี้แหละ พาผมและพี่-เพื่อน เช่น "พี่คม" (คม คำทับน) "พี่โชติ" (โชติช่วง นาดอน) กฤษ (กฤษ เหลือสมัย) บุกวัดเทพธิดารามกลางดึก

ไม่ได้ไปทำมิดีมิร้ายหรอกครับ เมาแล้วเกิดคิดถึง "สุนทรภู่" ขึ้นมา จึงอยากจะไปเยี่ยมท่านสักหน่อย (เอิ๊ก...เอิ๊ก)

ไว้อ่อยเล่าก็แล้วกัน เพราะตอนนี้ผมอยากร้องเพลง เนื่องจาก บ.ก. ขจรฤทธิ์ รักษา ให้ผมเขียนถึง "พี่อัศ" หลังวันห่วยออกพอดี

"พี่เสียงโซคด้วยน้ำตา...."

(นิตยสาร ไรท์เตอร์. ปีที่ 3. ฉบับที่ 35.พ.ศ. 2538)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายชัยสิทธิ์ พิศเพ็ง
เกิดวันที่	2 เดือน เมษายน พุทธศักราช 2507
สถานที่เกิด	71 หมู่ 2 บ้านปอหมั่น ตำบลทุ่งกุลารำไร อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	46/1 หมู่ 6 ซอยวัดสี่กั๊ก ถนนพระราม 2 แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	ม.6 (แผนกศิลป์) โรงเรียนบาลีไตรปิฎกศึกษา มหาจุฬาลงกรณ- ราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2528	ป.กศ. สูง (วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทบรรณารักษศาสตร์) วิทยาลัยครูธนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2530	กศ.บ. (วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทการศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2538	กศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ

บทคัดย่อ

ของ

ชัยสิทธิ์ พิศเพ็ง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2539

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์โลกทัศน์ในเรื่องสั้นของ
อัศศิริ ธรรมโชติ จำนวน 105 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า ผู้เขียนแสดงโลกทัศน์ไว้ 7 ด้าน
ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ ชีวิตมนุษย์ การประกอบอาชีพ
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม

ด้านการเมืองการปกครอง ผู้เขียนมีทัศนะว่าระบบการเมืองการปกครองควรเป็น
ระบบให้ความเป็นธรรมกับชนทุกชั้นในสังคม ด้านการศึกษา ผู้เขียนมีทัศนะว่าการศึกษา
เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตมนุษย์ รัฐบาลควรจัดการศึกษาในชนบทให้มีประสิทธิภาพ
ด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนมีทัศนะว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำลายคุณค่าด้านจิตใจของ
มนุษย์ให้สูญสิ้นไป ด้านชีวิตมนุษย์ ผู้เขียนมีทัศนะว่ามนุษย์ควรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้
ความรักซึ่งกันและกัน ด้านการประกอบอาชีพ ผู้เขียนมีทัศนะว่าอาชีพสุจริตทุกอาชีพมี
ค่าเท่าเทียมกัน ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนมีทัศนะว่าธรรมชาติให้ความสุข
และความรื่นรมย์แก่มนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศาสนา
ความเชื่อ และวัฒนธรรม ผู้เขียนมีทัศนะว่าการทำความดีความชั่วมีผลต่อชีวิตมนุษย์
วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยเป็นสิ่งที่สะท้อนเอกลักษณ์แห่งวิถี
ชีวิต เรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ เป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม ผู้อ่านสามารถนำ
โลกทัศน์ของผู้เขียนไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาบางประการใน
สังคมได้

AN ANALYSIS OF WORLD - VIEWS IN ASSIRI DHAMMACHOT ' S SHORT STORIES

AN ABSTRACT

BY

CHAIYASIT PISPENG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
master of education degree in Thai
at Srinakharinwirot University

March 1996

This study aimed to analyze world-views in Assiri Dhammachot ' s short stories. From 105 of his short stories, the author indicated his world-views in 7 aspects, namely, political and governance, education, economics, human life, occupation, nature and environment, and religion, belief and culture.

Of his political and governance view, political and governance system should be justice to all classes of society. Of education view, education was useful for human life, so government should provide efficient education to people in the rural area. Of economics view, capitalism demolished human ' s mental value. Of human life view, human should aided and gave love to each other. Of occupation view, all good occupations were as the same value. Of nature and environment view, nature brought happiness and joy to human, so human should not destroy nature and enveronment . Of religion, belief and culture view, conducting the good and the bad all effected to human life, and culture and Thai tradition got a value which reflected the uniqueness of life style. It could be concluded that Assiri Dhammachot ' s short stories were the literatures full with value. His world-view could be helpful for any reader who was performing life and solving some social problems as well.